

Аркадий Стругацки, Борис
Стругацки

Вълните усмиряват вятъра

Да разбереш, значи да простиш.

Д. Строгов

ВЪВЕДЕНИЕ

Казвам се Максим Камерер и съм на осемдесет и девет години.

Някога, много отдавна, прочетох една древна повест, която започваше така. Помня, тогава си помислих, че ако след време ми се случи да пиша мемоари, ще ги започна именно по този начин. Макар че, строго погледнато, не бива да смятам това, което ви предлагам, за спомени, а би трябвало да започна с едно писмо, което получих преди около година:

Камерер,

Вие, разбира се, сте прочели прословутите „Пет биографии на века“. Моля Ви, помогнете ми да установя кой именно се крие зад псевдонимите П. Сорока и Е. Браун. Предполагам, че за Вас това ще бъде по-лесно, отколкото за мен.

М. Глумова

Новгород,

13 юни 125 година

Не отговорих на това писмо, тъй като не успях да открия истинските имена на хората, написали „Петте биографии на века“. Както можеше и да се очаква, успях само да установя, че П. Сорока и Е. Браун са видни сътрудници на групата „Людени“ от Института за изследване на космическата история.

Никак не ми беше трудно да си представя какви чувства е изпитвала Майя Тойвовна Глумова, докато е четяла биографията на своя син, пресъздадена от П. Сорока и Е. Браун. И ми стана ясно, че съм длъжен да изкажа своето мнение.

Тогавя написах тези мемоари.

От гледна точка на непредубедения и особено на младия читател. в тях ще стане дума за събития, които доведоха до края на цяла една епоха в космическото самосъзнание на човечеството, и както отначало изглеждаше, откриха съвършено нови перспективи, разглеждани дотогава само теоретично. Аз бях свидетел, участник, а в известен смисъл дори и подбудител на тези събития, затова никак не е чудно, че през последните години групата „Людени“ ме затрупва със съответните запитвания и официални и неофициални молби за съдействие, като постоянно ми напомня за моя граждански дълг. Поначало се отнасям с разбиране и

благоразположение към целите и задачите на групата „Людени“, но никога не съм крил от тях, че много-много не вярвам да успеят. Освен това бях съвсем наясно, че материалите и сведенията, с които лично разполагам, не могат да бъдат полезни на групата „Людени“, затова досега по всякакъв начин гледах да нямам вземане-даване с тях.

Но ето че по причини по-скоро от личен характер вече упорито желая все пак да събера на едно място и да предложа на вниманието на онези, които биха се заинтересували, всичко, което ми е известно за първите дни на Голямото откровение, за събитията, причинили тази буря от спорове, опасения, вълнения, раздори, възмущения и преди всичко огромното удивление от всичко, прието да се нарича Голямото откровение.

Прочетох отново последния абзац и съм принуден тутакси да се поправа. Първо, разбира се, няма да ви съобща абсолютно всичко, което ми е известно. Някои материали имат твърде специален характер, за да ви ги представям. От чисто етични съображения няма да назова и няколко имена. Ще се въздържа да спомена и някои по-особени методи на тогавашната ми дейност като началник на отдела за извънредни произшествия към Комисията за контрол (Комкон-2).

Второ, строго погледнато, събитията от 99 година не бяха първите дни на Голямото откровение, а напротив, последните му дни. Именно поради тази причина сега вече то е останало само обект на чисто исторически изследвания. И тъкмо това, изглежда, не разбират или по-скоро не желаят да разберат сътрудниците на групата „Людени“, въпреки че се постарях да ги убедя. Впрочем възможно е да не съм бил достатъчно настоятелен. Годините си казват думата.

Личността на Тойво Глумов несъмнено предизвика особен, бих казал, специален интерес у сътрудниците на групата „Людени“. Разбирам ги и затова съм направил тази фигура централна в своите мемоари.

Естествено не само затова, пък и не толкова поради тази причина. По каквото и повод да си спомням за тези дни, каквото и да си припомням от тях, в паметта ми тутакси изплува Тойво Глумов – виждам неговото изпито, вечно сериозно младежко лице, дългите бели мигли, винаги леко спуснати над сивите му прозрачни очи, чувам го как говори – сякаш умишлено бавно, отново усещам излъчваната от него безмълвна, безпомощна, но неумолима настойчивост, наподобяваща беззвучен вик: „Какво правиш? Защо стоиш така? Нарещдай!“ и, обратно, сетя ли се за него по някакъв повод, в същия миг, сякаш разбудени с груб ритник, възкръсват „злобните псета на спомените“ – целият ужас от онези дни,

всичкото отчаяние през онези дни, цялото безсилие в онези дни, ужасът, отчаянието, безсилието, които тогава изпитвах сам-самичък, защото нямаше с кого да ги споделя.

Мемоарите, които ви предлагам, се основават на документи. Обикновено това са донесенията-доклади на моите инспектори, а също и част от официалната преписка, които представям най-вече за да се опитам да възпроизведа атмосферата на онова време. Изобщо придиричивият и вещ изследовател лесно ще забележи, че множество документи, които имат отношение към този въпрос, не са включени в мемоарите ми, а в същото време май че спокойно бих могъл да мина без някои от поместените документи. Като отговарям предварително на този упрек, ще отбележа, че съм подбирал материалите в съответствие с определени принципи, в чието същност нямам нито желание, нито пък чувствам особена потребност да навлизам.

По-нататък, голяма част от главите в текста са възстановени от мен. Написал съм ги аз и в действителност те пресъздават сцени и събития, на които не съм бил свидетел. Възпроизвел съм ги въз основа на разказите, звукозаписите и по-сетнешните спомени на хора, участвували в тези сцени и събития, като Ася, жената на Тойво Глумов, негови колеги, негови познати и т.н. Съзнавам, че тези глави имат малко значение за сътрудниците на групата „Людени“, но какво да се прави, като за мен то е голямо.

Накрая, позволих си леко да разводня информационната страна на мемоарите си със собствени спомени, носещи сведения не толкова за тогавашните събития, колкото за тогавашния петдесет и осем годишен Максим Камерер. Сега, след тридесет и една години, поведението на този човек в описваните обстоятелства дори на мен ми изглежда доста интересно...

Щом в края на краищата твърдо реших да напиша тези мемоари, пред мен възникна въпросът: откъде да започна? Кога и какво положи началото на Голямото откровение?

Строго погледнато, всичко започнало преди два века, когато съвсем неочаквано в недрата на Марс бил открит пуст град-лабиринт от кехлибар: тогава за първи път била произнесена думата „Странници“.

Това е вярно, но е прекалено общо. Със същия успех би могло да се каже, че Голямото откровение води началото си от момента на Големия взрив.

Тогава може би преди петдесет години? Историята с „подхвърлените деца“? Когато за първи път проблемът за Странниците придоби

трагичен оттенък, когато се роди и тръгна от уста на уста злостното понятие-хула „синдромът на Сикорски“? Комплексът на неудържим страх пред възможното нахлуване на Странниците? Това също е вярно. Пък и е много по-близо до същината на въпроса. Но по онова време още не бях началник на отдела за извънредни произшествия, а и самият отдел тогава още не съществуваше. Освен това аз не пиша историята на проблема за Странниците.

За мен всичко започна през май 93-та, когато получих, също както и останалите началници на отделите за извънредни произшествия от другите сектори на „Комкон-2“, служебно сведение за произшествието на Тиса (не на река Тиса, а на планетата Тиса от системата на звездата EN 63061, която момчетата от Групата за свободно търсене бяха открили малко преди това). В сведението това произшествие се разглеждаше като случай на неочаквано и необяснимо умопомрачение, обхванало и тримата членове на изследователския отряд, които кацнали на едно плато (забравил съм името му) две седмици преди това. И на тримата внезапно им се сторило, че връзката с централната база е прекъсната и изобщо е загубена връзката с когото и да било, освен с летящия в орбита кораб-майка, а от кораба-майка автоматът непрекъснато повтарял съобщението, че Земята е загинала в резултат на някакъв космически катаклизъм и че цялото население в Периферията е измряло от някакви необясними епидемии.

Вече не си спомням всички подробности. Струва ми се, че двама от отряда се опитали да се самоубият и в края на краищата навлезли в пустинята, отчаяни от безнадеждността и абсолютната безперспективност на по-нататъшното си съществуване. Командирът на отряда обаче се оказал корав човек. Той стиснал зъби и се насилвил да живее – сякаш човечеството не е загинало, а просто него го е сполетяла авария и той винаги е откъснат от родната планета. По-късно командирът разказал, че на четиринадесетия ден от безумното му битие пред него се появил някакъв човек в бяло и заявил, че той, командирът, с чест преминал първия кръг на изпитанията и вече е кандидат за сдружението на Странниците. На петнадесетия ден от кораба-майка пристигнал аварияен катер и атмосферата се разведрила. За щастие онези, които навлезли в пустинята, били открити, всички били запазили разсъдък си и никой не пострадал. Техните показания съвпадали до най-малките подробности. Например всички членове на отряда съвсем еднакво възпроизвели акцента на автомата, който уж предал съдбоносното съобщение. Лично те схванали случилото се като някаква ярка и необикновено достоверна театрална

постановка, в която неочаквано и против волята си взели участие. Дълбокото ментокопиране потвърдило тези техни субективни усещания, като дори показало, че и в най-дълбоките дебри на подсъзнанието си никой от тях не се съмнява дали всичко това е било само театрално представление.

Доколкото знам, колегите ми от другите сектори възприели това сведение като съвсем обикновено извънредно произшествие от онези, необяснимите, които стават час по час в Периферията. И тримата били живи и здрави. Не се налагало да продължат работата в района на извънредното произшествие, пък и поначало тя не била толкова наложителна. Желаящи да разчовъркат загадката не се намерили. Отрядът бил изведен от района на извънредното произшествие. Съобщението за него било прието „за сведение“ и накрая отишло в архива.

Но нали аз бях ученик на покойния Сикорски! Докато беше жив, често спорех с него – и наум, и открито, когато ставаше дума, че човечеството може би е заплашено отвън. Но една негова теза ми беше трудно да опровергая, пък и не желаех да я оспорвам: „Ние работим в «Комкон-2». Ако трябва, можем да минаваме за невежи, мистици и суеверни глупаци. Но едно нещо не ни е разрешено: да недооценяваме опасността. И ако у нас, въкъщи, внезапно завони на сяра, просто сме длъжни да предположим, че тука, някъде наблизко, се е появил рогат дявол и да вземем съответните мерки, ако е нужно – дори да организираме производство на светена вода в промишлени количества.“ И веднага щом чух, че някакъв човек в бяло говори от името на Странниците, усетих миризма на сяра и трепнах като стар боен кон при зова на тръба.

Отправих необходимите запитвания по съответните канали и не се изненадах много, когато открих, че в справочника за инструкциите, наредбите и перспективните планове на нашия „Комкон-2“ думата „Странници“ въобще липсва. Случвало се е да ме приемат нашите най-висши инстанции и вече никак не се учудвам, когато всеки път ми става ясно, че според преценката на най-отговорните ни ръководители проблемът за прогресорската дейност на Странниците в системата на човешката цивилизация някак си е отпаднал, преживян е като детска болест. По необясним за мен начин трагедията на Лев Абалкин и Рудолф Сикорски сякаш бе снела завинаги от Странниците всякакви подозрения.

Единственият човек, у когото моето безпокойство предизвика някакъв проблясък на съчувствие, беше Атос-Сидоров, президент на нашия сектор и мой пряк началник. Той използва властта си да утвърди и да завери със своя подпис предложената от мен тема „Посещението на

старата дама“¹. Разреш ми да организирам и специална група, която да я разработи. Фактически той ми даде неограничени пълномощия по този въпрос.

И аз се захванах с него, като първо организирах експертно допитване сред мнозина от най-вещите специалисти по ксеносоциология. Поставих си за цел да създам модел (или по-скоро да моделирам с най-голяма степен на вероятност) прогресорската дейност на Страниците в системата на земната човешка цивилизация. За да не ви занимавам с подробности, направо ще кажа, че всички материали, които събрах, накрая изпратих на известния историк на науката, много осведомения и начетен Айзък Бромбърг. Сега дори не си спомням какво ме накара да сторя това, защото от много години вече Бромбърг не се занимаваше с ксенология. Изглежда, причината е била, че повечето специалисти, към които се обърнах с тези въпроси, просто отказваха да разговарят сериозно с мен (синдромът на Сикорски!), а Бромбърг, както добре е известно, винаги беше готов „да размени две думи“ с някого, за каквото и да се отнася.

Така или иначе доктор А. Бромбърг ми изпрати своя отговор, известен днес на специалистите като „Меморандум на Бромбърг“.

И всичко започна от него.

С него ще започна и аз.

(Край на въведението)

1. Така се нарича една от прочутите криминални творби на швейцарския писател и драматург Фридрих Дюренмат. – Б.пр.

ПЪРВИ ДОКУМЕНТ

До „Комкон-2“
Сектор „Урал-Север“
За Максим Камерер – лично
За служебно ползване
Дата: 3 юни 94 година

Автор: А. Бромбърг, старши консултант на „Комкон-1“, доктор на историческите науки, носител на Херодотовата награда (за 63, 69 и 72 година), професор, носител на Малката награда „Ян Амос Коменски“ (за 57 година), доктор по ксенопсихология, доктор по социална топология, действителен член на Социологическата академия (Европа), член-кореспондент на Лабораторията (Академията на науките) на Великата Тагора, магистър по реализиране на абстракциите на Парсивал.

Тема: „Посещението на старата дама“

Съдържание: работен модел на прогресорската дейност на Страниците в системата на земната човешка цивилизация

Драги Камерер!

Моля Ви, не приемайте тази педантична „шапка“, с която съм снабдил посланието си, за плод на ехидната ми старческа жажда да се заяждам. Просто възнамерявах да подчертая, че макар и лично, посланието ми същевременно има съвсем официален характер. „Шапката“ на Вашите донесения-доклади съм запомнил още от времето, когато нашият клет Сикорски ги хвърляше пред мен на масата като (доста жалки) аргументи.

Отношението ми към Вашата организация не се е променило ни най-малко, никога не съм го крил и то несъмнено Ви е добре известно. Обаче материалите, които бяхте така любезен да ми изпратите, проучих с голям интерес. Благодаря Ви. Иска ми се да Ви уверя, че в тази насока на Вашата работа (но само в тази!) в мое лице ще намерите най-пламения си поддръжник и сътрудник.

Не зная дали е случайно съвпадение, но Вашите „Обобщени материали“ получих тъкмо когато се канех да направя равностепенна на дългогодишните си размишления за естеството на

Страниците и за неизбежния им сблъсък със земната цивилизация. Всъщност напълно съм убеден, че на този свят случайности няма. Очевидно този въпрос е назрял.

Нямам нито време, нито желание подробно да критикувам Вашия документ. Не мога обаче да не отбележа, че моделите „Октопод“ и „Конкистадор“ ме разсмяха чак до сълзи със своята анекдотична примитивност, а моделът „Нов въздух“, макар и да прави впечатление с не съвсем тривиалната си структура, не е подкрепен с каквито и да било сериозни доводи. Осем модела! Разработени от осемнадесет души, сред които има такива корифеи, като Карибанов, Ясуда, Микич! Дявол да го вземе, би могло да се очаква някакъв по-значителен резултат! Не знам, Камерер, но съвсем естествено възниква предположението, че не сте успели да внушите на тези гросмайстори своята „тревога, че всички ние не сме подготвени да решаваме този въпрос“. Те просто са Ви отговорили формално.

Чрез това послание по същество представям на Вашето любезно внимание кратка анотация на моята бъдеща книга, която смятам да нарека „Монокосмосът – връх или първа крачка? Бележки за еволюцията на еволюцията“. Отново не разполагам нито с време, нито с желание подробно да обосновавам основните становища в нея. Мога само да Ви уверя, че всяко от тези становища още днес може да бъде обосновано по най-изчерпателен начин, така че ако у Вас се породят някакви въпроси към мен, ще се радвам да Ви отговоря. (Между другото не мога да се въздържа да не отбележа, че Вашето обръщане към мен за консултация може би е първият и засега единствен общественополезен акт на Вашата организация през цялото това време, откак тя съществува.)

И така: **МОНОКОСМОСЪТ**.

В процеса на еволюцията от първи ранг всеки разум – бил той технологичен или русоистки, пък дори и героничен² – изминава пътя от състояние на максимално разединение (саможивост, взаимна озлобеност, оскъдност на чувствата, недоверие) до състояние на максимално възможно обединение, като се запазва индивидуалността (дружелюбие, висока култура в отношенията, алтруизъм, пренебрежение към постижимото). Този процес се

2. Героничен тип разум (от гр.) – термин от фантастичната наука ксенология, въведен от братя Стругацки в смисъл на „много древен и мъдър“. – Б.пр.

управлява от биологичните, биосоциалните и специфичните социални закони. Той е добре изучен и за нас представлява интерес само доколкото води до въпроса: а какво следва по-нататък? Като оставим настрана романтичните трели на теорията за вертикалния прогрес, ще видим, че за Разума има само две реални, принципино различни възможности, Или да спре, да се самоуспокои, да се затвори в себе си и да загуби интерес към физическия свят. Или да тръгне по пътя на еволюцията от втори ранг, по пътя на еволюцията, която може да се планира и управлява, по пътя към Монокосмоса.

Синтезът на Разумите е неизбежен. Той дарява световъзприемането с неизброимо много нови страни, а това води до неимоверно увеличаване на количеството и най-важното – на качеството на достъпната за усвояване информация, което, от своя страна, свежда страданията до минимум и увеличава радостта до максимум. Понятието „дом“ се разширява до мащабите на Вселената. (Навярно именно поради тази причина е влязло в употреба това безотговорно и повърхностно понятие – Странници.) Появява се нов метаболизъм и като следствие от него животът и здравето стават практически вечни. Възрастта на индивида става сравнима с възрастта на космическите обекти, като при това изобщо не се натрупва психическа умора. Монокосмическият индивид не се нуждае от творци. Той сам си е творец и потребител на културата. По водната капка той е способен да възпроизведе не само образа на океана, но и целия свят на населяващите го същества, в това число и на разумните. И всичко това става в условията на непрекъснат и неутолим сетивен глад.

Всеки нов индивид възниква като произведение на синкретичното изкуство: сътворяват го физиолозите и генетиците, инженерите и психолозите, естетите, педагозите и философите на Монокосмоса. Този процес несъмнено продължава няколко десетки земни години и, разбира се, е най-увлекателното и почтено занятие на Странниците. Съвременното човечество не познава аналози на такъв род изкуство, ако не смятаме може би толкова рядко срещаните в историята случаи на Голяма любов.

„СЪЗДАВАЙ, БЕЗ ДА РАЗРУШАВАШ!“ – това е девизът на Монокосмоса.

Монокосмосът не може да не смята своя път на развитие и своя „модус вивенди“ за единствено правилни. Образите на

разединените Разуми, недоузрели да се приобщят към него, предизвикват у него болка и отчаяние. Той е принуден да чака, докато в рамките на еволюцията от първи ранг Разумът се разгърне до състояние на планетарна общност. Защото чак след това може да започне да се намесва в биологичната структура с цел да подготви носителя на Разума за превод към монокосмическия организъм на Странника. Това е така, защото нищо свястно не може да излезе от намесата на Странниците в съдбата на разединените цивилизации.

Следователно възниква многозначителна ситуация. В крайна сметка земните прогресори се стремят да ускорят историческия процес, в който бедстващите цивилизации създават по-съвършени социални структури. По този начин те един вид подготвят нови резерви от материал за бъдещата дейност на Монокосмоса.

Сега познаваме три цивилизации, които смятат, че са постигнали благополучие.

Леонидяните са изключително древна цивилизация. (Нейната възраст е най-малко триста хиляди години, независимо от твърденията на покойния Пак Хин.) Те са образец на „бавна“ цивилизация, застинали са в хомогенно единство с природата.

Тагорците пък са хипертрофирано предпазлива цивилизация. Три четвърти от целия им интелектуален потенциал е насочен да изучава вредните последици, които биха могли да произтекат от откритията, изобретенията, новите технологии и т.н. Тази цивилизация ни изглежда странна само защото не сме способни да проумеем колко е интересно да се предотвратяват вредните последици, колко голяма интелектуална и емоционална наслада доставя това. Да забавяш прогреса е също така увлекателно, както и да го сътворяваш – всичко зависи от възприетия принцип и възпитанието. Затова те имат само обществен транспорт, изобщо са се отказали от летателните апарати, но пък съобщителната им техника е развита прекрасно.

Третата цивилизация е нашата и сега вече разбираме защо Странниците трябва да се намесят преди всичко и тъкмо в нашия живот. НИЕ СЕ ДВИЖИМ. Ние се движим и следователно бихме могли да сбъркаме, когато избираме посоката на движение.

Днес вече никой не помни „подритвачите“, които с фанатичен ентузиазъм се опитваха да ускорят прогреса на тагорците и леонидяните. Днес вече всички разбраха, че да раздрусаш с

ритници тези своего рода съвършени цивилизации е толкова безсмислено и безперспективно занимание, както да се опитваш да ускориш растежа на дървото – да речем на някой дъб, – като го дърпаш за върха. Страниците не подритват никого. Ускоряването на прогреса не е и не може да бъде тяхна задача. Целта им е да търсят, да отделят и да подготвят за приобщаване и накрая да приобщават към Монокосмоса съзрелите за това индивиди. Не зная от какви принципи се ръководят Страниците, когато правят този подбор, и много съжалявам за това, защото, щем не щем, ако говорим честно, без увъртания и наукообразна терминология, става дума за следното.

Първо: Когато човечеството тръгне по пътя на еволюцията от втори ранг, хомо сапиенсът на практика се превръща в Странник.

Второ: По всяка вероятност малцина хомо сапиенси са годни за такова превъплъщаване.

Резюме:

- човечеството ще бъде разделено на две неравни части:
- човечеството ще бъде разделено на две неравни части по неизвестен за нас признак;
- човечеството ще бъде разделено на две неравни части по неизвестен за нас признак, като по-малката част бързо и завинаги ще изпревари по-голямата;
- човечеството ще бъде разделено на две неравни части по неизвестен за нас признак, по-малката част бързо и завинаги ще изпревари по-голямата и това ще стане по волята и благодарение на изкусното майсторство на една абсолютно чужда нам свръхцивилизация.

Драги Камерер! Предлагам Ви да се поупражнявате по социална психология, като анализирате тази ситуация, която съдържа доста нови моменти.

Сега, когато основите на монокосмическата прогресорска стратегия горе-долу Ви се изясниха, навярно по-добре от мен ще успеете да разпределите основните насоки на контрастратегията и тактиката за разкриване на отделните моменти от дейността на Страниците. Явно търсенето, отделянето и подготовката за приобщаване на съзрелите индивиди трябва да се съпровожда от явления и събития, достъпни за внимателния наблюдател. Може да се очаква например да се зародят масови фобии, нови учения от

месиански тип, да се появят хора с необикновени способности, някои хора да започнат да изчезват по необясним начин, внезапно, като по чудо у хората да се зараждат нови таланти и т.н. Настоятелно бих Ви препоръчал да не сваляте очи и от тагорците и главанците, акредитирани на Земята – те са доста по-чувствителни от нас към чуждото и неизвестното. (В този смисъл трябва да следите поведението и на земните животни, особено на стадните и на онези, които притежават зачатъци на интелект.)

Разбира се, трябва да внимавате какво става не само на Земята, а и из Слънчевата система като цяло по Периферията и най-вече в малко познатите райони на Периферията.

Желяя Ви успех,
Ваш А. Бромбърг

(Край на първия документ)

ВТОРИ ДОКУМЕНТ

До президента на сектора „Урал-Север“

Дата: 13 юни 94 година

Автор: М. Камерер, началник на отдела за извънредни
произшествия

Тема 009: „Посещението на старата дама“

Съдържание: Смъртта на А. Бромбърг

Президенте!

Професор Айзък Бромбърг почина внезапно в санаториума
„Бежина ливада“ на 11 юни т.г. сутринта.

В неговия личен архив не бяха открити никакви бележки,
свързани с модела „Монокосмос“, и изобщо там няма никакви бе-
лежки относно Страниците. Продължаваме да ги търсим.

Прилагам медицинското заключение за смъртта.

М. Камерер

(Край на втория документ)

Тъкмо в този ред прочете документите в началото на 95-а година
моят млад стажант Тойво Глумов и, разбира се, не бе възможно те да не
му направят силно впечатление, да не го подтикнат към съвсем опреде-
лени предположения, още повече че се сбъдваха и най-мрачните му
очаквания. Семето попадна в благодатна почва. Той незабавно издири
медицинското заключение и когато не откри в него абсолютно нищо,
което би могло да потвърди подозренията му, а те му се струваха толко-
ва естествени, Тойво Глумов поиска разрешение да се обърне към мен.

Добре помня това утро – навъсено, снеговито, с истинска виелица
зад прозорците на кабинета. Може би тъкмо заради контраста. Защото
телом бях тук, в зимния Урал, и очите ми безсмислено се визираха в
струйките снежна вода по стъклата, ала в мисълта си бях обграден от
тропическата нощ над топлия океан и във фосфоресциращата пяна, коя-
то току заливаше полегатия пясъчлив бряг, пред очите ми се поклащаше
гол труп. Тъкмо бях получил съобщение от Центъра за трети смъртен
случай на остров Матуку.

В този момент пред мен се появи Тойво Глумов и като пропъдих видението, аз го поканих да седне и да каже какво има.

Без никакви заобикалки той ме попита смятам ли разследването на обстоятелствата около смъртта на доктор Бромбърг за приключено.

Леко учуден му отвърнах, че всъщност никакво разследване не е имало, както няма нищо особено и в обстоятелствата около смъртта на един сто и петдесет годишен старец.

Къде са тогава бележките на доктор Бромбърг по темата „Монокосмос“?

Обясних му, че по всяка вероятност такива бележки никога не е имало. Очевидно когато е пишел писмото, доктор Бромбърг е импровизирал. Той беше блестящ импровизатор.

Трябва ли тогава да смятаме, че писмото на доктор Бромбърг и съобщението за смъртта му, изпратено от Максим Камерер до президента, съвсем случайно са се озовали едно до друго?

Погледнах го, видях решително свитите тънки устни, издаденото като на бик чело с падналия кичур бели коси и ми стана съвсем ясно какво очаква да чуе от мене сега. „Да, Тойво, да, моето момче – искаше да му кажа, – и аз мисля като тебе. Бромбърг се е досетил за много неща и Страниците са го премахнали, като са откраднали и безценните му книжа.“ Но, разбира се, нищо такова не мислех и нищо такова не казах на моето момче Тойво. И аз не знаех как документите са се озовали един до друг. Трябва наистина да е станало случайно. Така му и обясних.

Тогава той ме попита дали сме започнали да разработваме на практика идеите на Бромбърг.

Отвърнах му, че този въпрос се обсъжда. Всичките осем модела, предложени от експертите, твърде лесно могат да бъдат оборени. Що се отнася до идеите на Бромбърг, има твърде малко основания да се отнасяме към тях сериозно.

Тогава той събра смелост и направо ме попита имам ли намерение аз, Максим Камерер, началникът на отдела, да се заема с разработването на идеите на Бромбърг. И ето че най-сетне имах възможност да го зарадвам. Той чу от мен тъкмо това, което искаше да чуе.

– Да, моето момче – казах му аз. – Именно затова те взех при мен в отдела.

Тойво си тръгна щастлив. Разбира се, тогава нито той, нито аз подозирахме, че тъкмо в този миг той направи първата си крачка към Голямото откровение.

Аз съм психолог-практик. Няма защо да скромнича, но когато имам работа с някой човек, във всеки момент много точно усещам неговото душевно състояние, насоката на мислите му и доста добре предсказвам неговото поведение. Обаче ако ме помолят да обясня как го правя, а още повече да обрисувам, да опиша с думи какъв образ изниква в съзнанието ми, ще бъда твърде затруднен. Като всеки психолог-практик, ще съм принуден да прибягна към съпоставки от света на изкуството или литературата. Ще се позова на героите на Шекспир или Достоевски, на Строгов или Микеланджело, или на Йохан Сурд.

Та Тойво Глумов ми напомняше мексиканеца Ривера. Имам предвид онзи разказ на Джек Лондон от христоматиите, написан през двадесетия век или дори през деветнадесетия, точно не помня.

По професия Тойво Глумов беше прогресор. Специалистите бяха му казали, че от него може да излезе прогресор от висша класа. Направо „ас“. Данните му бяха блестящи. Великолепно се владееше, беше изключително хладнокръвен, имаше невероятно бързи реакции, беше роден актьор и майстор на имперсонацията. И ето че като поработил малко повече от три години като прогресор, без каквито и да било видими причини той си подал оставката и се върнал на Земята. Веднага щом завършил периодът на възстановяване, той се свързал с ГВИ и лесно научил, че единствената организация на нашата планета, която може да има отношение към новата му цел, е „Комкон-2“.

Той изникна пред мен през декември 94-та година, изпълнен с ледена готовност отново и отново да отговаря на въпросите защо той, многообещаващият, абсолютно здравият, всячески насърчаваният изведнъж захвърля своята работа, изоставя наставниците си, другарите си, проваля грижливо разработените планове, разбива надеждите, които са му възлагали... Разбира се, не го разпитвах за тези работи. Изобщо не ме интересуваше защо вече не иска да бъде прогресор. Интересуваше ме защо изведнъж е пожелал да стане контрапрогресор, ако мога така да се изразя.

Отговорът му се връза в паметта ми. Той изпитвал дълбока омраза към самата идея за прогресорството. Ако можело, той би желал да не навлиза в подробности. Просто той, прогресорът, имал отрицателно отношение към прогресорството. И там (той посочи с палец зад гърба си) му дошла в главата доста близката до ума мисъл, че докато той се мотае по паветата на Арканарските площади и размахва шпагата си, тук (той посочи с показалец под краката си) някой хитрец с пъстра модна пелерина и метавизор³ през рамо се разхожда по площадите на Свердловск.

Доколкото той, Тойво Глумов, знаел, на малцина им хрумвала тази простичка мисъл, а ако все пак им хрумвала, тя била в доста глупава хумористична или романтична форма. На него, на Тойво Глумов, тази мисъл не му давала мира: на никакви богове не трябва да позволяваме да се бъркат в нашите работи. тук при нас, на Земята, боговете нямат никаква работа, защото „благата на боговете са вятър, който издува платната, но надига и буря“. (По-късно с много усилия издирих този цитат – оказа се, че е от Верблибен⁴.)

Даже с просто око се виждаше, че пред мен стои фанатик. За съжаление, като всеки фанатик, и той беше склонен към прекалено крайни разсъждения. (Да вземем дори само изказванията му за прогресорството, за които ще стане дума и по-нататък.) Но той беше готов да действва. И без повече обяснения го взех в отдела, като веднага му тикнах в ръцете темата „Посещението на старата дама“.

Тойво се оказа много съвестен работник! Беше енергичен, инициативен, не знаеше що е умора. И притежаваше едно рядко качество за неговата възраст – не се разочароваше от несполуките. За него нямаше отрицателни резултати. Нещо повече, отрицателните резултати от разследванията го радваха точно толкова, колкото и редките положителни. Той сякаш поначало беше свикнал с мисълта, че през неговия живот няма да открием нищо определено и умееше да изпитва удоволствие от самата (най-често доста отегчителна) процедура по анализирането на що-годе подозрителните извънредни произшествия. Много интересно беше, че когато той се появи, моите стари служители Гриша Серосовин, Сандро Мтбевари, Андрюша Кикин и другите някак се постегнаха, престанаха да мързелуват, вече бяха доста по-малко иронични и значително по-деловити, и не че вземаха пример от него – за това и дума не можеше да става, според тях той беше прекалено млад и зелен, – но той сякаш ги зарази със своята сериозност и съсредоточеност в работата, а си мисля, че най-вече ги поразяваше оная дълбока омраза към обекта на разследване, която той излъчваше и която те самите изобщо не изпитвахте. Веднъж случайно споменах на Гриша Серосовин за мургавия хлапак Ривера и скоро разбрах, че всички те са намерили и прочели разказа на Джек Лондон.

Също като Ривера, и Тойво нямаше приятели. Беше заобиколен от верни и предани колеги и самият той беше верен и предан съдружник

3. Метавизор (от гр. и лат.) – фантастичен термин, въведен от братя Стругацки за усъвършенстван апарат – аналог на съвременните преносими телевизори. – Б.пр.

4. Цитатът и авторът са измислени от братя Стругацки. – Б.пр.

във всяка работа, но така и не се сприятели с никого. Предполагам, защото беше твърде трудно човек да му бъде приятел – той никога и за нищо не беше доволен от себе си и затова никога нищо не прощаваше на околните. Беше обзет от такъв безпощаден и вглъбен устрем към целта, какъвто съм забелязвал само при големите учени и спортисти. За какво приятелство можеше да става дума тогава...

Всъщност той все пак имаше един приятел. Имам предвид жена му Ася Стасова или Анастасия Петровна. Когато се запознах с нея, тя беше прелестна дребничка жена, пъргава като живак, с остър език и прекалена склонност към прибързани възгледи и необмислени разсъждения. Затова тесният дом винаги приличаше на бойно поле и беше истинско удоволствие да наблюдаваш (отстрани) постоянно избухващите словесни сражения.

Това зрелище изглеждаше още по-странно, понеже обикновено, си реч в работна обстановка, Тойво по-скоро правеше впечатление на извънредно спокоен, невъзмутим човек, който говори кратко и ясно. Той сякаш постоянно беше затормозен от някаква важна и грижливо обмислена идея. Но не и когато беше с Ася. В присъствието на Ася той ставаше Демостен, Цицерон, апостол Павел, говореше тържествено, без да допуска възражения, от устата му се лееха максими, той, по дяволите, дори си позволяваше да се подиграва!... Трудно е дори да си представи човек колко различни бяха тези двама души: невъзмутимият и лаконичен Тойво-Глумов-На-Работа и разгорещеният, бърлив, философствуващ, постоянно заблуждаващ се и страстно отстояващ своите заблуждения Тойво-Глумов-У-Дома. В къщи дори яденето му се услаждаше. Той даже проявяваше прищевки по отношение на гозбите. Ася работеше като гастроном-дегустатор и винаги готвеше сама. Така било прието в дома на майка ѝ, така било прието и в дома на баба ѝ. Тази традиция в семейство Стасови, на която Тойво Глумов се възхищаваше, се коренеше някъде в дълбините на вековете, в онези невъобразими времена, когато още не съществувало молекулярното кулинарно изкуство и се налагало най-обикновените кюфтета да се приготвят по доста сложни и не твърде апетитни процедури...

Другият близък човек на Тойво беше майка му. Всеки ден, с каквото и да беше зает, където и да се намираше, той непременно отделяше време да се свърже с нея по видеоканала и да разменят поне няколко думи. Те наричаха това „контролно обаждане“. С Майя Тойвовна Глумова се запознах преди много години, но това стана при толкова печални обстоятелства, че никога повече не се срещнахме с нея. Не по моя вина. И

изобщо никой няма вина за това. С две думи тя имаше прекалено лошо мнение за мене и Тойво го знаеше. Той никога не ми говореше за нея. Но с нея са разговаряли за мен неведнъж – това научих много по-късно...

Несъмнено тази раздвоеност го дразнеше и гнетеше. Не мисля, че Майя Тойвовна му е говорила лоши неща за мене. А и никак не ми се вярва да е разказвала на сина си страшната история за гибелта на Лев Абалкин. По-скоро когато Тойво е започвал да говори за прекия си началник, тя просто е отвърщала студено, като е отбягвала тази тема. Но и това е било напълно достатъчно.

Та нали за Тойво аз не бях просто началник. Та нали всъщност бях единственият му съмишленик, единственият човек в целия необятен „Комкон-2“, който се отнасяше абсолютно сериозно и последователно към въпроса, погълнал цялото му съзнание. Освен това той се отнасяше към мен с дълбока почит и уважение. Все пак негов началник беше легендарният Мак Сим! Тойво още не е бил роден, а Мак Сим вече взривяваше лъчеви кули на Саракш и се биеше с фашистите... Беше се развихрил като Бяла дама сред черните пешки! Той беше организаторът на операция „Вирус“, след която самият Суперпрезидент го нарече Биг Бъг⁵! Тойво е бил още ученик, а Биг Бъг проникна в Островната империя, в самата Столица... пръв от земляните, а всъщност и последен... Разбира се, това бяха все подвизи на прогресор, но нали се знае, че само прогресор може да надделее над прогресора! А Тойво ревностно вярваше в това простичко убеждение.

И още нещо. Тойво си нямаше представа как ще започне да действува, когато в края на краищата намесата на Страниците в земните работи бъде съвсем достоверно установена и доказана. Тогава той не би могъл да се опре на никакви исторически съпоставки с вековната дейност на земните прогресори. За Ируканския херцог разобличеният прогресор-землянин беше зъл дух или практикуващ магьосник. За контрауззнавача от Островната империя същият този прогресор беше ловък шпионин от континента. А какво ще представлява разобличеният прогресор-Странник от гледна точка на сътрудника на „Комкон-2“?

Разобличеният магьосник ще бъде изгорен; не е лошо също да бъде тикнат в дранголника и да бъде заставен да прави злато от собствените си изпражнения. Ловкият шпионин от континента ще бъде

5. Биг Бъг (от англ. жаргон) – важна личност, голяма клечка. (Тук и по-нататък става дума за събития, описани в „Обитаемият остров“ и „Трудно е да бъдеш бог“) – Б.пр.

презавербуван или унищожен. А как би трябвало да се постъпи с разобличения Странник?

Тойво не знаеше отговора на тези и на други подобни въпроси. И никой от неговите познати не знаеше как да отговори. Повечето от тях смятаха, че тези въпроси не са поставени правилно. „Какво ще направиш, ако около винта на моторницата ти се намотае брадата на водния дух? Ще почнеш да я размотаваш? Безжалостно ще я отрежеш или ще хванеш водния дух за провисналите бузи?“ С мен Тойво не разговаряше на тези теми. Не разговаряше, защото, струва ми се, поначало беше убеден, че Биг Бъг, легендарната Бяла дама, изобретателният Мак Сим много отдавна е обмислил всичко, анализирал е всички възможни варианти и е разработил подробен план, съответно утвърден от висшето ръководство.

Аз не го разочаровах. До някое време.

Трябва да кажа, че Тойво Глумов изобщо беше човек с предубеждения. (Та би ли могло да се очаква нещо друго, след като беше фанатик?) Той например изобщо не искаше да признае, че между неговата тема „Посещението на старата дама“ и отдавна разработваната при нас тема „Рип Ван Уинкъл“⁶ има някаква връзка. Случаите на внезапни и напълно необясними изчезвания на хора през седемдесетте и осемдесетте години и точно толкова внезапните им и необясними завръщания бяха единствената страна от „Меморандума на Бромбърг“, която той категорично отказа да разглежда и изобщо да вземе под внимание. „Тук Бромбърг неволно е сбъркал – твърдеше той. – Или ние неправилно го разбираме. За какво им е на Странниците хората да изчезват по необясним начин?“ А при това „Меморандумът на Бромбърг“ беше станал неговият катехизис, програма за работа през целия му живот занаят... Очевидно той не можеше и не искаше да признае, че Странниците биха могли да бъдат почти свръхестествено могъщи. Такова признание би превърнало неговия труд в усилия, хвърлени на вятъра. И наистина, какъв смисъл има да тичаш по следите, да издирваш и да се опитваш да заловиш същество, което всеки миг може да се разсее във въздуха и след това да се събере на кое да е друго място?...

Но колкото и да беше склонен към предубеждения, Тойво никога не се опитваше да опровергава установените факти. Помня как той, новопокръстен и още съвсем зелен, ме убеди да се включа в изясняването на трагедията на остров Матуку.

6. По заглавието на прочутия разказ на Уошингтън Ървинг. – Б.пр.

С този случай естествено се занимаваше секторът „Океания“, където за никакви Странници не искаха и да чуят. Но разследването беше единствено по рода си, нищо подобно не беше се случвало в миналото (искрено се надявам, че и в бъдеще няма да се повтори), та за това нас двамата с Тойво ни приеха без възражения.

От незапомнени времена на остров Матуку стърчеше древен полуразнебитен радиотелескоп. Така и не успяхме да разберем кой и защо го е построил.

Островът се смяташе за необитаван, само от време на време тук се отбивала някоя група делфинери, а понякога в прозрачните заливчета на северния бряг можело да се срещнат по двойки ловци на бисери. Обаче както скоро научихме, през последните няколко години там постоянно живеело раздвоено семейство главанащи. (Днешното поколение вече започна да забравя кои са главанаците. Ще напомня, че това е раса на разумни киноиди от планетата Саракш, която едно време много тясно общуваше със земляците. Тези едроглави говорящи кучета с голямо желание ни придружаваха из целия Космос и дори имаха нещо като дипломатическо представителство на нашата планета. Преди трийсет години те избягаха от нас и повече не влязоха в досег с хората.)

В южния край на острова имаше кръгъл вулканичен залив. Той беше неопишимо мръсен и бреговете му бяха покрити с някаква отвратителна пяна. Изглежда, тази гадост имаше органичен произход, защото привличаше безбройни ята морски птици. Впрочем във водите на залива нямаше никакъв друг живот. Там дори водораслите се размножаваха някак насила.

И на този остров ставаха убийства. Едни хора убиваха други и това беше толкова страшно, че в продължение на няколко месеца на никой не му бе дало сърце да съобщи за тези събития на средствата за масово осведомяване.

Доста скоро се изясни, че виновно или по-точно причина за всичко е гигантско силурско мекотело, чудовищно първобитно главноного, което преди известно време се заселило на дъното на вулканичния залив. Някой тайфун трябва да го е запокитил там. Биополето на това чудовище, което от време на време изплувало на повърхността, потискало психиката на висшите животни. По-специално при човека то пагубно намалявало равнището на подбудите, в това биополе човек ставал недружелюбен и саможив, той можел да убие приятеля си, който случайно е изтървал ризата му във водата. И убивал.

Тогава Тойво Глумов си втълпи, че тъкмо това мекотело е

предсказаният от Бромбърг Монокосмически индивид в процеса на сътворяване. Трябва да призная, че в началото, когато още нямаше никакви факти, неговите разсъждения изглеждаха доста убедителни (ако изобщо може да се говори за убедителна логика, изградена върху фантастична предпоставка). И трябваше да го видите как постепенно отстъпваше под натиска на все новите и нови данни, с които потресените специалисти по главногите и палеонтолозите се сдобиваха всеки ден.

Довърши го един студент по биология, който изрови в Токио японски ръкопис от тринадесети век, където се описваше това или друго такова чудовище (цитирам по своя дневник): „В Източните морета се среща катапуморидако, пурпурно обагрено, с множество дълги и тънки ръце, подава се от овална раковина, с големина към трийсет крачки, с острила и гребени, очите му са като загнили и цялото е обрасло с полипи. Щом изплува, протяга се над водата плоско, по подобие на остров, като разнася зловонни и бълва бели изпражнения, та да примамва рибите и птиците. Струпат ли се те, сграбчва ги безразборно с ръце и ги поглъща. В лунните нощи лежи, като се поклаща на вълните, вторачило взор в небесните висини, и размишлява за водната бездна, отгдето е пропъдено. А пък размишленията му са толкоз мрачни, та хвърлят хората в ужас и те се оприличават на тигри.“

Помня, щом прочете това, Тойво, дълбоко замислен, помълча няколко минути, а после въздъхна, както ми се стори, с облекчение и каза: „Да. Не е той. И по-добре, защото е прекалено гаден.“ Според него Монокосмосът сигурно беше съвсем отвратително същество, но все пак не до такава степен. Явно Монокосмосът не се побираше в неговите представи в облика на силурски октопод. (Между другото, също както и това мекотело – с отровното си биополе, със своята разтваряща се черупка и със собствената си възраст над четиристотин милиона години – изобщо не се побираше в никакви представи на специалистите.)

По този начин първото сериозно дело, с което се захвана Тойво Глумов, не донесе никакъв резултат. Той работи още доста време на празен ход и ето че в средата на 98-а година поиска от мен разрешение да се заеме с обработването на материалите за масовите фобии. Разреших му.

ТРЕТИ ДОКУМЕНТ

ДОНЕСЕНИЕ-ДОКЛАД

№011/99

„Комкон-2“

Урал-Север

Дата: 20 март 99 година

Автор: Т. Глумов, инспектор

Тема 009: „Посещението на старата дама“

Съдържание: космофобиите, „синдром на пингвина“

Като анализирах случаите на възникване на космически фобии през последните сто години, стигнах до извода, че в рамките на тема 009 за нас могат да представляват интерес материалите за така наречения „синдром на пингвина“.

Източници:

А. Мьобиус. Доклад на XIV конференция по космическа психология, Рига, 84.

А. Мьобиус. „Синдром на пингвина“, ПКП (Проблеми на космическата психология), 42, 84.

А. Мьобиус. Отново за същността на „синдрома на пингвина“, ПКП, 44, 84.

Справка:

Мьобиус, Асмодей-Матвей. доктор по медицина, чл.-кор. на Европейската академия на медицинските науки, директор на филиала на Световния институт по космическа психопатология (във Виена). Роден на 26 април 36 година в Инсбрук. Образование: факултет по психопатология в Сорбоната; Втори институт по космическа медицина в Москва: висши курсове по безприборна акванавтика в Хонолулу. Основни области на научните интереси: извънпроизводствените космо- и аква фобии. От 81 до 91 година е заместник-председател на Главната медицинска комисия към Управлението на космическия флот. Сега е всепризнат основоположник и водещ учен на направлението по така наречената „полиморфна космическа психопатология“.

На конференцията по космическа психология в Рига на 7 октомври 84 година доктор Асмодей Мьобиус направил научно

съобщение за нов вид космофобия, която нарекъл „синдром на пингвина“. Тази фобия представлява сравнително малко опасно психическо отклонение, изразяващо се в натрапчиви кошмари, които обладават болния по време на сън. Само да задреме, и болният открива, че виси в безвъздушното пространство, абсолютно безпомощен и безсилен, самотен и забравен от всички, изпаднал във властта на бездушни и могъщи сили. Той физически усеща, че мъчително се задушавя, чувствава как плътно разрушително излъчване пронизва тялото му и го изгаря, как изтъняват и се стаят костите му, как завира и започва да се изпарява мозъкът му, обзема го небивало и неимоверно силно отчаяние и той се събужда.

Доктор Мьобиус не сметнал тази болест за опасна, защото, първо, тя не била съпроводена от каквито и да било психически и телесни наранявания и, второ, успешно се поддавала на амбулаторна психотерапия. „Синдромът на пингвина“ привлякъл вниманието на доктор Мьобиус преди всичко понеже бил напълно непознато явление, което дотогава не било описано от никого. Странно било, че тази болест поразявала хората без разлика в пола, възрастта и професията и още по-чудно било, че не се забелязвала никаква връзка между синдрома и генетичния индекс на заболяването.

Заинтересуван от етиологията на явлението, доктор Мьобиус подложил събрания материал (около хиляда и двеста случая) на многофакторен анализ по осемнадесет параметъра и със задоволство открил, че в 78 процента от случаите синдромът се поразявал при хората, извършили далечни космически полети с малките кораби от типа „Призрак-17-пингвин“. „Очаквах нещо такова – заявил доктор Мьобиус. – Това не е първият случай, когато съм бил свидетел конструкторите да ни предлагат недостатъчно изпитана техника. Тъкмо поради това нарекох открития от мен синдром по името на този тип кораби и нека това да послужи за назидание.“

Въз основа на доклада на доктор Мьобиус конференцията в Рига взела решение временно да се забрани експлоатацията на корабите от типа „Призрак-17-пингвин“, докато напълно се отстранят конструктивните недостатъци, предизвикващи фобията.

1. Установих, че корабите, от типа „Призрак-17-пингвин“ са били подложени на грижлива проверка, по време на която не били открити никакви съществени конструктивни пропуски, така че

непосредствената причина за възникването она фобията си останала забулена в мъгла. (Впрочем, в желанието си да премахне всякакъв риск, Управлението на космическия флот изтеглило „пингвините“ от пътническите линии и тези кораби били снабдени с автопилоти.) Появата на „синдрома на пингвина“ рязко намаляла и доколкото ми е известно, последният случай бил регистриран преди 13 години.

Не бях доволен обаче. Безпокояха ме тези 22 процента от изследваните, чието отношение към корабите от типа „Призрак-17-пингвин“ си оставаше неясно. От тези 22 процента, според данните на доктор Мьобиус, седем процента от хората били сигурни, че не са имали нещо общо с „пингвините“, а останалите 15 процента не могли да кажат нищо съществено по този въпрос: те или не помнели, или никога не се били интересували от типа на корабите, с които летели в Космоса.

Разбира се, от гледна точка на статистиката хипотезата, че „пингвините“ имат отношение към появата на фобията, не буди никакво съмнение. Обаче 22 процента никак не са малко. И аз отново подложих материалите на Мьобиус на многофакторен анализ по двадесет допълнителни параметъра, като при това, да си призная, вече подбрах тези параметри до голяма степен случайно, без да имам наум никаква, дори и най-съмнителната хипотеза. Сред параметрите бяха например датите на излитане с точност до месец, местата на раждане с точност до регион, хобито на всеки в точност до тип... и така нататък.

Работата обаче се оказа съвсем проста и само извечното убеждение на хората, че Вселената е изотропна, е попречило на доктор Мьобиус да открие това, което аз успях да налучкам. Стана ясно, че „синдромът на пингвина“ е поразявал хората, които са летели в Космоса, по маршрутите до Саула, Редут и Касандра или, с други думи – през входа на подпространствения сектор 41102.

Корабите от типа „Призрак-17-пингвин“ изобщо не бяха виновни. Просто по онова време (в началото на 80-те години) преобладаващата част от тях още от стапела поемали по маршрутите Земя-Касандра-Зефир и Земя-Редут-ЕН 2105. Така че 80 процента от корабите по тези маршрути тогава били „пингвини“. Това обяснява и 78-те процента на доктор Мьобиус. Що се отнася до останалите 22 процента от болелите, 20 от тях са летели по тези

маршрути на кораби от друг тип и остават само два процента, които никога за никъде не са летели, но това по принцип вече нямаше никакво значение.

2. Данните на доктор Мьобиус несъмнено бяха непълни. Като се възползвах от анамнезите, събрани от него, а също и от архивните данни в Управлението на космическия флот, успях да установя, че през разглеждания период по посочените маршрути в двете посоки са пътували 4512 души, от които 183 човека (най-вече членове на екипажите) по няколко пъти са правили кръгови рейсове. Над две трети от членовете на по-малката група изобщо не са дали повод доктор Мьобиус да се занимава с тях. Налага се изводът, че те или са имали имунитет към „синдрома на пингвина“, или по някакви причини не са сметнали за нужно да се обърнат към лекар. Във връзка с това ми се стори много важно да установя:

– имало ли е сред членовете на по-малката група хора с имунитет към синдрома;

– ако е имало такива, не може ли да се открият причините за имунитета или поне биосоциалнопсихологическите параметри, по които тези хора се отличават от пострадалите.

С тези въпроси се обърнах към самия доктор Мьобиус. Той ми отговори, че този проблем никога не го е занимавал, но интуитивно е склонен да предполага, че е твърде малко вероятно да съществуват такива биосоциалнопсихологически параметри. Като се отзова на моята молба, той се съгласи да поръча в една от своите лаборатории да изследват този проблем, но ме предупреди, че мога да очаквам някакъв резултат не по-рано от два-три месеца.

За да не губя време, се захванах с архивите на медицинския център към Управлението на космическия флот, като се опитах да анализирам данните за всичките 124 пилоти, които редовно са летели по споменатите кръгови маршрути през разглеждания период.

Елементарният анализ показва, че поне за пилотите вероятността да бъдат поразени от „синдрома на пингвина“ е някъде около една трета и НЕ ЗАВИСИ от броя на полетите през „опасния“ сектор. Следователно изглежда твърде вероятно, че: а) две трети от хората имат имунитет към „синдрома на пингвина“ и б) вероятността човек, лишен от този имунитет, да бъде поразен от синдрома, е близка до единица. Именно поради това въпросът по

какво се отличават хората с имунитет от тези без имунитет е изключително интересен.

3. Смятам, че е нужно изцяло да цитирам бележката, на доктор Мьобиус към неговата статия „Отново за същността на «синдрома на пингвина».“ Там доктор Мьобиус пише:

„Любопитно съобщение получих от колегата Кривокликов (от Кримския филиал на Втория институт по космическа медицина). След като моят доклад в Рига беше публикуван, той ми писа, че вече от много месеци насам го спохождат сънища, чийто сюжет необикновено много напомня кошмарите на страдащите от «синдрома на пингвина» – той усеща, че виси в безвъздушното пространство, далече от планетите и звездите, не чувствава своето тяло, но го вижда, също както и многобройните космически обекти – и реалните, и някои фантастични. Но за разлика от страдащите от «синдрома на пингвина» в тези мигове той не изпитва никакви отрицателни емоции. Напротив, това, което става, му изглежда интересно и приятно. Той си представя, че е самостоятелно небесно тяло, което се движи по избрана от него траектория. Самото движение му доставя удоволствие, понеже той се движи към някаква цел, която му обещава да преживее много интересни неща. Звездните купове, мъждукащи в бездната, сами по себе си предизвикват у него чувството на неясен възторг и така нататък. Дойде ми наум, че в лицето на колегата Кривокликов се сблъскам със случай на някаква инверсия на «синдрома на пингвина», която би представлявала голям теоретичен интерес в светлината на съображенията, изложени от мен в статията. Скоро обаче бях разочарован: оказа се, че колегата Кривокликов никога в живота си не е летял със звездолетите от типа «Призрак-17-пингвин». Впрочем все още се надявам, че инверсията на «синдрома на пингвина» съществува реално като психическо явление и ще бъде благодарен на всеки лекар, който прояви добра воля и ми съобщи нови данни по този повод.“

Справка:

Кривокликов, Иван Георгиевич, сменен лекар-психиатър в базата „Лембой“ (на ЕН 2105) през разглеждания период многократно е летял по маршрута Земя-Редут-ЕН 2105 със звездолети от различни типове. Според данните на ГВИ сега се намира в базата „Лембой“.

По време на личния разговор с доктор Мьобиус установих, че през последните години той е открил „положителна“ инверсия на „синдрома на пингвина“ у още двама души. Докторът отказа да съобщи имената им, като се позова на лекарската етика.

Не се наемам по-обстойно да тълкувам появата на тази инверсия на „синдрома на пингвина“, но ми се струва, че хората, у които тя е възникнала, очевидно са значително повече, отколкото ни е известно до този момент.

Т. Глумов

(Край на третия документ)

Цитирах тук третия документ не само защото беше един от най-обещаващите доклади на Тойво Глумов. Като го четях и препрочитах, почувствувах, че май за първи път попадаме на истинска следа, но въпреки това и през ум не ми мина, че от това донесение ще започне оная поредица от събития, която ще изиграе решаваща роля за моето приобщаване към Голямото откровение.

На 21 март прочетох доклада на Тойво за „синдрома на пингвина“.

На 25 март Магьосника демонстративно напусна Института на чудациите (за това научих чак след няколко дни).

На 27 март Тойво ми представи донесение-доклад за фукамифобията.

ЧЕТВЪРТИ ДОКУМЕНТ

ДОНЕСЕНИЕ-ДОКЛАД

№013/99

„Комкон-2“

Урал-Север

Дата: 26 март 99 година

Автор: Т. Глумов, инспектор

Тема 009: „Посещението на старата дама“

Съдържание: фукамифобията, история на Поправката към „Закона за задължителната биологична блокада“

Като анализирах случаите на възникване на космически фобии през последните сто години, стигнах до извода, че в рамките на тема 009 за нас могат да представляват интерес събитията, които са предхождали приемането на 2 февруари 85 година в Световния съвет на известната Поправка към Закона за биологичната блокада.

Необходимо е да се има предвид, че:

1. Биологичната блокада, наричана още Токийската процедура, системно се прилага на Земята и в Периферията от около сто и петдесет години. Биологичната блокада е непрофесионален термин, използван главно от журналистите. Специалистите-медици наричат тази процедура фукамизация – в чест на сестрите Натали и Хосико Фуками, които първи са я обосновали теоретично и са я приложили на практика. Целта на фукамизацията е да повиши естествената способност на човешкия организъм да се приспособява към външните условия (биологичната адаптация). В класическата си форма процедурата на фукамизирането се прилага изключително на бебета, като се започва от последния период на развитието им в утробата на майката. Доколкото можах да установя и да разбера, тази процедура се състои от два етапа.

Вкарването на серума УНБЛАФ (култура от „бактерии на живота“) няколко пъти повишава съпротивителните сили на организма спрямо всички известни инфекции – вирусни, бактериални и спорови, – а също и спрямо всички органични отрови (това е всъщност и биологичната блокада).

Раздразването и възбуждането на хипоталамуса с помощта на микровълново облъчване многократно повишава способността на организма да се приспособява към такива физически агенти на външната среда, като силната радиация, неблагоприятния газов състав на атмосферата и високата температура. Освен това значително нараства способността на организма да възстановява накарнените вътрешни органи, разширява се спектърът, възприеман от ретината на окото, повишават се възможностите за психотерапия и т.н.

2. До 85 година съгласно Закона за задължителната биологична блокада процедурата на фукамизирането се прилагала спрямо всички. През 82 година в Световния съвет бил внесен за разглеждане проект за поправка, предвиждащ да се отмени задължението всички бебета, които се появяват на бял свят на Земята, да се подлагат на фукамизация. Според тази поправка процедурата на фукамизиране трябвало да бъде заменена с така наречената „ваксина на зрелостта“, предназначена за лица, достигнали шестнадесетгодишна възраст. През 81 година Световният съвет приел „Поправка към Закона за задължителната биологична блокада“. Съгласно тази поправка задължителната фукамизация се отменяла, като нейното прилагане вече зависело само от мнението на родителите. Лицата, които не са били фукамизирани като бебета, получавали правото по-късно да се откажат и от „ваксината на зрелостта“, но в такъв случай те губели възможността да работят в професионални области, свързани с големи физически и психически натоварвания. По данни на ГВИ днес на Земята живеят около един милион юноши и девойки до шестнадесетгодишна възраст, които не са били фукамизирани, и около двадесет хиляди души, които са се отказали от „ваксината на зрелостта“.

Що се отнася до същността на събитията, които довели през февруари 85 година до приемането на „Поправката към Закона за биологичната блокада“, установих следното:

1. През всичките сто и петдесет години, откакто фукамизацията се прилага навсякъде, не е имало нито един случай тази процедура да причини и най-малката вреда на фукамизирания. Затова няма нищо чудно, че до пролетта на 81 година изключително рядко някоя майка се е отказвала от фукамизиране. Преобладаващата част от лекарите, с които се консултираха, не бяха чували за такива случаи преди 81 година. Но публични изказвания против

фукамизацията, които имали теоретичен и пропаганден характер, се срещали сравнително често. Ето най-характерните публикации през нашия век.

Дебуке, Ш. Да построиш човек? Лион, 32.

Посмъртно издание на последната книга на големия (вече забравен) антиевгенист. Втората част на книгата изцяло е посветена на критиката на фукамизацията като „нагло подмилквашо се бърникане в естественото състояние на човешкия организъм“. Дебуке подчертава, че измененията, предизвикани от фукамизацията, имат необратим характер („... никой досега не е успял отново да подтисне възбуден хипоталамус...“), но набляга най-вече на факта, че от много години насам тази типична евгенична процедура, осветена с авторитета на световен закон, служи като безнравствен и съблазнителен прецедент за нови евгенични опити.

Пувимур, К. Ридърът⁷: права и задължения. Банкок, 15.

Авторът – вицепрезидент на Световното сдружение на ридърите – защитава и пропагандира схващането, че ридърите трябва да вземат най-активно участие в дейността на хората. Той осъжда фукамизацията, като се основава на данните от собствените си статистически изследвания. Пувимур твърди, че фукамизацията не се отразява благоприятно върху способността на човека у него да се появи ридърпотенция и макар относителният брой на ридърите през епохата на фукамизиране да не е намалял, през това време не се е появил нито един ридър, чиято сила би могла да се сравни със силата на ридърите от края на ХХI и началото на ХХII век. Той призовава да се отмени задължителното фукамизиране, като в началото такава отстъпка се направи поне за децата и внуците на ридърите. (Всички данни в книгата са безнадеждно остарели: през тридесетте години се появи блестяща плеяда ридъри с невероятна мощ – Александър Солемба, Петеу Дзомни и други.)

Август Ксесис. Спънката. Атина, 37.

В своята брошура известният теоретик и проповедник на ноофилството⁸ подлага фукамизацията на рязка критика, която всъщност е по-скоро поетична, отколкото рационална. Според представите на ноофилите, които по своеобразен начин вулгаризират теорията на Яковиц, Вселената е вместилище на

7. Ридър (от англ.) – човек, който може да чете и тълкува ненаказани чужди мисли. Фантастичен термин, въведен от братя Стругацки, който разширява съдържанието на съвременното понятие „телепат“, – Б.пр.

ноокосмоса, където след смъртта се пренася менто-емоционалният код на човешката личност. По всичко личи, че Ксесис не разбира абсолютно нищо от фукамизацията; той смята, че тя е нещо като апендектомията, и разпалено призовава да се откажем от тази толкова груба процедура, която осакатявала и изопачавала менто-емоционалния код. (От данните в ГВИ се вижда, че след приемането на Поправката нито един от членовете на конгрегацията на ноофилите не се е съгласил децата му да бъдат фукамизирани.)

Тосивил, Дж. Дръзкият човек. Бирмингам, 51.

Тази монография дава доста типична представа за цяла поредица от книги и брошури, в които се пропагандира необходимостта да се спре технологичният прогрес. Във всички книги от този род всеотдайно се възхваляват застиналите цивилизации от типа на тагорската или биоцивилизацията на леонидяните. Тосивил заявява, че технологичният прогрес на Земята е изиграл своята роля. Той описва разширяването и разпространяването на влиянието на човечеството в Космоса като своеобразно социално прахосничество, което скоро ще ни донесе много жестоко разочарование. Според него Разумният човек се превръща в Дързък човек, който в стремежа си да усвоява все по-голямо количество рационална и емоционална информация, не възприема нейната качествена страна. (Би трябвало да подразбираме, че информацията за Психокосмоса съдържа в себе си неизмеримо по-високо качество, отколкото информацията за Външния космос в най-широкия смисъл на думата.) Авторът смята, че фукамизацията прави лоша услуга на човека именно защото улеснява израждането на Разумния човек в Дързък човек, като увеличава и фактически стимулира неговите експанзионистични сили и възможности. Той предлага в началото да се откажем поне от възбуждането на хипоталамуса.

Оксовю, К. Движение по вертикала. Калкута, 61.

К. Оксовю е псевдоним на учен или група учени, които са формулирали и разпространили идеята за така наречения вертикален прогрес на човека. Не успях да открия кой се крие зад този

8. Ноофилство (от гр.) – фантастично учение за безсмъртието на индивидуалния човешки разум, чиято система от мисли и чувства (менто-емоционалният код на личността) остава да съществува в определена част от Вселената (ноокосмоса) след физическата смърт на човека. – Б.пр.

псевдоним, но имам основания да предполагам, че К. Оксово е или председателят на „Комкон-1“ Г. Комов, или някой от неговите съмишленици в Академията за социално прогнозиране. Посоченото издание е първата монография на „вертикалистите“. В шестата глава подробно са разгледани биологичната, социалната и етичната страна на фукамизацията от гледна точка на принципите на вертикалния прогрес. Според автора основната опасност от фукамизацията произтича от факта, че не може да се контролира нейното влияние върху генотипа. В подкрепа на това твърдение за първи път, доколкото можах да установя, са публикувани данни за множество случаи, когато свойствата на фукамизирания организъм са предадени по наследство. Описани са над сто случая, когато организъмът на плода още в майчината утроба започва да изработва антитела, характерни за въздействието на серума УНБЛАФ, и над двеста случая, когато новородени деца са имали вродено възбуден хипоталамус. Освен това са регистрирани над тридесет случая, когато подобни свойства се предават вече на трето поколение. Авторът подчертава, че макар тези явления да не представляват непосредствена опасност за преобладаващото мнозинство от хората, те красноречиво илюстрират факта, че фукамизацията далеч не е така добре изследвана, както твърдят нейните най-предани привърженици. Трябва да отбележа, че материалите са подбрани изключително грижливо и са поднесени на читателя твърде ефектно. Например няколко впечатляващи абзаца са посветени на така наречените Г-алергични хора, за които възбуждането на хипоталамуса е противоположно. Г-алергията е извънредно рядко срещано състояние на организма, тя лесно се открива в плода още в майчината утроба и затова никак не е опасна – такива бебета просто не преминават през втория етап на фукамизацията. Ако възбуденият хипоталамус се предаде на Г-алергичен човек по наследство, медицината ще се окаже безсилна и той ще се появи на този свят неизлечимо болен. К. Оксово е успял да открие един такъв случай и го описва, без да пести боите. Още по-апикално той е обрисувал бъдещия свят, когато под въздействието на фукамизацията човечеството ще се раздели на два генотипа. Тази монография е издавана многократно и очевидно е изиграла важна роля при обсъждането на Поправката. Любопитно е обаче, че в последното издание на тази книга (Лос Анжелос, 99) няма нито дума за фукамизацията; изглежда, авторът е

напълно удовлетворен от Поправката и не го интересува съдбата на 99,9... процента от хората, които продължават да фукамизират своите деца.

Забележка: Като приключвам този раздел, смятам за нужно да подчертая, че съм подбрал и аотирал тези публикации, които не са тривиални от моя гледни точка. Предварително се извинявам, ако слабата ми ерудиция ви е отегчила.

2. Изглежда, първият случай някой да се откаже от фукамизиране, който породил цяла епидемия от откази, е регистриран в родилния дом на селището Ксава (в Екваториална Африка). На 17 април 81 година и трите родилки, постъпили в болницата през последното денонощие, независимо една от друга и в различна форма, съвсем категорично забранили на персонала да ги подлага на фукамизиране. Родилката А. (първо раждане) обосновала своето несъгласие, като се позовала на желанието на мъжа си, загинал неотдавна при нещастен случай. Родилката Б. (първо раждане) дори не се опитала да обясни защо отказва, като и най-плахите опити да бъде разубедена я довеждали до истерия. „Не искам и толкоз!“ – повтаряла тя. Родилката В. (трето раждане, но първи протест) била много разсъдлива и спокойна. Тя заявила, че не желае да решава съдбата на бебето без неговото знание и съгласие: „Щом порасне, нека сам да решава.“

(Привеждам тук техните доводи, защото са съвсем типични. С малки отклонения „несъгласните“ са прибегвали към тях в 95 процента от случаите. В литературата е приета следната класификация. Несъгласие от типа А: напълно смислен, разумен мотив, който по принцип не може да се провери, честота 25 процента. Несъгласие от типа Б: фобия в чист вид, истерично, неразумно поведение, лишено от всякакъв смисъл, 65 процента. И несъгласие от типа В: етични съображения, 10 процента.)

На 18 април в същата болница още две родилки се отказали от фукамизиране, а нови откази били регистрирани в други родилни домове на региона. В края на месеца случаите на несъгласие вече били стотици и те били установени във всички региони на земното кълбо, а на 5 май дошло първото съобщение за случай на несъгласие извън Земята (от Големия Сирт на Марс). Епидемията от откази, която ту пламвала, ту угасвала, продължила чак до 85 година, така че в момента, когато била приета Поправката,

общият брой на „несъгласните“ възлизал на около 50 хиляди (0,01 процент от всички родилки).

От гледна точка на феноменологията закономерностите на епидемията са изследвани много добре и с голяма степен на достоверност, но за тях не са получени никакви достатъчно убедителни обяснения.

Например специалистите забелязали, че епидемията като че ли има два географски центъра на разпространение: единият е в Екваториална Африка, а другият – в Североизточен Сибир. Натрапвали се аналогията с вероятните центрове, откъдето се е разпространило човечеството, но тази прилика, разбира се, нищо не обяснявала.

Ето и друг пример. Отказите винаги били индивидуални, но в рамките на всеки родилен дом всеки отказ сякаш пораждал следващия. Оттук се появил и терминът „верига от откази с Н брънки“. Числото Н понякога бивало доста голямо: в родилното отделение на Ховекайската гинекологична клиника „веригата от откази“ започнала на 11 септември 83 година и продължила до 21 септември, като последователно въввякла всички родилки, постъпили в родилното отделение, така че общата дължина на „веригата“ достигнала 19 родилки.

В някои болници епидемията от откази възниквала и затихвала многократно. Например в Бернския дворец на бебето тя се повторила дванадесет пъти.

Независимо от това в повечето родилни домове на Земята никой дори не е чувал за епидемия от откази. По същия начин за откази не е ставало дума и в преобладаващата част от извънземните селища. Обаче на тези места, където възниквали епидемии (на Големия Сирт, базата Саула и Курорта), те се развивали по законите, типични за Земята.

3. Причините за възникването на фукамифобията се разглеждат в множество публикации. Запознах се с най-сериозните разработки, които ми препоръча професор Деруйод от Лхаския психологически център. Не съм достатъчно подготвен да направя вещ обзор на тези трудове, но останах с впечатление, че няма никаква що-годе общоприета теория за фукамифобията. Затова тук ще се огранича само да приведа част от моя разговор с професор Деруйод.

Въпрос: Смятате ли, че у здрав и благоденстваващ човек може да се появи някаква фобия?

Отговор: Строго погледнато, това е невъзможно. У здравия човек фобия възниква винаги в резултат на прекомерно физическо или психическо натоварване. Едва ли такъв човек може да се нарече благоденстваващ. Друг е въпросът, че човек, особено в нашата стремителна епоха, не винаги си дава сметка, че се е пресилил... Субективно той може да се смята за напълно благоденстваващ, дори блажен и от гледна точка на дилетанта появата на фобия у него може да изглежда необяснимо явление...

Въпрос: А що се отнася до фукамифобията?

Отговор: Знаете, че бременността и до днес в известен смисъл си остава тайнство... Да вземем само един факт. Та ние едва наскоро разбрахме, че психиката на бременната жена е бинарна психика, резултат от дяволски сложното взаимодействие между напълно оформената психика на възрастния човек и антенаталната⁹ психика на плода, за чиито закони днес на практика нищо не знаем... А като прибавим и неизбежните физически стресове, неизбежните невротични явления... Най-общо казано, всичко това създава благоприятна почва за фобиите. Но следва ли да стигаме до извода, че с помощта на подобни разсъждения сме обяснили поне нещичко от тази изумителна история... Това би било немислимо. Съвсем необмислено и несериозно.

Въпрос: Отличават ли се „несъгласните“ по каквото и да било от обикновените родилки? Физиологически, психически... Правени ли са такива изследвания?

Отговор: Правени са много такива изследвания, но никой не можа да установи нищо конкретно. Лично аз винаги съм смятал и продължавам да смятам, че фукамифобията е универсална фобия, също както например фобията към нулевия транспорт. Само че нула-Т-фобията е много разпространено явление, на практика всеки човек, независимо от пола и възрастта, изпитва страх пред първото нула-Т-пренасяне, после този страх изчезва безследно... А фукамифобията за щастие е извънредно рядко явление. Казвам „за щастие“, защото ние така и не се научихме да я лекуваме.

9. Антенатален (от лат.) – който се отнася до състоянието преди раждането – Б. пр.

Въпрос: Правилно ли съм разбрал, професоре, че не е известна нито една конкретна причина за възникването на фукамифобията?

Отговор: Достоверно нищо не е доказано. Има, разбира се, множество хипотези, десетки.

Въпрос: Например?

Отговор: Ами например, че фукамифобията се причинява от пропагандата на противниците на фукамизацията. Тази пропаганда може сериозно да повлияе на жените с по-чувствителен темперамент, които отгоре на всичко са бременни. Или, да кажем, че се дължи на хипертрофирането на майчиния инстинкт, на инстинктивната потребност детето да се предпази от всякакви външни въздействия, дори и те да са полезни... Виждам, че искате да ми възразите. Няма смисъл. Напълно съм съгласен с вас. Всички тези хипотези в най-добрия случай обясняват само много малка част от фактите. Никой не е успял да обясни нито появата на „веригите от откази“, нито географските особености на явлението... Пък и изобщо никой не разбира защо всичко започна тъкмо през пролетта на 81 година, при това не само на Земята, а и много далеч от нея...

Въпрос: А това, че всичко свърши през 85 година, може ли да се обясни?

Отговор: Това вече може. Самият факт, че е приета Поправката, наистина е могъл да изиграе решаваща роля за прекратяването на епидемията. Разбира се, и тук има много неясни неща, но това вече са подробности.

Въпрос: Смятате ли, че епидемията би могла да възникне в резултат на някакви непредпазливи експерименти?

Отговор: Теоретично това е възможно. Но навремето ние проверихме тази хипотеза. На Земята не се провеждат никакви експерименти, които биха могли да предизвикат масови фобии. Освен това не забравяйте, че фукамифобията възникна едновременно на Земята и извън нея...

Въпрос: А какъв род експерименти могат да предизвикат фобии?

Отговор: Навярно съм се изразил неточно. Мога да ви изброя цяла поредица от, така да се каже, технически способности, с помощта на които у вас, здравия човек, бих могъл да предизвикам някаква фобия. Но обърнете внимание: именно някаква. Например

ще започна да ви облъчвам по определен режим с неутринен концентрат и у вас ще се породи фобия. Но каква фобия ще бъде тя? Страх от празното пространство? Страх от височината? Страх от страха? Това не мога да ви кажа предварително. А да се предизвика у човека такава специфична фобия като фукамифобията, страх от фукамизиране... Не, за това и дума не може да става. Освен ако се съчетае с хипноза? Но как може да се осъществи това съчетание на практика?... Не, това е несериозно.

4. Въпреки цялото си географско (и космографско) разпространение, случаите на фукамифобия все пак си оставали извънредно рядко явление в медицинската практика и сами по себе си едва ли биха довели до каквото и да било изменение в законодателството. Епидемията от фукамифобия обаче много бързо се превърнала от медицински проблем в събитие от социален характер.

Август 81 година. Зарегистрирани са първите протести на бащи, които все още имат частен характер (жалби до местните и регионалните медицински управления, отделни обръщения към местните съвети).

Октомври 81 година. Отправена е първата колективна петиция на 129 бащи и двама лекари-акушери до Комисията за защита на майчинството и детството към Световния съвет.

Декември 81 година. На XVII световен конгрес на Асоциацията на акушерите група лекари и психолози за първи път се изказват срещу задължителното фукамизиране.

Януари 82 година. Създадена е инициативната група ВЕПИ (наречена така по инициалите на нейните учредители), която обединява лекари, психолози, социолози, философи и юристи. Именно групата ВЕПИ започва и довежда докрай борбата за приемане на Поправката.

Февруари 82 година. Пред сградата на Световния съвет се провежда първият митинг на противниците на фукамизацията.

Юни 82 година. В състава на Комисията за защита на майчинството и детството формално е образувана опозиция спрямо Закона.

В по-нататъшната хронология на събитията според мен няма нищо интересно. Срокът (три и половина години), който е бил необходим на Световния съвет всеотстранно да изучи проблема и да гласува Поправката, е съвсем обичаен. Затова пък не дотам обичайно ми изглежда съотношението между броя на масовите

привърженици на Поправката и числеността на професионалния корпус. Обикновено масовите привърженици на всеки нов закон са най-малко десетина милиона души, а пък професионалният корпус, който квалифицирано представлява техните интереси – юристи, социолози, специалисти по дадения въпрос – възлиза най-много на няколко десетки човека. В нашия случай многобройните привърженици на Поправката („несъгласните“), техните мъже и роднини, приятелите им, съмишлениците и хората, присъединили се към движението по религиозни или философски съображения) никога не са били действително много на брой. Всички участници в движението общо били, не повече от половин милион. Що се отнася до професионалния корпус обаче, само групата ВЕПИ в момента, когато била приета Поправката, наброявала 536 специалисти.

5. След приемането на Поправката отказите не престанали, макар броят им чувствително да намалял. Най-важното е, че през 85 година се променил самият характер на епидемията. Всъщност това явление вече не можело да се нарече епидемия. Изчезнали каквито и да било закономерности („веригите от откази“, географските съсредоточия). Сега вече отказите имали съвсем случаен и единичен характер, като при това изобщо не се срещали несъгласия от типа А и Б и преобладавало позоваването на Поправката. Изглежда, поради това днешните лекари изобщо не смятат, че отказите от фукамизиране са проява на фукаимфобията. Забележително е, че много жени, които навремето категорично се отказали от фукамизиране и взели активно участие в движението за приемане на Поправката, сега изобщо не се интересуват от този въпрос и при раждане дори не упражняват правото си да се позоват на Поправката. От жените, които не са били съгласни да бъдат фукамизирани в периода 81–85 година, при следващото раждане се отказвали едва 12 процента, а третият пореден отказ от фукамизиране изобщо се среща много рядко: за 15 години са установени само няколко случая.

6. Смятам, че трябва особено да подчертая две обстоятелства.

А. Почти пълното изчезване на фукаимфобията след приемането на Поправката обикновено се обяснява с добре известни социалнопсихологически фактори. Съвременният човек приема само тези ограничения и задължения, които произтичат от морално-

етичните принципи на обществото. Всяко ограничение или задължение от друг род се посреща с (неосъзнато) враждебно отношение и (инстинктивен) вътрешен протест. И естествено, когато човек добие правото доброволно да се подлага на фукамизиране, той губи всякакво основание да има враждебно отношение и започва да се отнася към фукамизацията неутрално, както към всяка обичайна медицинска процедура.

Напълно приемам и осъзнавам тези съображения, но въпреки това искам да подчертая, че е възможно и друго тълкуване, което представлява интерес в рамките на тема 009. Става дума за това, че цялата изложена досега история на възникването и изчезването на фукамифобията прекрасно може да се изтълкува кито резултат от целенасоченото и добре пресметнато въздействие на някаква разумна воля.

Б. Епидемията от фукамифобия точно съвпада по време с появата на „синдрома на пингвина“. (Вж. моето донесение-доклад №011/99.)

Сапиенти сит¹⁰.

Т. Глумов

(Край на четвъртия документ)

Сега мога съвсем точно да твърдя, че тъкмо това донесение-доклад на Тойво Глумов предизвика просветлението, което в края на краищата ме доведе до Голямото откровение. При това, колкото и забавно да изглежда сега, този тласък дойде от неволното раздражение, което породиха у мен грубите и недвусмислени намеци на Тойво за някаква зловеща роля на „вертикалистите“ в историята около Поправката. В оригинала на донесението бях оградил този абзац с дебели линии, пред които се мъдреше тлъста въпросителна; прекрасно си спомням, че тогава се канех хубавичко да скастри Тойво за прекалено развигтената му фантазия. Но в това време до мен достигнаха сведенията за посещението на Магьосника в Института на чудаците, най-сетне просветлението дойде и вече не ми беше до никакво кастрене.

Издагнах в жестока безизходица, защото нямаше с кого да си поговоря. Първо, нямаше никакви предложения. А, второ, сега не знаех с кого

10. Sapiienti sat (лат.) – За умния е достатъчно. Б.пр.

мога да поговоря и с кого вече не бива. Много по-късно разпитах моите момчета: не им ли се е сторило, че в тези зловещи (за мен) априлски дни на 99 година съм се държал някак странно. По това време Сандро беше затънал в темата „Рип Ван Уинкъл“ и самият той се беше шашнал, затова нищо не бе забелязал. Гриша Серосовин твърдеше, че тогава твърде много се засилила склонността ми да избягвам да отговарям на всякакви въпроси и на всички инициативи от негова страна съм отвръщал със загадъчна усмивка. А Кикин си беше Кикин: на него още тогава „всичко му било ясно“. Пък Тойво Глумов несъмнено трябва да се е вбесявал от моето поведение. И се е вбесявал. Аз обаче наистина не знаех какво да правя! Погвах един след друг сътрудниците си в Института на чудациите и всеки път чаках да видя какво ще излезе от това, но нищо не излизаше, аз натирвах следващия и отново чаках.

По това време Горбовски умираше у дома си в Краслава.

В същото време Атос-Сидоров се канеше отново да влезе в болницата и не беше сигурно дали ще се върне оттам.

Междувременно Даня Логовенко за първи път от много години насам се самопокани у дома на чаша чай и като се захласна в спомените си, цяла вечер дрънка празни приказки.

По това време още нищо не бях решил.

И тогава се развихриха събитията в Малая Пеша.

През нощта на пети срещу шести май аварийната служба ме вдигна от леглото. В Малая Пеша (на река Пеша, която се влива в Баренцево море при залива Чешская Губа) се появили някакви чудовища и сред жителите на селището избухнала паника. Аварийната група се отправила натам и разследването започнало.

Според установените правила бях длъжен да изпратя на местопроезшествието някой от своите инспектори. Пратих Тойво.

За съжаление донесението-доклад на инспектор Глумов за събитията в Малая Пеша и за неговите действия, изглежда, се е затрило някъде. Във всеки случай не успях да го открия. А пък много ми се иска да предам колкото се може по-подробно как Тойво проведе това разследване, затова се налага да възстановя събитията по памет и въз основа на разговорите ми с участниците в това произшествие.

Лесно ще забележите, че при възстановяването на това събитие (както и в останалите случаи, когато се налага да възстановявам някое събитие) освен напълно достоверните факти, използвам и разни описания, метафори, епитети, диалози и други елементи на художествената литература. Все пак много държа читателят да види пред себе си живия

Тойво такъв, какъвто го помня. А в този случай само документите не стигат. Всъщност, ако искате, можете да гледате на възстановяването на събитията като на особен род свидетелски показания.

МАЛАЯ ПЕША. 6 МАЙ 99 ГОДИНА. РАНО СУТРИНТА

Отвисоко селището Малая Пеша изглеждаше така, както това селище би трябвало да изглежда в четири часа сутринта. Сънливо. Мирно. Пусто. Десетината разноцветни покрива бяха наредени в полукръг край обраслия с трева площад, наоколо бяха пръснати глайдери, а жълтата сграда на клуба беше кацнала на ската над реката. Реката изглеждаше неподвижна, много студена и неприветлива, белезникави кичури мъгла висяха над тръстиките на отсрещния бряг. На стъпалата пред входа на клуба, вирнал глава, стоеше човек и следеше с поглед глайдера. Лицето му се стори на Тойво познато и в това нямаше нищо чудно, защото Тойво познаваше мнозина от аварийната бригада, навярно всеки втори.

Той приземи глайдера близо до входа и скочи на мократа трева. Утрото тук беше студено. Мъжът пред него беше с топло яке, отрупано със специални джобове и гнезда за разните там бутилки, регулатори, гасители, възпламенители и останалите вещи, нужни за старателното носене на аварийната служба.

– Здравейте – каза Тойво. – Казвате се Базил, нали?

– Здравейте, Глумов – отвърна той, като протегна ръка. – Точно така, Базил. Защо се забавихте толкова?

Тойво му обясни, че кой знае защо нула-Т-връзката с Малая Пеша е прекъсната и той се бе прехвърлил до Нижня Пеша, където се бе наложило да вземе глайдер и да загуби цели четиридесет минути, за да прелети надлъж по реката.

– Ясно – каза Базил и погледна към клуба. – Така си и мислех. Разбирате ли, в паниката те направо са съсипали кабината на нулевия транспорт...

– Значи никой досега така и не се върна?

– Никой.

– И нищо друго не е ставало?

– Нищо. Нашите завършиха огледа преди час и половина, нищо съществено не намериха и се върнаха в службата да правят анализи. Мене ме оставиха тук да не пускам никого и аз през цялото време се мъчих да оправя кабината за нулевия транспорт.

– Поправихте ли я?

– Мисля, че я поправих.

Вилите в Малая Пеша бяха старинни сгради, строени миналия век с мисълта да бъдат практични, материалите наподобяваха естествените и всички цветове бяха дразнещо ярки – белег на старостта. Около всяка вила имаше непрогледни хрусталаци от френско грозде, люляк и отвъд-полярни ягоди, а току зад полукръга от вили започваше гората. Над гигантските жълти борови стволове, увенчани с влажно-зелени от мъглата иглолистни корони, вече доста високо на североизток се издигаше пурпурният диск на слънцето.

– Какви анализи ще правят? – попита Тойво.

– Ами тук има предостатъчно следи... Изглежда, че тая гадост е излязла ей от оная вила и е плъзнала навсякъде... – Базил започна да посочва. – По хрустите, по тревата и тук-таме по верандите е останала позасъхнала слуз, има някакви люспи и едни такива бучки...

– Вие самите какво видяхте?

– Нищо. Когато пристигнахме, тук всичко беше така, както е сега, само дето над реката имаше мъгла.

– Значи не са останали никакви свидетели?

– Отначало мислехме, че всички до един са офейкали. А после излезе, че не е така. Ей в оная къща, крайната, до брега мирно и тихо си добрува една изключително възрастна особа, на която и през ум не минало да си плюе на петите...

– Защо? – попита Тойво.

– И понятие си нямам! – отвърна Базил, като повдигна вежди и разпери ръце. – Представете ли си? Наоколо – паника, всички се мятат насам-натам, пощурели от ужас, изкъртват вратата на кабината за нулевия транспорт направо с пантите, а тя пет пари не дава... Пристигаме ние, правим въздушен десант, разгръщаме се в боен строй, чуват се команди: „Саби въл!“ , „Тури ножа!“ – и изведнъж тя излиза на верандата, и доста строго ни моли да не вдигаме толкова шум, защото – да се чудиш и да се маеш – тая врява й пречела да спи!...

– А паника имало ли е? – попита Тойво.

– Чакайте-чакайте! – рече Базил, като любезно го спря с ръка. – Осемнадесет души е имало тук, когато всичко е започнало. Девет души офейкали с глайдерите. Петима избягали през кабината, а трима хукнали презглава в гората, заблудили се там и едвам ги намерихме. Така че определено е имало паника, имало е... И паника е имало, и чудовища някакви е имало, и следи са оставили. А виж, бабичката защо не се е уплашила – това не знаем. Тя изобщо си е чудновата, тази бабичка. Със собствените си уши чух как заяви на командира: „Твърде късно

дойдохте, гълъбчета. Сега вече с нищо не можете да им помогнете. Те всичките вече загинаха...“

Тойво попита:

– Какво е имала предвид?

– Не знам – рече Базил недоволно. – Нали ви казвам – странна бабичка.

Тойво погледна към дразнешо розовата къща, дала подслон на чудноватата старица. Виждаше се, че градината около нея е поддържана много по-грижливо от останалите. Край къщата стоеше глайдер.

– Не ви съветвам да я безпокоите – каза Базил. – Нека по-добре сама да се събуди и тогава...

В този миг Тойво усети, че зад гърба му нещо се движи и рязко се обърна. От вратата на клуба надничаше бледо лице с широко разтворени от страх очи. Непознатият помълча няколко секунди, след това безкръвните му устни се размърдаха и той проговори с малко прегракнал глас:

– Глупава история, нали?

– Стоп-стоп-стоп! – добродушно заговори Базил, като тръгна към него с обърнати напред длани. – Моля за извинение, но насам не може. Аз съм от аварийната служба.

Въпреки тоза непознатият престъпи прага и веднага се закова на място.

– Аз всъщност не претендирам – рече той и се закашля. – Но положението е... Кажете, Григорий и Еля върнаха ли се вече?

Той изглеждаше доста необикновено. Беше с шуба, подплатена с кожа отвън и отвътре, под полите на която се мяркаха богато извезани кожени ботуши. Шубата беше разкопчана до кръста и под нея се виждаше пъстра лятна риза на дупчици, каквито тогава предпочитаха да носят жителите на степните зони. Изглеждаше на четиридесет-четиридесет и пет години, лицето му беше наивно и симпатично, само че твърде бледо – от уплахата или може би от смущение.

– Не-не! – отвърна Базил, като се доближи плътно до него. – Никой не се е връщал, тук се води разследване и никого не пускаме насам...

– Почакайте, Базил – каза Тойво и се обърна към непознатия: – Кои са тези Григорий и Еля?

– Изглежда, пак не съм попаднал, където трябва... – промълви непознатият почти отчаяно и се озърна през рамо към дъното на коридора, където проблясваха полираните повърхности на кабината за нулевия транспорт. – Извинете, това... м-м-м... Боже мой, пак го забравих...

Малая Пеша ли е? Или не е?

– Малая Пеша е – каза Тойво.

– Ами тогава трябва да го знаете... Григорий Александрович Яригин... Доколкото разбрах, той живее тук всяко лято... – Внезапно непознатият радостно закрещя, като сочеше с ръка: – Ей там, ей в онази вила! Там, на верандата, виси моят шлифер.

Тутакси всичко се изясни. Непознатият се оказа свидетел. Казваше се Анатолий Сергеевич Криленко, беше зоотехник и наистина работеше в степната зона – в Азгирския аграрен комплекс. Вчера на годишното изложение на новости в Архангелск той съвсем случайно се сблъскал със своя съученик и приятел Григорий Яригин, с когото не се били виждали цели десет години. Разбира се, Яригин го замъкнал със себе си тука, в тази... ех, пак ми изхвъркна от главата... да де, Малая Пеша. Прекарали вечерта чудесно, само тримата – той, Яригин и жената на Яригин Еля, разходили се с лодка, скитали из гората, към десет часа се върнали у тях, ей в оная къща, вечеряли я после излезли на верандата да пият чай. Било съвсем светло, откъм реката се чували детски гласове. Топло било, а отвъдполярните ягоди миришели чудно хубаво. А след това Анатолий Сергеевич Криленко внезапно съгледал очи...

На това място, което беше най-важното за следствието, разказът на Анатолий Сергеевич стана, меко казано, неясен. Сякаш той се мъчеше да преразкаже някакъв зловещ и объркан сън.

Очите се взирали от градината... бавно се приближавали, но през цялото време оставали в градината... Две огромни, отвратителни наглед очи... От тях през цялото време нещо течало... А отляво, встрани, имало и трето... Или пък били три?... И нещо се леело, леело и преливало през парапета на верандата и вече потекло към стъпалата... При това било абсолютно невъзможно да помръднеш... Григорий изчезнал някъде и никакъв не се виждал. Еля била уж наоколо, но и тя не се виждала, само се чувало как истерично пищи... или се смее... Тогава вратата на стаята широко се разтворила. Стаята била пълна някъде до кръста с леко помръдващи пихтиести трупове, а очите на тези трупове били там, отвън, зад хрестите...

Тук трагедията свършила или по-скоро се превърнала в комедия. Нулевият транспорт захвърлил Анатолий Сергеевич в селището Рузвелт на остров Петър Първи. Той е в Морето на Белингсхаузен, термометърът показвал минус четиридесет и девет градуса, скоростта на вятъра била осемнадесет метра в секунда и както обикновено по време на тамошната зима, селището било пусто.

Впрочем климатичната уредба в клуба на полярниците работи на автоматичен режим и вътре било топло и уютно... По риза и къси панталони, още мокър от изпития чай и преживения ужас, Анатолий Сергеевич най-сетне могъл да си отдъхне и полека-лека да се окопоти. И щом идва на себе си, както трябва и да се очаква, преди всичко го обзема непоносим срам, той разбира, че панически е избягал като последния страхливец – за такива страхливци му се било случвало да чете само в историческите романи. Той си спомня, че е изоставил Еля и най-малко още една жена, която му се мярнала в съседната къща. Сеща се за детските гласове край реката и разбира, че е зарязал и тия деца. Обзема го безумен подтик да действа, но има нещо, на което трябва да се обърне внимание: този подтик се явява доста късно и, второ, дори когато вече се е породил, той твърде дълго време съжителствува с непоносимия ужас при мисълта, че трябва да се върне там, на верандата, в зрителното поле на кошмарните течащи очи, при отвратителните пихтиести трупове...

Шумната група от поизмръзнали глациолози, която тромаво нахълтала в клуба, заварила Анатолий Сергеевич да кърши ръце от мъка: той все още не можел да реши какво да прави. Глациолозите напълно му съчувствували, докато слушали как той разправя какво е преживял, и с голямо въодушевление решили да се върнат на страшната веранда заедно с него. Туктаки обаче станало ясно, че Анатолий Сергеевич не знае не само нула-Т-индекса на селището, но е забравил даже и името му. Той можал само да каже, че това селище е близо до Баренцево море, на брега на малка река, в зоната на от-въдполярните борови гори. Тогава глациолозите на бърза ръка натъкмили Анатолий Сергеевич в подходяща премяна за местния климат и във фучащата виелица го завлекли до щаба на селището направо през огромните преспи, съпровождан от гигантски страховити кучета... И ето че в щаба, пред терминала на Големия вселенски информатор на някой от полярниците му хрумнала твърде разумната мисъл, че това няма да е шега работа. Тези чудовища без съмнение трябва да са изгървани или от някоя зоологическа градина, или – да те хване страх само като се сетиш! – от някоя лаборатория, където създават биомеханизми. Така или иначе, момчета, всяка самодейност от наша страна ще бъде ни в клин, ни в ръкав, просто трябва да съобщим в аварийната служба.

И те се обадили в Централната аварийна служба. Служителите от Централната аварийна служба им благодарили и казали, че ще имат предвид тяхното съобщение. След половин час дежурният в аварийната

служба лично повършил в щаба, казал, че съобщението се потвърждава, и помолил да се обади Анатолий Сергеевич. Анатолий Сергеевич описал в най-общи линии какво се случило с него и как се озовал край бреговете на Антарктида. Дежурният го успокоил в смисъл, че пострадали няма, съпрузите Яригнини са живи и здрави и по всяка вероятност утре сутринта всички ще могат да се завърнат в Малая Пеша, а сега за него, за Анатолий Сергеевич, ще бъде най-добре да вземе някакво успокоително и да легне да си почине.

И Анатолий Сергеевич взел успокоително и веднага се свил на дивана в щаба, но не поспал и час, когато отново видял течащите очи над парапета на верандата, чул истеричния смях на Еля и се събудил от непоносим срам.

– Не – каза Анатолий Сергеевич, – те не ме задържаха. Очевидно разбираха в какво състояние съм... Никога не съм предполагал, че с мен може да се случи такова нещо. Е, разбира се, не съм следотърсач... нито пък прогресор... но и в моя живот е имало критични положения, и винаги съм се държал съвсем прилично... Не мога да проумея какво стана с мен... Опитвам се да си го обясня и нищо не излиза... Сякаш бях изпаднал във властта на някаква зла сила... – Изведнъж очите му неспокойно заиграха. – Ето сега говоря с вас, а кръвта ми направо се смразява... Да не би пък всички тук да сме се натровили с нещо?

– Не допускате ли, че е било халюцинация? – попита Тойво.

Анатолий Сергеевич зиморничаво сви рамене и погледна към вилата на Яригини.

– Н-не знам... – промълви той. – Не, нищо не мога да кажа.

– Добре, да отидем да видим – предложи Тойво.

– Да дойда ли с вас? – попита Базил.

– Няма нужда – каза Тойво. – Сигурно дълго ще обикалям насамнатам. А вие охранявайте крепостта.

– Пленници да вземам ли? – делово попита Базил.

– На всяка цена – рече Тойво. – Те ще ми трябват. Пленявайте всеки, който е видял поне нещичко със собствените си очи.

И те с Анатолий Сергеевич тръгнаха през площада. Анатолий Сергеевич имаше решителен и делови вид, но колкото повече се приближаваше към вилата, толкова по-напрегнато ставаше лицето му, скулите му все по-ясно изпъкваха и той беше прехапал долната си устна, сякаш се мъчеше да преодолее силна болка. И Тойво сметнал, че краткият отдых ще му бъде от полза. Той се спря на около петдесет крачки от живия плет – уж за да може още веднъж да огледа околността – и взе да му

задава въпроси. А имало ли е някой ей в онази къща. вдясно? Аха, там било тъмно? А вляво? Една жена... Да-да, спомням си, вие ми казахте... Само една жена, друг нямаше, така ли? А тук наблизко имаше ли глайдер?

Тойво задаваше въпроси, Анатолий Сергеевич отговаряше и Тойво кимаше важно и по всякакъв начин гледаше да покаже колко съществено за разследването е всичко, което сега научава. И постепенно Анатолий Сергеевич се покопити, душата му се поотпусна и когато се изкачиха на верандата, те вече бяха почти колеги.

На верандата цареше бъркотия. Масата стоеше накриво, един стол лежеше преобърнат, захарницата се беше търкулнала в ъгъла, оставяйки зад себе си пътечка от захарни зрънца. Тойво попипа чайника – още беше топъл. Той погледна под око Анатолий Сергеевич. Анатолий Сергеевич пак беше бледен и скулите му играеха. Той се вираше в чифта сандали, притиснали се един до друг като сирачета под най-далечния стол. Изглежда, това бяха неговите сандали. Те бяха закопчани и май не беше ясно как Анатолий Сергеевич е успял да измъкне краката си от тях. Впрочем нито по сандалите, нито под тях, нито пък някъде наблизко Тойво виждаше следи от нещо разлято.

– Изглежда, тук не признават домашните киберчистачи – рече той делово, за да изтръгне Анатолий Сергеевич от света на преживения ужас и да го върне във всекидневния бит.

– Да... – промърмори Анатолий Сергеевич. – Всъщност... Ами че днес кой ги признава?... Вижте – това са моите сандали...

– Виждам ги – равнодушно отвърна Тойво. – Тогава всички тези рамки на прозорците ли бяха вдигнати, както сега?

– Не помня. Ето тази беше вдигната, оттам изскочих.

– Ясно – каза Тойво и се надвеси да огледа градината.

Да, там имаше следи. Много следи: храстите бяха смачкани и изпочупени, цветната леха беше обезобразена, а тревата под парапета изглеждаше така, сякаш по нея се бяха въргали коне. Ако оттук са минали животни, то тия животни са били грамадни и непохватни и не са се промъквали крадешком към вилата, а са напирали безогледно. От площада те са се юрнали направо през шубраците и през отворените прозорци са се заврели право в стаята.

Тойво прекоси верандата и бутна вратата на къщата. Вътре не изглеждаше разхвърляно. По-точно не цареше такова безредие, каквото би трябвало да предизвикат тежките и непохватни тела.

Диванът си беше на мястото. И трите фотьойла. Масичка не се

виждаше – по всяка вероятност вграденият пулт беше само един – в облегалките за ръце на фотьойла, където е седял стопанинът. Поликристалната система за обслужване беше в останалите фотьойли и в дивана. На отсрещната стена висеше пейзаж от Левитан, старинно хромофотонно копие с трогателно триъгълниче в долния ляв ъгъл, за да не би, не дай си боже, някой познавач да го вземе за оригинал. А на стената вляво имаше рисунка с перо, поставена в саморъчно направена дървена рамка, от която го гледаше сърдито женско лице. Всъщност то беше красиво...

Когато огледа всичко по-внимателно, Тойво откри на пода отпечатайки от подметки: явно някой от аварийната служба предпазливо беше пресякъл гостната, за да отиде в спалнята. Той не беше оставил следи в обратната посока, значи беше излязъл навън през прозореца на спалнята. Всичко личеше добре, защото подът в гостната беше покрит с доста дебел слой фина кафеникава прах. И не само подът. Седалките на фотьойлите. Первазите. Диванът. А по стените такава прах нямаше.

Тойво се върна на верандата. Анатолий Сергеевич стоеше на стъпалата. Беше свалил полярната шуба, но явно бе забравил да събуе кожените ботуши и затова видът му беше доста странен. Сандалите си не беше пипнал даже с пръст – те все така се мъдреха под стола. Около тях нямаше никакви следи от нещо разлято, но самите те и подът наоколо – всичко беше леко напудрено със същата тази кафеникава прах.

– Е, вие тука как сте? – още от прага попита Тойво.

Въпреки това Анатолий Сергеевич се стресна и рязко се обърна.

– Ами... полека-лека се съвземам...

– Да, това е чудесно. Вземете си шлифера и си идете вкъщи. Или искате да дочакате Яригини?

– Как да ви кажа, не знам – плахо отвърна Анатолий Сергеевич.

– Както желаете – рече Тойво. – Във всеки случай тук няма никаква опасност и няма и да има.

– Разбрахте ли нещо? – попита Анатолий Сергеевич, като взе да се изкачва по стълбата.

– Някои работи. Тук наистина е имало чудовища, но всъщност те не са опасни. Най-много да уплашат някого и толкоз.

– Сиреч искате да кажете, че са били изкуствени?

– Така трябва да е.

– Но кой ги е направил? С каква цел?

– Тепърва ще изясняваме – каза Тойво.

– Вие ще изяснявате, а в това време те още някого ще... уплашат.

Анатолий Сергеевич взе шлифера си от парапета и постоя, загледан

в кожените си ботуши. Изглеждаше, че сега отново ще седне и, разгневен, ще се захване да ги смъква. Но той навярно дори не ги виждаше.

– Казвате „най-много да уплашат някого“... – процеди той през зъби, без да вдига очи. – Де само да плашеха! Те, да знаете, могат и да съспят някого!

Той погледна за миг Тойво и като отвърна очи, без да се обръща повече, заслиза по стълбите и продължи по изпотъпканата трева, през обезобразената леха, направо през площада, сгърбен и нелеп във високите кожени ботуши на полярник и с пъстрата весела риза на животновъд; той тръгна, като все повече ускоряваше крачките си, към жълтата сграда на клуба, но по средата на пътя рязко сви вляво, скочи в глайдера, който стоеше пред съседната къща, и излетя право нагоре като свещ в бледосиньото небе.

Минаваше пет часа сутринта.

* * *

Това е първият ми опит да възстановя събитията. Страх се много. Работата ми се усложняваше от това, че никога не съм бил в Малая Пеша в онова отдавнашно време, обаче разполагах с достатъчно видеозаписи, направени от Тойво Глумов, от момчетата в аварийната служба и от четата на Флеминг. Така че за топографската точност мога да гарантирам. За себе си съм сигурен и в точността на диалозите.

Покрай другото тук ми се искаше да покажа и как изглеждаше тогава типичното начало на всяко типично разследване. Става произшествие. Тукатси потеглят момчетата от аварийната служба. После отива и инспектор от Отдела за извънредни произшествия. От пръв поглед личи (най-често това впечатление е точно), че става дума за нечия немарливост или глупава шега. И разочарованието нараства: пак нищо, и тук излезе вятър работа, май ще бъде най-добре да махна с ръка и да се прибера вкъщи да си доспя. Впрочем в моето описание на случилото се това го няма. Оставил съм ви сами да се досетите.

А сега няколко думи за Флеминг.

Това име от време на време ще се появява в моите мемоари, но бързам да ви предупредя, че този човек няма никакво отношение към Голямото откровение. По това време името Александър Джонатан Флеминг бе притча во язицех в „Комкон-2“. Той беше най-големият специалист по конструиране на изкуствени организми. В своя базов институт в Сидни, а също и в многобройните му филиали с невъобразимо трудолюбие и дързост Флеминг бълваше (както сладкарят пече курабийки)

множество най-чудновати същества, за чието създаване на майката-природа не беше достигнала фантазия. В усърдието си неговите сътрудници постоянно нарушаваха съществуващите закони и ограничения на Световния съвет за границите на допустимите опити. Въпреки неволното ни чисто човешко възхищение от гения на Флеминг в „Комкон-2“ не можем да го търпим заради неговото безочие, наглостта и настойчивостта му, която учудващо добре се съчетаваше със способността му да хитрува и да се изплъзва. Днес всеки ученик знае какво представляват биоконплексите на Флеминг или, да речем, живите кладенци на Флеминг. А по онова време неговата известност сред широката общественост беше по-скоро скандална.

В нашия случай е важно, че едно от многобройните разклонения от трето коляно на Флеминговия институт в Сидни се намираше тъкмо край устието на Пеша, в научното градче Нижня Пеша, само на четиридесет километра от Малая Пеша. Щом научил това, моят Тойво, доколкото го познавах, не може да не е наострил уши и да не си е рекъл: „Аха, ето от коя трънка е изсочил заякът!...“

И тук му е мястото да спомена, че пагурорациите¹¹, за които става дума по-нататък, са едни от най-полезните създания на Флеминг, пръкнали се от ръцете му на бял свят още когато бил млад работник в една ферма за риба на Онежкото езеро. Оказало се, че тези пагурораци са същества със забележителни вкусови качества, но от всички райони на Север, кой знае защо, те се приспособили да живеят само в малките ручеи – притоци на Пеша.

11. Цагурорак – нов (фантастичен) биологичен вид ракообразни, получен от кръстосването на речния рак с кривия морски рак (пагур). – Б.пр.

МАЛАЯ ПЕША. 6 МАЙ 99 ГОДИНА. ШЕСТ ЧАСЪТ СУТРИНТА

На 5 май около 11 часът вечерта във вилното селище Малая Пеша (тринадесет къщи, осемнадесет жители) избухнала паника. Тази паника била причинена от появата на няколко (неизвестен брой) квазибиологични същества с изключително отблъскващ и даже страшен вид. Споменатите същества плъзнали из селището от вила №7 в девет ясно очертани посоки. Те могат да се проследят по отгъпаната трева, изпомачканите шубраци и по петната от засъхнала слуз по листата, по плочките, покриващи външните стени на къщите, и по первазите. Всичките тези девет маршрута завършват вътре в жилищните помещения, а именно: във вилите с номера 1, 4 и 10 (на верандите); във 2, 3, 9 и 12 (в гостните) и в 6, 11 и 13 (в спалните). По всичко изглеждало, че вилите с номера 4 и 9 били необитаеми...

Що се отнася до вила №7, откъдето започнало нашествието, явно там някой живеел и оставало само да се установи що за човек е той – глупав шегаджия или безотговорен заплес? Нарочно ли е пуснал ембриофорите¹² или се е заяпал нанякъде и ги изтървал? И ако ги е изтървал, дали това е станало поради престъпно нехайство или от незнание?

Две неща обаче смущавали Тойво. Той не открил никакви следи от външната обвивка на ембриофорите. Това – първо. А, второ, в началото изобщо не могъл да се добере до сведения за личността или хората, които живеели във вила №7.

За щастие нашият Ойкумен, общо взето, е устроен съвсем справедливо и всеки получава заслуженото. Внезапно на площада се разнесли гръмки, възмутени гласове и след малко станало ясно, че търсената особа се е появила лично в центъра на събитията и на това отгоре не е сама, ами си води и гостенин.

Оказало се, че е як и набит, сякаш направен от чугун мъж в походен комбинезон и с брезентова торба, от която се разнасяли странни скърцащи и стържещи звуци. Гостът му пък твърде много напомнил на Тойво за стария добър Будалко, който сякаш току-що се измъкнал от езерото на костенурката Тортила¹³ – той бил висок, дългокос, дългонос и

12. Ембриофори (от гр.) – изкуствено създадени ембриони (зародиши), от които след подтикване към живот израстват квазибиологични (наподобяващи естествени) организми. – Б.пр.

кльошав, загърнат с дълга вехта хламида, наподобяваща чувал, цялата сплескана с позасъхнала тиня. Тутакси се изяснило, че чугуненият мъжага се казва Ернст Юрген и работи като ортомайстор-оператор¹⁴ на Титан, а сега е на Земята в отпуск... всяка година прекарва по два месеца в отпуск на Земята, един месец – през зимата и един – през лятото, и през лятото винаги е тук, на река Пеша, ей точно в тази вила... Само чудовища ми липсваха!? Чувате ли се какво приказвате, млади момко? Какви чудовища може да има в Малая Пеша? Я си размърдайте мозъка, а отгоре на всичко разправете, че сте от аварийната служба, да не би да си нямате друга работа, а?...

Будалко пък, напротив, се оказал съвсем земно същество. Нещо повече, той бил почти местен човек. Казвал се Толстов, Лев Николаевич. Но бил забележителен с нещо друго. Станало ясно, че той постоянно живее и работи само на четиридесет километра оттук, в Нижняя Пеша, където вече от няколко години развивал бурна дейност малък клон от фирмата на добре известния ни Флеминг!...

Установило се също, че този Ернст Юрген и неговият стар приятел Льова Текстов са страстни чревоугодници. Всяка година те се срещали тук, в Малая Пеша, защото на пет километра нагоре по течението на Пеша в нея се вливал малък приток, където се въдели някакви пагурораци. Тъкмо заради тях Ернст Юрген прекарвал своя отпуск в Малая Пеша, именно поради това той и неговият приятел Льова Толстов потеглили снощи по-раничко с лодката да ловят пагурораци и ето защо те с Льова щели да бъдат много признателни на аварийната служба, ако сега ги оставели на мира, защото пагурорациите (Ернст Юрген разтърсил тежката торба, от която се разнесли странни звуци) трябвало да се ядат само пресни, а те били пресни само току-що наловени...

Този веселяк, който вдигнал такава врява, изобщо не можел да си представи, че на Земята – не там, при тях на Титан, не някъде на Пандора, не на Яйла, а, представете си, на Земята! в Малая Пеша! – се случват събития, които могат да предизвикат страх и паника. Много особен тип професионален космически изследовател и откривател на нови планети! Вижда, че селището е пусто, вижда пред себе си човек от аварийната служба и представител на „Комкон-2“, вижда ги и не отрича техния авторитет, но е готов да търси каквото и да било обяснение за всичко това,

13. Будалко и Тортила – герои на Алексей Толстой от приказката „Златното ключе или приключенията на Буратино“. – Б.пр.

14. Ортомайстор-оператор (от гр. и лат.) – фантастична професия, при която човек се грижи дадена сложна система да функционира правилно. – Б.пр.

само и само да не признае, че на неговата мила родна Земя понякога може нещо да не е наред...

След това, когато все пак успели да го убедят, че наистина е имало извънредно произшествие, той се обидил – засегнал се като дете, нацупил се, оттеглил се настрана, като влачел по земята торбата със скъпоценните пагуроращи, настанил се с гръб към всички на своята веранда, като повече не искал нито да вижда, нито да слуша някого, само от време на време повдигал рамене и изревявал: „И това ми било почивка... Веднъж в годината идваш, а пък то... Това, дето са го измислили, на нищо не прилича!...“

Всъщност Тойво повече се интересувал как ще възприеме случило то се неговият приятел Лев Николаевич Толстов. Та нали той бил служител на Флеминг и специалист по сътворяване на изкуствени организми, които плъзват по белия свят. А реакцията на специалиста била следната. Отначало той изобщо не схванал какво го питат, мигал на парцали и смутено се усмихвал като човек, който подозира, че са му скроили номер, при това доста плосък. След това озадачено повдигнал вежди и взел да гледа с празен поглед, сякаш обърнат навътре, като долната му челюст унесено се движела. И накрая, засегнат на професионална чест, той избухнал. Давате ли си сметка какво говорите? Въобще имате ли някаква представа за какво става дума? Изобщо виждали ли сте някога изкуствено същество? Аха, само във видеохрониката? Тогава трябва да знаете, че няма и не може да има изкуствени същества, способни да се вмъкват през прозорците в спалните на хората. Първо на първо те са бавни и тромави и ако все пак тръгнат нанякъде, няма да отидат при хората, а ще бягат от тях, защото на естественото им биополе може да навреди дори биополето на котката... А после какво значи това „с размери горе-долу колкото крава“? Поне опитахте ли се да пресметнете наум колко енергия би била нужна на ембриофорите, та масата им да нарасне толкова много дори за един час? В такъв случай наоколо нищо нямаше да остане, нито крави, нито нищо, та това би изглеждало просто като взрив!...

Допуска ли той, че тук, в селището, са се пръкнали някакъв тип ембриофори, за които той не е чувал?

В никакъв случай. Такива ембриофори в природата няма.

Тогава какво се е случило тук според него?

Лев Толстов нямал представа какво се е случило. Трябвало да огледа всичко наоколо, за да стигне до някакво заключение.

Тойво го оставил да огледа района, а те двамата с Базил тръгнали

към клуба да закусят. Изяли по един сандвич със студено месо и Тойво се захванал да вари кафе. В този момент Базил внезапно изръмжал с пълна уста:

– Ммъъ!

Той с мъка преглътнал хапката си и загледан някъде покрай Тойво, ревнол с ясен глас:

– Чакай-чакай! Ти, синко, накъде си се запътил?

Тойво се обърнал и съгледал някакво загоряло от слънцето, клепоухо момченце, към дванадесетгодишно, по яке и къси панталони. Гръмкият вик на Базил го спрял до самия изход на клуба.

– В къщи! – рекло то предизвикателно.

– Я ела насам, ако обичаш! – казал Базил.

Момченцето се приближило и застанало пред тях с ръце зад гърба.

– Тук ли живееш? – попитал го Базил вече с подчертана любезност.

– Живеехме тука – отвърнало момченцето. – В шеста вила. Но сега вече няма да живеем.

– А кои сте вие, които не искате вече да живеете тук? – попитал Тойво.

– Аз, мама и татко. По-точно тази вила я използвахме за летуване, а иначе живеем в Петрозаводск.

– А къде са майка ти и баща ти?

– Спят. Вкъщи.

– Спят значи – повторил Тойво. – А ти как се казваш?

– Кир.

– Родителите ти знаят ли, че си тук?

Кир се поколебал, пристъпил от крак на крак и казал:

– Ама аз дойдох само за малко. Трябва да си взема галерата, цял месец я правих.

– Галерата... – повторил Тойво, като го оглеждал. По лицето на момчето била изписана само търпелива скука. По всичко личало, че то се притеснява само за едно – по-скоро да си вземе галерата и да се върне вкъщи, преди да са се събудили родителите му.

– Кога си заминахте оттук?

– Снощи. Всички заминаваха, та и ние. А галерата я забравихме.

– Защо си заминаха всички?

– Имаше паника. Ама вие не знаете ли? Всички офейкаха, дим да ги няма! И мама се уплаши, а татко рече: „Вижте какво, я да вземем да си ходим вкъщи.“ Качихме се на глайдера и излетяхме... Сега вече мога ли да тръгвам? Или не бива?

– Почакай малко. Защо настана паника, ти как смяташ?

– Защото се появиха тези животни. Излязоха от гората... или от реката. Кой знае защо всички се уплашиха и избягаха... Аз спях, мене мама ме събуди.

– А ти не се ли изплаши?

То свило рамене.

– Ами в началото и аз се уплаших... докато се разсъня... Всички реват, всички крещат, всички бягат, не можеш да разбереш какво става...

– А после?

– Нали ви казвам – качихме се на глайдера и излетяхме.

– Тия животни видя ли ги?

Неочаквано момчето се засмяло:

– Видях ги, разбира се... Едно от тях се пхна в стаята направо през прозореца, такова едно рогато, само че рогата му не бяха твърди, а като на охлюв... много смешно беше...

– С една дума ти самият не се изплаши?

– Не, нали ви казвам: изплаших се, разбира се, защо ще ви лъжа? Мама се втурна в стаята побледняла и аз си помислих, че е станало някакво нещастие... помислих, че нещо с татко...

– Ясно, разбрах. Но от тия животни не се изплаши?

Кир отвърнал с досада:

– Ама защо човек трябва да се бои от тях? Та те са добри и смешни... едни такива меки, като от коприна, също като мангустите, само че без козина... Много важно, че са големи! И тигърът е голям, но какво от това, нима трябва да се боя от него? Слонът е голям, китът е голям, и делфини има големи... А тези животни изобщо не са по-големи от делфините и са едни такива ласкави...

Тойво извърнал глава към Базил. Провесил челюст, Базил слушал странното момче, а ръката му с недоядеия сандвич висяла във въздуха.

– И колко хубаво миришат! – продължил Кир разпалено. – Те миришат на ягоди! Мисля, че тъкмо с ягоди се хранят... Би трябвали да ги опитомят, но да бягат от тях... откъде-накъде? – Той въздъхнал. – Сигурно вече са си отишли. Сега иди, че ги търси в тайгата... Има си хас! Всички така крещяха по тях, тропача с крака и махаха с ръце да ги изпъдят! Разбира се, че са се уплашили! Опитай се вече да ги примамимш...

Той навел глава и тъжно се замислил. Тойво казал:

– Ясно. Обаче родителите ти не мислят така, нали?

Кир махнал с ръка.

– Да... Татко не толкова, но мама е категорична: кракът ми няма да стъпи там, никога, за нищо на света! И сега ще заминем за Курорт. А пък те там не се въдят... Или се въдят, а? Как се наричат, знаете ли?

– Не зная, Кир – рекъл Тойво.

– И тук не е останало нито едно, нали?

– Нито едно.

– Така си и мислех – казал Кир. После въздъхнал и попитал: – Мога ли да си взема галерата?

Базил най-сетне се поокопитил. Той шумно станал и рекъл:

– Да вървим. Аз ще те придружа. Нали така? – обърнал се той към Тойво.

– Разбира се – отвърнал Тойво.

– Защо ще ме придружавате? – възмутено попитал Кир, но Базил вече бил сложил ръка на рамото му.

– Хайде-хайде да вървим – казал той. – Цял живот съм мечтал да видя с очите си истинска галера.

– Ама тя не е истинска, тя е само модел...

– Още по-добре. Цял живот съм мечтал да видя модел на истинска галера...

Те тръгнали. Тойво си изпил кафето и също излязъл навън.

Слънцето вече доста приличало, по небето не се мяркало никакво облаче. Над избуялата трева на площада проблясвали сини водни кончета. И сред това металическо блещукане, също като някакво чудновато дневно привидение, към клуба плавно се носела величествена старица, чието тясно кафеникаво лице излъчвало сурова непоколебимост.

Като придържала (дяволски елегантно) с кафеникавата си ръка, подобна на птичи крак, края на затворената си снежнобяла рокля, тя, сякаш без да докосва тревата, грациозно се приближила до Тойво и спряла, като се извисила над него поне с една глава. Тойво вежливо се поклонил и в отговор тя му кимнала, впрочем съвсем доброжелателно.

– Можете да ме наричате Албина – благосклонно казала тя с приятен баритон.

Тойво побързал да се представи. Тя смръщила кафеникавото си чело под пищния овал от бели коси.

– „Комкон“ ли? Какво пък, може и „Комкон“. Моля ви, Тойво, бъдете така любезен да ми кажете как си обяснявате всичко това в този вашия „Комкон“?

– Какво по-точно имате предвид? – попитал Тойво.

– Ето какво по-точно имам предвид, мили той – казала тя. – Как

мога да се случи така, че в наше време, в края на нашия век, у нас, на Земята, живи същества, които зовяха човека за помощ и милосърдие, не само че не получиха нито милосърдие, нито помощ, но станаха обект на преследване, заплахи и дори бяха измъчвани физически по най-варварски начин. Не искам да назовавам имена, но те ги биеха с гребла, нахвърляха се върху тях с диви кръсъци, дори се опитваха да ги прегазят с глайдерите. Никога не бих повярвала на това, ако не бях видяла всичко със собствените си очи. Известно ли ви е това понятие – диващина? Тогава това беше диващина! Срамувам се само като си помисля.

Тя замълчала, без да откъсва от Тойво разярените си, черни като въглен, много млади очи, които го пронизвали. Тя чакала отговор и Тойво промълвил:

– Ще разрешите ли да ви донеса едно кресло?

– Не разрешавам – казала тя. – Нямам намерение да се заседявам дълго с вас. Бих желала да чуя вашето мнение за това какво стана с хората в това селище. Вашето професионално мнение. Вие какъв сте? Социолог? Педагог? Психолог? Тогава бъдете така добър да ми обясните! Разберете ме добре, не става дума да вземате каквито и да било принудителни мерки. Но сме длъжни да разберем как можа да се случи така, че хора, които до вчера все още бяха цивилизовани, възпитани... дори, бих казала, прекрасни хора!... днес внезапно загубиха човешкия си облик! Знаете ли с какво човек се отличава от всички други същества на този свят?

– Ъ-ъ... с разума си? – предположил Тойво.

– Не, мили мой! Със своето милосърдие! Ми-ло-сър-дие!

– Не ще и дума – рекъл Тойво. – Но защо трябва да стигаме до заключението, че снощните същества са се нуждаели тъкмо от милосърдие?

Тя го погледнала с презрение и попитала:

– Вие лично видяхте ли ги?

– Не.

– Как тогава си позволявате да съдите за това?

– Не си позволявам да съдя – казал Тойво. – Напротив, мъча се да разбера какво са искали...

– Струва ми се, достатъчно ясно ви казах, че тези живинки, тези клетки същества търсеха помощ от нас! Те бяха пред гибел! Още малко и щяха да загинат! Та нали те загинаха, няма не знаете? Те умираха пред очите ми, превръщаха се в нищо, в прах, и аз бях безсилна да им помогна – аз съм балерина, а не лекар или биолог. Виках, но няма някой

можеше да ме чуе в това нощно сборище на вещици, сред това безчинство на дивацината и жестокостта. А след време, когато най-сетне помощта дойде, вече беше късно, нито едно не беше останало живо. Нито едно! А тези диваци... Не зная как да си обясня тяхното държание... Може пък да е било масова психоза... или отравяне... Винаги съм била против гъбите да се употребяват за храна... Навярно щом са дошли на себе си, те са се засрамили и са се пръснали кой накъдето види! Намерихте ли ги?

– Да – казал Тойво.

– И говорихте ли с тях?

– Да. С някои. Не с всички.

– Тогава кажете ми какво е станало с тях? До какъв извод стигнахте, макар и да не е окончателен?...

– Вижте... госпожо...

– Можете да ме наричате Албина.

– Благодаря ви. Вижте в какво се състои работата... Работата е там, че доколкото можем да преценим, повечето ваши съседни са възприели това нашест... това събитие малко по-иначе от вас.

– Естествено – високомерно кавала Албина. – Та нали видях това със собствените си очи.

– Не-не! Искам да кажа, че те са се изплашили. Загубили са ума и дума. Направо не са били на себе си от ужас. Те дори се страхуват да се върнат тук. А след тази преживелица някои искат да избягат и от Земята. И доколкото разбирам, вие сте единственият човек, който е чул молби за помощ...

Тя го слушала величествено, но внимателно, и рекла:

– Няма как. Изглежда, толкова се срамуват, че се налага да се оправдават с уплахата си... Не им вярвайте, мили мой, изобщо не им вярвайте! Та това просто е най-примитивната и най-позорна ксенофобия... Също като расовите предрасъждания. Помня, че като дете истерично се плашех от паяци и змии... Това тук е същото.

– Голяма вероятност има да е така. Но все пак бих искал да уточня някои неща. Тези същества са молели за помощ. Те са се нуждаели от милосърдие. Но как са изразили всичко това? Та нали, доколкото разбирам, те не са говорели и даже не са издавали стонове...

– Мили мой! Те бяха болни, те умираха! И какво от това, че умираха мълчаливо? Та нали и изхвърленото на сушата делфинче също не издава нито звук... или поне не го чуваме... но добре разбираме, че то се нуждае от помощ, и бърза да му помогнем... Ето вижте, отсреща иде

едно момченце, оттук вие не можете да го чуete какво говори, но съвсем ясно личи, че то е бодро, весело и щастливо, нали...

От вила №6 към тях се приближавал Кир и наистина явно се виждало, че той е бодър, весел и щастлив. Базил, който крачел до него, вежливо носел на ръце голям черен модел на антична галера и май че задавал подобаващи въпроси, а Кир му отговарял, като показвал с ръце някакви размери, някакви форми и някакви сложни взаимодействия. Изглеждало сякаш и самият Базил е голям любител-моделист на антични галери.

– Прощавайте за момент – казала Албина, като се загледала. – Но това е Кир!

– Да – рекъл Тойво. – Той се върна за своя модел.

– Кир е добро момче – заявила Албина. – Но баща му се държа отвратително... Здравей, Кир!

Увлеченият Кир чак сега я забелязал, спрял се и плахо казал: „Добро утро...“. Оживлението изчезнало от лицето му, както впрочем и от лицето на Базил.

– Как е майка ти? – попитала Албина.

– Добре е. Спи.

– А баща ти? Къде е баща ти, Кир? Тук някъде ли е?

Кир мълчаливо поклатил глава, че го няма, и се навъсил.

– А ти през цялото време ли остана тук? – възхитено възкликнала Албина и победоносно погледнала към Тойво.

– Той се върна за своя модел – напомнил й Тойво.

– Все едно. Тебе не те достраша да се върнеш тук, нали, Кир?

– Че защо да се страхувам от тях, бабо Албина – сърдито промърморил Кир, като запристъпвал на една страна, мъчейки се да я заобиколи.

– Не знам, не знам – заядливо казала Албина. – Да вземем баща ти например...

– Баща ми никак не се изплаши. По-точно той се изплаши, но само за мама и за мене. Просто в тая суматоха татко не разбра колко добри са те...

– Не добри, а нещастни! – поправила го Албина.

– Откъде-накъде пък нещастни, бабо Албина – възмутил се Кир, разпервайки ръце като несръчен трагедиян актьор. – Та те бяха весели, те искаха да си играят! Само как се умилкваха!

Баба Албина снизходително се усмихвала.

* * *

Не мога да се сдържа да не се намеся, за да подчертая този факт, който много добре характеризира Тойво Глумов като служител в Отдела за извънредни произшествия. Ако на негово място беше някой млад и зелен стажант, след раговора с Будалко той би решил, че Будалко нещо бърка и подвежда и че, общо взето, положението е съвсем ясно: Флеминг е създал ембриофори от нов тип и неговите чудовища са се измъкнали на свобода, така че човек спокойно може да отиде да се наспи, а на сутринта да доложи на началството.

Опитният работник – например Сандро Мтбевари – също не би седнал да си пие кафето с Базил: ембриофори от нов тип – това не е шега работа, той незабавно би изпратил двадесет и пет запитвания до всички инстанции, за които може да се сети, а самият той би хукнал в Нижняя Пеша да хване за гърлото заплесите и хулиганите на Флеминг, докато не са успели да се престорят на света вода ненапита.

Тойво Глумов упорито продължавал да стои на местопроизшествието. Защо? Ами защото му замирисало на сяра. Даже не му замирисало, а така някак си леко ухаело. Ембриофори, за които никой не е чувал? Да, разбира се, това е сериозно нещо. Но не оттам иде мирисът на сяра. Истеричната паника? Сега сме по-близо. Доста по-топло е. Обаче най-важна е странната бабичка от вила №1. Сега вече не мирише, а направо вони на сяра! Настава паника, истерия, всички бягат, пристига аварийната служба, а тя моли да не вдигат толкова врява, защото ѝ пречат да спи. За това вече не може да се намери обикновено обяснение. Тойво така и не се опитал да го търси. Той просто останал да изчака, докато тя се събуди, за да ѝ зададе няколко въпроса. Останал и бил възнаграден. „Ако не ми беше хрумнало да закуся с Базил – разказваше той по-късно, – ако бях тръгнал да ви докладвам веднага след като разменихме мисли с онзи Толстов, така и щях да остана с впечатлението, че в Малая Пеша не е станало нищо съмнително, а просто нашествието на изкуствени животни е предизвикало дива паника. И тогава се появиха онова момче Кир и баба Албина и доста объркаха тази стройна, но примитивна схема...“

„Хрумна ми да закуся“ – така се изрази той. Вероятно за да не загуби време, като се опитва да изрази с думи онези смътни и тревожни чувства, които са го заставили да не си тръгва.

МАЛАЯ ПЕША. СЪЩИЯТ ДЕН. 8 ЧАСЪТ СУТРИНТА

С галерата в ръце Кир някак се напъхал в кабината на нулевия транспорт и изчезнал в своя Петрозаводск. Базил съблякъл ужасното си яке, излегнал се на сянка направо на тревата и май че задрямал. Баба Албина се скрила във вила №1.

Тойво не влязъл в клуба, просто седнал на тревата, кръстосал нозе и зачакал.

В Малая Пеша не ставало нищо особено. От време на време Чугунения Юрген бълвал от дълбините на своята вила №7 нещо относно времето, нещо за реката и нещо във връзка с отпуската си. Албина, все така цялата в бяло, се появила на своята веранда и седнала под платнения навес. Разнесъл се тихият ѝ мелодичен глас – явно разговаряла с някого по видеофона. На няколко пъти пред очите на Тойво се мярнал и Будалко Толстов. Той сновял между къщите, като непрекъснато клякал и разглеждал земята, пъхал се и ровел из шубрака, а понякога дори лазел на четири крака.

В седем и половина Тойво се надигнал, влязъл в клуба и се свързал по видеофона с майка си – обичайното контролно обаждане. Той се опасявал, че през деня ще бъде много зает и няма да намери друго време да позвъни. Поговорили си за това-онова... Тойво разказал, че срещнал тук една прастара балерина на име Албина. Не е ли това Великата Албина, за която в детството му проглушили ушите? Те обсъдили този въпрос и стигнали до извода, че това е напълно възможно, но имало и още една балерина със същото име, която била около петдесет години по-възрастна от Великата Албина... После те се сбобували до утре.

Навън някой гръмогласно изревал: „А раците? Льова, ами раците!...“

Льова Толстов припряно крачел към клуба, като раздражено махал с лявата ръка към приятеля си да не крещи; с дясната притискал към гърдите си някакъв обемист пакет. Пред входа на сградата той се поспрял и с писклив фалцет се провикнал към вила №7: „Ей-сега ще се върна! След малко!“ Тогава забелязал, че Тойво го гледа, и взел да обяснява, сякаш се извинявал:

– Изключително странна история. Все пак трябва да разбере каква е тази работа.

Той се скрил в кабината на нулевия транспорт и след това известно време наоколо нищо не ставало. Тойво решил да чака до осем часа.

В осем без пет иззад гората неочаквано се появил глайдер, направил няколко кръга над Малая Пеша, като постепенно се спускал, и плавно кацнал пред вила №10 – същата, в която, ако се съдело по обстановката, живеело семейството на живописеца. От глайдера изскочил едър мъж, изкачил се на бегом по стълбите на верандата и като се извърнал, викнал: „Всичко е наред! Празно е. Няма нищо!“ Тойво се запътил към тях и докато вървял през площада, от глайдера излязла млада жена с късо подстригани коси, във виолетова хламида над коленете. Тя не се качила на верандата, а останала до глайдера, като стискала здраво дръжката на вратата.

Скоро станало ясно, че живописецът в това семейство е тъкмо жената, тя се казвала Зося Дядова и тъкмо нейния автопортрет видял Тойво във вилата на Яригини. Била на двадесет и пет – двадесет и шест години, учела в Академията, в класа на Комовски-Корсаков, и все още не била създала нищо значително. Била красива, много по-красива от своя автопортрет. С нещо напомняла на Тойво за неговата Ася, макар че той никога в живота си не бил виждал своята Ася толкова напласена.

А мъжът се казвал Олег Олегович Панкратов и бил лектор в Сиктивкарския учебен окръг, а преди това, в продължение почти на тридесет години, бил астроархеолог, работил в групата на Фокин, участвувал в експедицията на Кала-и-Муг (известна още като „парадоксалната планета Морохаси“) и изобщо много бил видял и патил по белия свят, пък и по черния, сивия и всякакви други светове. Бил много спокоен, даже малко муден мъж, с ръце като лопати, стабилен, як и непоклатим, с булдозер не можеш го отмести, а при това в лице бил бял и румен, синеок, с нос като картоф и разкошна руса брада, същински Иля Муромец...

И нищо чудно нямало в това, че по време на снощните събития двамата съпрузи се държали по съвсем различен начин. Щом съгледал живите торби, които се опитвали да пролазят през прозореца на спалнята, Олег Олегович естествено се учудил, но изобщо не се уплашил. Може би защото тутакси си спомнил за онзи филиал в Нижняя Пеша, където навремето няколко пъти се бил отбивал, пък и самият вид на чудовищата не предизвиквал у него усещане за опасност. Погнуса – ето какво изпитвал той преди всичко. Погнуса и отвращение, ала никакъв страх. Като ги запъхал с длани, той не пуснал меховете в спалнята, а ги избутал обратно в градината. Те били противно податливо-гъвкави под дланите му; гадни, хлъзгави и лепкави на пипане, те напомняли най-вече

вътрешностите на някакво огромно животно. Тогава той се разтичал из спалнята, като се мъчел да се сети къде може да си избърше ръцете, но в този миг Зося закрепяла на верандата и той забравил за погнусата си...

Да, всички ние не се държахме по най-добрия начин, но не биваше все пак да се разпасваме, както направиха някои. Та има хора, които и досега не могат да дойдат на себе си. Наложил се да откараме Фролов в болницата още в Сула, него го откъснаха от глайдера съвсем разкапан... А Крикорянови с децата изобщо не спряха в Сула – и четиримата се хвърлиха към нула-Т-кабината и поеха право за Мирза Чарла¹⁵. На прощаване Крикорян извика: „Където и да е, само да е по-далеч оттука и завинаги!...“

Виж, Крикорянови Зося ги разбираше много добре. На нея лично никога не ѝ се било случвало да преживее такъв ужас. И най-важното изобщо не било дали тези животни са опасни, или не. „Ако всички ние бяхме погнати от ужас... Не ме прекъсвай, Олег. Говоря за нас, обикновените, неподготвените хора, а не за такива гърмени зайци като тебе... Ако всички ние бяхме погнати от ужас, той изобщо не се дължеше на страх, че ще бъдем изядени, удушени, живи смлени или кой знае какво... Не, това беше съвсем друго усещане!“ Зося се затруднила да определи какво усещане било. Най-лесно за разбиране било следното описание: това не било ужас, то било усещане за пълна несъвместимост, просто било невъзможно да се намираш в един и същи обем на пространството с тези твари. Но най-интересното в нейния разказ било нещо съвсем друго.

Оказало се, че в същото време тези чудовища били прекрасни! Те били толкова страшни и отвратителни, че по своето били съвършени. То било съвършена грозота, естетическо докосване на идеалната грозота и идеалната красота. Някой някога бил казал, че идеалната грозота би трябвало да предизвиква у нас същото естетическо усещане, както и идеалната красота. До снощи това винаги ѝ се струвало парадокс. А то не било парадокс! Или пък нейният вкус е твърде извратен, а?...

Тя показала на Тойво рисунките си, направени по памет два часа след паниката. Те с Олег се настанили в някаква пуста къща в Сула и отначало Олег я наливал с тоник да се свести, а после се мъчел да ѝ избистри съзнанието с психомасаж, но всичко това не помагало, и тогава тя взела лист хартия, някакво ужасно стило, твърдо и грапаво, и започнала

15. Мирза Чарла – тук: космодрум за междузвездни полети в пясъчната пустиня Каракум в Туркмения. – Б.пр.

припряно – линия след линия, сянка подир сянка – да пренася на хартията онова, което като кошмар се мерзелеело пред очите ѝ, като заслонявало реалния свят...

В рисунките нямало нищо особено. Сред паяжината от линии се различавали познати предмети: парапет на веранда, маса, храсти, а върху тях се стелели размити сенки с неопределени очертания. Рисунките обаче пораждали някакво чувство на тревога, неудобство и притеснение... Олег Олегович намирал, че в тях има нещо, макар според него всичко да било твърде по-просто и по-противно. Но той бил далеч от изкуството. Ей така, неквалифициран потребител и нищо повече...

Той попитал Тойво какво е успял да открие. Тойво му описал своите предположения за Флеминг, Нижняя Пеша, ембриофорите от нов тип и така нататък. Панкратов кимал и се съгласявал, а после рекъл с малко тъга, че в цялата тази история най-много го огорчава... как да се изрази? Ами прекомерната нервност на днешния земен жител. Та те всички търтили да бягат като един! Поне някой да беше се заинтересувал, да беше проявил любопитство... Тойво се застъпил за честта на днешния земен жител и разказал за баба Албина и за малкия Кир.

Олег Олегович направо грейнал. Взел да тропа с грамадните си като лопати длани по облегалките на креслото и по масата, победоносно поглеждал ту към Тойво, ту към своята Зося и смеейки се, току възкликвал: „Ей, Кирюха! Ама че юнак! Винаги съм казвал, че от него ще излезе нещо... А виж ти нашата Албина каква била! Пък аз я мислех за прекалено префърцунена...“ Тогава Зося разпалено заявила, че няма нищо чудно в това, та нали старците и децата винаги са били от един дол дренки... „И космическите вълци! – провикнал се Олег Олегович. – Не забравяй космическите вълци, мила моя!...“ Те взели да се препират полусериозно-полушеговито, но изведнъж нещо станало.

Тъй както слушал любимата си, усмихнат до уши, Олег Олегович внезапно престанал да се усмихва, веселието за миг се изтрило от лицето му и то помръкнало в недоумение, сякаш нещо го поразило до дън душа. Тойво проследил погледа му и видял, че на вратата на своята вила №7 стои, облегат на рамката, огорченият и безутешен Ернст Юрген – вече не в своя скафандър за лов на пагурораци, а в широк бежов костюм, с плоска кутия бира в едната ръка и огромен сандвич с нещо червено-бяло в другата, и току поднася към устата си ту едната ръка, ту другата, и дъвче, и гълта, като при това непрекъснато гледа през площада към входа на клуба.

– А ето го и Ернст! – възкликнала Зося. – А ти какви ги разправяш!

– Умът ми не го побира! – бавно рекъл Олег Олегович с все същия слисан вид.

– Ернст, както виждаш, също не се е изплашил – каза му Зося малко злъчно.

– Виждам – съгласил се Олег Олегович.

Той знаел нещичко за този Ернст Юрген и никак не очаквал да го види насам след случилото се вчера. Няма работа тук Ернст Юрген сега, не било нормално да стои на верандата си в Малая Пеша, да пие бира и да си хапва варени пагурораци, а по-скоро Ернст Юрген би трябвало да си е плюл на петите и тозчас да е офейкал, без дори да се огледа, някъде към Титан или дори по-далече.

И Тойво побързал да разсее това недоразумение – обяснил им, че снощи Ернст Юрген не бил в селището; вчера той ловял пагурораци на няколко километра нагоре по течението. Зося много се огорчила, а Олег Олегович, както се сторило на Тойво, дори облекчено въздъхнал. „Това е съвсем друга работа! – рекъл той. – По-рано трябваше да го кажете...“ И макар, разбира се, никой да не го питал защо толкова се изненадал, неочаквано се захванал да обяснява: него, разбирате ли, го смутило това, че снощи по време на паниката той със собствените си очи видял как Ернст Юрген разбутал всички с лакти и по най-безсрамен начин си пробил път, устремен към нула-Т-кабината в клуба. Сега вече разбирал, че се е заблудил, не е било така. Сега вече ставало ясно, че не би могло и да бъде, но в първия момент, когато видял Ернст Юрген с кутията бира...

Кой знае дали Зося му повярвала, но Тойво не приел за чиста монета нито една негова думичка. Нищо такова нямало и никакъв Ернст Юрген не се бил мяркал вчера по време на паниката пред очите на Олег Олегович, а просто Олег Олегович знаел нещо за този Юрген, нещо съвсем друго и доста по-забавно, но явно се страхувал, че ще прозвучи недоброжелателно, щом се стеснявал да говори за това...

И тогава над Малая Пеша паднала сянка, и пространството наоколо се изпълнило с приглушени птичи крясъци, иззад ъгъла на клуба излятял като стрела разтревоженият Базил, като навличал в движение якето си, а слънцето вече отново засияло над Малая Пеша, и на площада величествено, без да превие нито едно стръкче трева, се спуснал, целият златист и лъщящ като гигантски кравай, един псевдограв¹⁶ от класа „Пума“,

16. Псевдограв (от лат.) – фантастичен летателен апарат, който се движи чрез управляване на гравитацията. – Б.пр.

от най-новите, последна дума на техниката, и тутакси по периферията му като цветни пъпки се разпукали многобройни овални люкове, и от тях на площада се изсипали дългокраки, мургави, делови и гръмогласни хора, те стоварили и помъкнали някакви сандъци, наkichени с муфи, развивали маркучи с причудливи накрайници, засвяткали с лампите на превключвателите, засутили се, разтичали се, ръкомахали, и сред тях най-много се суetyял, тичал насам-натам, размахвал ръце, тътрел сандъци и опъвал маркучи Лев-Будалко Толстов, все още във вехтата хламида, сплескана със засъхнала зеленикава тиня.

КАБИНЕТЪТ НА НАЧАЛНИКА НА ОТДЕЛА ЗА ИЗВЪНРЕДНИ ПРОИЗШЕСТВИЯ. 6 МАЙ 99 ГОДИНА. ОКОЛО ЕДИН ЧАСЪТ СЛЕДОБЕД

– И какво постигнаха с тая своя техника? – попитах аз. Тойво със скучаещ вид гледаше през прозореца, като следеше с поглед Облачното селище, което кротко и лениво плуваше някъде над южните покрайнини на Свердловск.

– Нищо ново по същество – отвърна той. – Възстановиха най-вероятния вид на животните. Анализите им дадоха същите резултати, каквито получи аварийната служба. Чудиха се защо не са се запазили външните обвивки на ембриофорите. Порази ги енергийният проблем, твърдяха, че това е невъзможно.

– Изпрати ли запитвания? – попитах аз насила.

Тук искам още веднъж да подчертая, че по това време вече всичко виждах, всичко знаех и всичко разбирах, но нямах никаква представа какво да правя с тези мои виждания, знания и разбирания. Нищо не можех да измисля, а моите сътрудници и колеги само ми пречеха. Особено Тойво Глумов.

Изпитвах силно желание начаса, без да се помръдна от мястото си, да го изпратя в отпуск. Всички да ги пусна в отпуск, до последния стажант, да изключа всички канали за свързка, да се ограда от всякакво околно въздействие, да затворя очи и да се усамотя поне за едно денонощие. За да не се налага да контролирам изражението на лицето си. За да не става нужда да премислям кои от думите ми ще прозвучат естествено, а кои – странно. За да не трябва изобщо да мисля за нищо, та в главата ми да зейне пустота и после в тази пустота от само себе си да възникне търсеното решение. Това беше нещо като халюцинация – от ония, които ни спохождат, когато се случи да ни налегне тягостна болка. А аз я търнях вече повече от пет седмици, душевните ми сили бяха на изчерпване, но засега все още успявах да владея изражението си, да контролирам поведението си и да задавам уместни въпроси.

– Направи ли официални запитвания? – попитах Тойво Глумов.

– Изпратих запитвания – отвърна той монотонно – до Бюргермайер в Производственото обединение „Ембриомеханика“. До Горбацкой.

Лично. И до Флеминг. За всеки случай. Всичките са все от ваше име.

– Добре – казах аз. – Ще почакаме.

Сега трябваше да го оставя да си изкаже болката. Виждах, че има нужда да си излее душата. Той беше длъжен да се увери, че най-важното не е убягнало от вниманието на началника. В идеалния случай ръководителят сам би трябвало да отдели и да подчертае най-важното, но аз вече нямах сили за това.

– Искаш ли да добавиш нещо? – попитах го аз.

– Да. Искам. – Пръстите му се напрягнаха и той с всички сили чукна с показалеца си по масата, за да отстрани някаква невидима прашина от гладката ѝ повърхност. – Необикновената технология не е най-важното. Главното е дисперсията на реакциите.

– Сиреч? – попитах аз. (Все още трябваше да го подтиквам!)

– Би трябвало да обърнете внимание на това, че тези събития са разделили свидетелите на две различни на брой групи. Строго погледнато, дори на три. По-голямата част от свидетелите се поддали на неудържима паника. В средновековното село се появил дявол и те напълно загубили самообладание. Хората не бягали просто от Малач Пеша. Те бягали от Земята. Сега за втората група. Зоотехникът Анатолий Сергеевич и художничката Зося Лядова, макар и в началото да се изплашили, после намерили сили да се върнат, при това художничката видяла в тези животни дори някакъв чар. И накрая – престарялата балерина и малкият Кир. Пък и, както изглежда, Панкратов, мъжът на Лядова. Те изобщо не се изплашили. Дори напротив. Това имах предвид, като казах дисперсия на реакциите.

Разбирах какво очаква от мен. Изводите направо се набиваха в очите. Някой е провел опит в Малая Пеша за изкуствен подбор, като е разделил хората според техните реакции на годни или негодни за нещо. Точно така, както същият този някой преди петнадесет години е правил подбор при входа на подпространствения сектор 41/02. И не възниква въпросът кой е този някой, който владее непознатата за нас технология. Той е същият, на когото поради някаква причина фукамизацията беше попречила... Тойво Глумов би могъл и сам да изложи сбито и ясно всичко това, но от негова гледна точка така би нарушил служебната етика и принципа „сяо“¹⁷. Изключително право да прави такива изводи има ръководителят и по-възрастният в рода.

17. Сяо – един от принципите на древнокитайския философ Конфуций (551–479 г. пр. н. е.). – Б. пр.

Но аз не се възползвах от своята привилегия. И за това вече нямах сили.

– Дисперсия – повторих аз. – Звучи убедително.

Изглежда все пак, че прозвуча фалшиво, защото Тойво неочаквано повдигна белите си ресници и ме погледна вторачено.

– Свърши ли? – мигновено го попитах аз.

– Да – отвърна той. – Свърших.

– Добре. Ще почакаме експертите. Какво смяташ да правиш сега? Отиваш да спиш ли?

Той въздъхна. Едва забележимо. „Началството си трае.“ Някой по-невъздържан човек на негово място би подхвърлил нещо дръзко. Тойво рече:

– Не знам. Сигурно ще отида да поработя още малко. Днес трябва да приключа онзи случай.

– За китовете ли?

– Да.

– Добре – казах аз. – Както искаш. А утре бъди така добър да отидеш в Харков.

Тойво понадигна белезникавите си вежди, но нищо не каза.

– Чувал ли си за Института на чудаците? – попитах аз.

– Да. Кикин ми разказа.

Този път моите вежди отскочиха нагоре. Мислено. Дявол да ги вземе всичките. Съвсем се разпасаха. Нима непрекъснато трябва да предупреждавам всеки от тях да си държи езика зад зъбите. Това не е „Комкон-2“, а клуб на дърдорковци.

– И какво ти разказа Кикин? – попитах аз.

– Той е филиал на Института за метапсихически изследвания. Изучават крайните и отвъдкрайните свойства на човешката психика. Там е пълно догоре със странни хора.

– Точно така – рекох аз. – Утре отиваш там. Слушай задачата.

Задачата му я изложих така. На 25 март Институтът на чудаците в Харков имал честта да бъде посетен от знаменития Магьосник от планетата Саракш. Кой е този Магьосник ли? Той несъмнено е мутант. Нещо повече, той е властелин и повелител на всички мутанти в радиоактивните джунгли отвъд Синята змия. Магьосника притежава множество удивителни способности, по-специално той е психократ. Какво значи психократ ли? Психократ е общото наименование на онези същества, които са способни да подчиняват чуждата психика на своята воля. Освен това Магьосника е същество с необикновена интелектуална мощ, той е от

ония сапиенси, на които е достатъчна капка вода, за да си направят извода, че съществуват океани. Магьосника пристигнал на Земята на частно посещение. Неизвестно защо преди всичко го интересувал тъкмо Институтът на чудациите. Може би жадувал да открие себеподобни, кой знае. Предвидено било посещението му да продължи четири дни, а той си заминал след един час. Върнал се там, на Саракш, и се разтворил в своите радиоактивни джунгли.

Дотук моето въведение за Тойво съдържаеше истината и само истината. По-нататък започваше псевдоквазията¹⁸.

Вече цял месец по моя молба нашите прогресори на Саркаш се опитват да влязат във връзка с Магьосника. И всичките им усилия отиват на вятъра. Може би тук, на Земята по някакъв начин сме обидили Магьосника, без да разберем. Или пък един час му е бил достатъчен да получи от нас всички сведения, които са му били нужни. А може просто да се е случило нещо особено, тяхно си, магьосническо и затова да не можем да си го представим. Накратко казано, Тойво трябва да отиде в института, да разрови всички материали по изследването на Магьосника (ако е правено такова), да поприказва с всички сътрудници, които са имали работа с него, да изясни не се ли е случило с Магьосника нещо странно в института, дали не са запомнили някакви негови изказвания за Земята и за нас, хората, не е ли направил той нещо, на което навремето не са обърнали внимание, но сега вече го виждаме в нова светлина.

– Всичко ясно ли ти е? – попитах аз.

Той отново ме стрелна с поглед.

– Не казахте по коя тема е тази моя командировка.

Не, това не беше проблясък на интуиция. И едва ли той се усети, че му пробутвам псевдоквазия. Просто Тойво искрено не можеше да разбере как неговият началник, разполагащ с такива сериозни сведения за проникването на ненавистните Странници, може да си отклонява вниманието с нещо странично. И аз казах:

– Темата е същата. „Посещението на старата дама“.

(Всъщност то и така си беше. В широкия смисъл на думата. В най-широкия смисъл.)

Известно време той мълча, като потрепваше с пръсти по масата.

После продума, сякаш се извиняваше:

– Не виждам връзката...

18. Псевдоквазия (от гр. и лат.) – понятие, въведено от братя Стругацки, което означава отвлечаща вниманието измишльотина (буквално: мнима лъжа). – Б.пр.

– Ще я видиш – обещах му аз.

Той мълчеше.

– А ако няма връзка, още по-добре – рекох аз. – Това е магьосник, разбираш ли? Истински магьосник, аз го познавам. Същински магьосник от приказките, с говореща птица на рамото и всичките там останали принадлежности. При това е магьосник от друга планета. Адски много ми е нужен!

– Като възможен съюзник – каза Тойво с едва-едва доловима въпросителна интонация в гласа.

Ето на, той сам си обясни всичко. Сега ще започне да работи като луд. Може дори да намери Магьосника, макар че е съмнително.

– Имай предвид – казах аз, – че в Харков ще се представиш като сътрудник на Големия „Комкон“. Това не е прикритие, в Големия „Комкон“ наистина търсят Магьосника.

– Добре – рече той.

– Нямах други въпроси, нали? Тогава тръгвай. Върви, върви. И поздравя Ася.

Той излезе и най-сетне останах сам. За няколко блажени минути. До следващия сигнал на видеофона. И тъкмо в тези блажени минути реших окончателно: трябва да отида при Атос. Незабавно трябва да отида, защото като легне веднъж на операционната маса, наоколо изобщо няма да остане човек, при когото бих могъл да отида.

ПЕТИ ДОКУМЕНТ

До „Комкон-2“
Свердловск
За Камерер

От директора на биологичния център при ТПО Горбацкой.
Отговарям на Вашето запитване от 6 май т.г. Някой Ви разиграва.
Това не може да бъде. Не им обръщайте внимание.
Горбацкой

(Край на петия документ)

ШЕСТИ ДОКУМЕНТ

До „Комкон-2“
За Камерер
От Флеминг

Максим!

Научих всичко за произшествието в Малая Пеша. Според мен тази работа е невероятна и ме кара направо да завиждам. Твоите момчета много точно са поставили въпросите, на които всички ние трябва да отговорим. Зарязал съм другата работа и се занимавам само с това. Когато успеем да изясним нещичко, непременно ще ти се обадя.

Флеминг
Нижня Пеша. 15:30 ч.

P.S. А може би ти вече си успял да разбереш нещо по своите канали? Ако е така, веднага ми съобщи. В близките три дни през цялото време ще бъда в Нижня Пеша.

P.P.S. Нима все пак са Страниците? Ех, по дяволите, колко хубаво би било!

(Край на шестия документ)

СЕДМИ ДОКУМЕНТ

Производствено обединение „Ембриомеханика“

Директорат

Земя. Антарктически регион, Еребус

А 18/03 62

Код 0/Т: КЦ 946239

Връзка: СКЦ-76

От генералния директор Адолф-Анна Бюргермайер С-283. 7
май 99 година

До „Комкон-2“, Урал-Север, ИП

Връзка: СРЗ-23

За началника на отдел „Извънредни произшествия“ Максим
Камерер

Съдържание: отговор на Вашето запитване от 6 май 99
година

Драги Камерер!

Относно интересуващите Ви свойства на съвременните ембриофори мога да Ви съобщя следното:

1. Общата маса, от която се обособяват биомеханизмите, е до 200 кг. Максималното им количество е 8 броя. Максималните размери на единичен екземпляр можете да определите по програмата 102 АСТА (М, Р, Р0, К), където М е масата на изходния материал; Р – плътността на изходния материал; Р0 – плътността на околната среда; К – броят на обособените механизми. Съотношението се постига с висока точност при температура от 200 до 400° К и налягане от 0 до 200 СЕ.

2. Времето за развитието на ембриофорите не е характерна величина, тя зависи от множество параметри, които напълно се контролират от експериментатора. Впрочем при най-бързодействащите ембриофори има долна граница на времето за развитие, която възлиза на около 1 мин.

3. Периодът на съществуване на досега известните биомеханизми зависи от тяхната индивидуална маса. Критичната маса на биомеханизма възлиза на $M_0 = 12$ кг. Биомеханизмите, чиято маса М е по-малка от M_0 , теоретично могат да живеят безкрайно

дълго време. Периодът на съществуване на биомеханизмите с по-голяма маса намалява с нарастването на излишъка от маса по експоненциална крива, така че периодът на съществуване на най-масивните екземпляри (около 100 кг) не може да бъде по-голям от няколко секунди.

4. Отдавна се занимаваме със задачата да създадем ембриофори, които напълно се разсейват в пространството, но за съжаление все още сме твърде далеч от желания резултат. Дори по най-съвършената технология засега сме безсилни да създадем външна обвивка, която изцяло да се включва в цикъла на развитие.

5. Микроскопичните биомеханизми изобщо са много подвижни (до 1000 собствени размера в минута). Що се отнася до опитните образци, то рекордът досега, принадлежи на модела КС-3 „Скокливо“, който може при съответното стимулиране да развива целенасочена скорост до 5 м/с.

6. Със стопроцентова увереност може да се твърди, че всеки от досега създадените биомеханизми реагира остро и еднозначно (отрицателно) на естественото биополе. Това е заложено в генетичната структура на всеки биомеханизъм – и не от етични съображения, както мнозина предполагат, а защото всяко естествено биополе с интензивност над 0,63 ГД (биополето на малко коте) създава непреодолими смущения в сигналната верига на биомеханизма.

7. Относно енергийния баланс: развитието от ембриофори на биомеханизми с параметрите, посочени във Вашето запитване, несъмнено би трябвало да доведе до бурно отделяне на енергия (взрив), ако изобщо описаната от Вас случка е възможна. Обаче, както следва от всичко гореизложено, при сегашното равнище на научните и технологичните възможности тази случка изглежда напълно фантастична.

С уважение,
Генерален директор Бюргермайер

(Край на седмия документ)

ОСМИ ДОКУМЕНТ

ДОНЕСЕНИЕ-ДОКЛАД

№016/99

„Комкон-2“

Урал-Север

Дата: 8 май 99 година

Автор: Т. Глумов, инспектор

Тема 009: „Посещението на старата дама“

Съдържание: за пребиваването на Магьосника (от Саракш) в Харковския филиал на Института за метапсихически изследвания (Института на чудаците)

Съобразно нареждането вчера сутринта отидох в Харковския филиал на Института на чудаците. Заместник-директорът на филиала Логовенко ми определи среща в 10:00 часа, обаче не ме пуснаха веднага в кабинета му, а ме подложиха на изследване в камерата с пълзяща честота КПЧ-8. наричана още „Как да Пипнем Чудака“. На тази процедура подлагали всеки нов посетител на филиала. Целта на процедурата е у избран наслуки човек да се открият „латентни метапсихически способности“ или, с други думи казано, така наречената „скрита чудатост“.

В 10:25 се представих на заместник-директора, който отговаря и за връзките с обществените организации.

(Даниил Александрович Логовенко, доктор по психология, член-кореспондент на Европейската Академия на медицинските науки. Роден на 17.IX.30 г. в Бориспол. Образование: Институт по психология в Киев; факултет по управление в Киевския университет: специални курсове по висша и аномална етология в Сплит. Основни трудове: в областта на метапсихологията; открил е така наречения „импулс на Логовенко“ или „зъб Т на ментограмата“. Един от основателите на Харковския филиал на Института за метапсихически изследвания.)

Д. Логовенко ми разказа, че той лично посрещнал Магьосника сутринта на 25 март т.г. на Космодрума Мирза Чарла и го придружил право до сградата на филиала. Съпровождали ги

завеждащият отдел във филиала Богдан Гайдай и придружителят на Магьосника от „Комкон-1“, известният ни Боря Лаптев.

Щом пристигнали във филиала, Магьосника се отказал от обичайния предварителен разговор със закуска и изразил желание незабавно да се запознае с дейността на сътрудниците и тяхната клиентела. Тогава Д. Логовенко наредил на Б. Гайдай да поеме грижата за него, а самият Логовенко изобщо повече не общувал с Магьосника.

Аз: Каква според вас е била целта на Магьосника в Института?

Логовенко: На мен Магьосника нищо не ми каза. От „Комкон“ ни съобщиха, че той, така да се каже, изразил желание да се запознае с нашата работа и ние с удоволствие му предоставихме тази възможност. Всъщност се надяхахме и ние да извлечем полза от неговото посещение, като го изследваме. Досега не сме имали случай да попаднем на психократ с подобна сила, при това от друга планета.

Аз: Какво показва изследването?

Логовенко: Не успяхме да го изследваме. Магьосника прекъсна посещенията си съвсем неочаквано за всички.

Аз: А защо? Вие как мислите?

Логовенко: Всички се намерихме в чудо. Лично аз съм склонен да предполагам следното. Колегите са му представили Мишел Десмонд, той е полиментал. И Магьосника може би е доловил у Мишел нещо, което се е изплъзнало от нас, а него или го е изплашило, или, да речем, го е оскърбило, с една дума толкова го е потресло, че му се е отщяло да има всякакво вземане-даване с нас. Той е психократ, той е голям интелект, но не забравяйте, че по произход, по възпитание, пък ако щете дори и по мироглед е типичен дивак.

Аз: Не всичко ми е ясно. Какво е това полиментал?

Логовенко: Полиментализмът е много рядко метапсихическо явление, когато в един човешки организъм съществуват едновременно две и повече независими съзнания. Не го бъркайте с шизофренията, това не е патология. Вземете например нашия Мишел Десмонд. Той е абсолютно здрав, много приятен младеж, у когото няма да откриете никакви отклонения от психическите норми. Но ето че преди десетина години съвсем случайно било установено, че има двойна ментограма, Едната е обикновена,

човешка и еднозначно е свързана с миналия и сегашния живот на Мишел, а другата се открива при определена, съвсем точно посочена дълбочина на ментокопирането. Това е ментограма на същество, което няма нищо общо с Мишел; то живее в някакъв свят, който така и не успяхме да идентифицираме. Както изглежда, в този свят царят необикновено голямо налягане и високи температури... Всъщност това е без значение. По-важното е, че Мишел няма ни най-малка представа нито за този свят, нито за това съседно съзнание, а пък онова същество и понятие няма нито за Мишел, нито за нашия свят. Затова си мисля, че ние успяхме да открием у Мишел едно съзнание в съседство с неговото, а може би у него съвместно съществуват и други, чието разкриване е извън възможностите на нашите технически средства, и тъкмо те са потресли Магьосника.

Аз: А вас не ви ли шокира вторият свят на този Десмонд?

Логовенко: Разбирам ви. Не. Абсолютно. Но трябва да ви кажа, че онзи ментокопировач, който пръв надникнал в този свят и го огледал, бил силно потресен. Разбира се, най-вече защото решил, че Мишел трябва да е добре прикрит агент на Странниците, да речем, изобщо прогресор на чужда цивилизация.

Аз: А как разбрахте, че не е така?

Логовенко: В това отношение можете да бъдете спокоен. Между поведението на Мишел и функционирането на второто му съзнание няма никаква взаимозависимост. Съседните съзнания на полиментала изобщо не си взаимодействуват. Те по принцип не могат да си влияят, защото функционират в различни пространства. Ето ви една груба аналогия. Представете си театър на сенките. Нали проектираните на екрана сенки не могат да взаимодействуват. Естествено, докато ги гледате, могат да ви хрумнат най-различни фантастични мисли по този повод, но именно само фантастични.

Тук разговорът ми с Д. Логовенко завърши и ме запознах с Б. А. Гайдай.

(Богдан Архипович Гайдай, магистър по психология. Роден на 10.VI.55 г. в Середина Буда. Образование: Институт по психология в Киев. специални курсове по висша и аномална етология в Сплит. Основни трудове: в областта на метапсихологията. От 89 година е сътрудник в отдела по психопрогностика, от 93-та –

завеждащ лабораторията по приборно осигуряване, а от 94-та – завеждащ отдела по интрапсихическа техника.)

Извадка от разговора:

Аз: Как смятате, от какво най-много се интересуваше Магьосника в института?

Гайдай: Знаете ли, останах с впечатление, че просто този Магьосник беше погрешно осведомен. И няма нищо чудно в това – дори тук, на Земята, мнозина нямат правилна представа за нашата работа, а какво остава за прогресорите, с които Магьосника е имал работа там, на Саракш. Спомням си, че тогава доста се учудих защо този Магьосник, човек от друга планета, изведнъж пожела от цялата Земя да види тъкмо нашия институт... Вижте в какво се състои работата според мен. Там, на Саракш, той, така да се каже, е цар на мутантите и това навярно му създава маса проблеми: те се израждат, боледуват, трябва да се лекуват, някак си да им се оказва подкрепа. А пък нашите „чудаци“, нали и те са един вид мутанти. Та той си беше въобразил, че би могъл да почерпи от института полезна информация, Сигурно беше решил, че тук, при нас, е нещо като клиника.

Аз: И когато разбра грешката си, ви обърна гръб и си отиде, така ли?

Гайдай: Точно така. Е, вярно, че доста рязко ни обърна гръб и май твърде бърже си отиде, но нали в края на краищата може пък техните маниери да са такива.

Аз: За какво си говорихте с него?

Гайдай: Та той дума не обелваше. Изобщо само веднъж чух гласа му. Попитах го какво би искал да разгледа тук, при нас, и той отвърна: „Всичко, което ми покажете.“ А пък гласът му, трябва да ви кажа, е направо гаден, като на свадлива вещица.

Аз: Между другото на какъв език разговаряхте?

Гайдай: Представете си, на украински!

Както ми обясни Гайдай, в института Магьосника се срещнал всичко на всичко с трима клиенти. Засега успял да разговарям с двама от тях.

Марина Сергеевна Равич, 27-годишна, по образование ветеринарен лекар, сега е консултант на Ленинградския завод за ембрионални системи, на Лозанското ателие по реализиране на П-абстракции, на Белградския институт по ламинарна позитроника и на главния архитект на Якутския регион. Скромна, много

срамежлива и меланхолична жена, надарена с уникална и засега необяснима способност (все още дори не са успели да намерят научно наименование за нея). Ако пред Равич поставят точно формулиран и разбираем за нея проблем, тя се захваща да го решава разпалено и с удоволствие, но в края на краищата, без да иска, напълно против волята си, достига до решението на друг проблем, който няма нищо общо с поставения и обикновено излиза извън границите на професионалните ѝ интереси. Поставеният проблем действа на съзнанието ѝ като катализатор за решаването на някакъв друг проблем, с който тя някога повърхностно се е запознала от научнопопулярна статия в някое списание или пък го е дочула от разговори между специалисти. Очевидно по принцип не е възможно предварително да се определи какъв именно проблем ще разреши – в случая действа нещо от рода на класическия принцип на неопределеността. Магьосника се появил в нейния кабинет в момента, когато работела. Тя смътно си спомня уродливата му фигура, завита в зелени одежди и увенчана с огромна глава, и това са всичките ѝ впечатления от него. Не, той нищо не казал. Само Богдан промърморил обичайните благонамерени глупости за нейната „дарба“ и никакви други гласове тя не си спомня. По думите на Гайдай Магьосника стоял при нея само две минути и явно тя се заинтересувала от него точно толкова, колкото той от нея.

Мишел Десмонд, 41-годишен, по образование – инженер-гранулист, професионален спортист, европейски шампион за 88 година по тунелен хокей. Веселяк, много доволен от себе си и от Вселената, той гледа шеговито и с пълно безразличие на своя полиментализъм. Канел се да отива на стадиона, когато завели при него Магьосника. По думите му Магьосника имал болнав вид и през цялото време мълчал, шегите не достигали до него, той, изглежда, не схващал добре къде се намира и какво му говорят. Наистина имало един миг – него Мишел ще запомни за цял живот. – когато Магьосника внезапно повдигнал огромните си бледи клепачи и погледнал право в душата на Мишел, а може би и по-дълбоко, в самите недра на онзи свят, където живее създанието, с което Мишел е принуден да дели общия обем на менталното пространство. Този миг бил неприятен, но в същото време прекрасен. Скоро след това Магьосника си тръгнал, като така и не продумал. И без да се сбогува.

Сусуму Хирога, наричан още Сенриган, което ще рече „Виждаш на хиляда мили“, 83-годишен, специалист по история на религията, професор в Катедрата по история на религията в Банкокския университет. Не успях да поговоря с него. Той ще се върне в института едва утре или вдругиден. Според Гайдай този ясновидец никак не харесал на Магьосника. Във всеки случай е сигурно, че Магьосника си е тръгнал тъкмо по време на тяхната среща.

По думите на всички свидетели той напуснал института при следните обстоятелства. Тъкмо си стоели по средата на ментокопирния комбинат и Магьосника слушал как Гайдай му чете лекция за необикновените способности на Сенриган, а Сенриган от време на време прекъсвал лектора, като за пореден път разголвал неговия (на лектора) личен живот, когато внезапно, без дума да обели като не дал да се разбере нито с жест, нито с поглед какво смята да предприеме, зеленият гном рязко се обърнал, повлякъл за лакътя Боря Лаптев и крачейки бързо, без да се спира никъде нито за миг, се устремил по коридорите към изхода на филиала. И това е всичко.

Още няколко души – научни сътрудници, лаборанти и неколцина от административния персонал на филиала – са видели Магьосника, но никой от тях не е знаел кой е той. И само двама, които са отскоро в института, му обърнали специално внимание, поразени от неговата външност. Нищо съществено не научих от тях.

След това се срещнах с Борис Лаптев. Ето най-важната част от нашия разговор:

Аз: Ти си единственият човек, който през цялото време е бил с Магьосника от тръгването до завръщането на Саракш. Не забележа ли нещо по-особено, което да бие на очи?

Борис: Ама че въпрос! Това ми напомня, дето питали камилата: „Защо ти е крива шията?“ Пък тя отвърнала: „Че кое ми е право?“

Аз: И все пак? Опитай се да си спомниш как се държа той през цялото време. Нали в края на краищата все нещо трябва да се е случило, щом изведнъж е взел да хвърля къчове!

Борис: Виж какво, познавам Магьосника от две земни години. Той е неизчерпаемо същество. Отдавна съм махнал с ръка и даже вече не се опитвам да проумея що за човек е. Така че какво да ти кажа? Него ден той имаше пристъп на депресия, както наричам аз това негово състояние. От време на време го спохожда

без всякакви видима причина. Той става мълчалив и ако понякога си отваря устата, то е само за да изрече някоя гадост. нещо злъчно. Така беше и този ден. Докато летяхме с него от Саракш, всичко беше наред, той редеше афоризъм след афоризъм, шегуваше се с мен, даже си тананикаше... Но още в Мирза Чарла внезапно помръкна, с Логовенко почти не разговаря, а когато заедно с Гайдай тръгнахме из института, заприлича направо на черен облак. По едно време взех да се страхувам, че току ще вземе да обиди някого, но тогава той явно сам почувствува, че така повече не бива, прибра си жилото и драсна, та да му е мирна главата. А после чак до Саракш мълча... само дето в Мирза Чарла се огледа сякаш на прощаване и с един такъв противен писклив глас кресна: „Да вижда гори и планини, облаци и небеса, а да не вижда нещо, което му е под носа.“

Аз: Какво значи това?

Борис: Ами някакви детски стихчета, Едновременши.

Аз: Според теб какво искаше да каже?

Борис: Абе нищо не искаше да каже. Целият свят му беше крив и аха-аха да почне да хапе. Разбрах само, че трябва да си държа езика зад зъбите. И така двамата с него си мълчахме чак до Саракш.

Аа: И това ли беше всичко?

Борис: Това. Само дето малко преди да кацнем, той промърмори – пак ни в клин, ни в ръкав – да сме били почакали, докато слепите не видят окатия, А когато минахме оттатък Синята змия, ми махна с ръка и дето се вика, се разтвори в джунглите. И забележи, дори благодаря не каза, нито пък на гости ме покани.

Аз: Нищо повече ли не можеш да кажеш?

Борис: Абе ти какво искаш от мене? Да, на Земята нещо никак не му хареса. Но какво по-точно, не благоволи да сподели с мен. Нали ти казвам: нито можеш да разбереш, нито можеш да предскажеш какво става в главата на това същество. Може пък Земята да няма нищо общо с това. Просто може него ден да го е свил стомахът – в широкия смисъл на думата, разбира се; в много широк смисъл, космически...

Аз: Значи смяташ, че това са все случайности – дето в детските стихчета онзи там не вижда нищо, а след това за слепите и окатия?

Борис: Виж какво. За слепите и окатия там. при тях на Саракш, в Пандея има такава поговорка: „Когато слепите видят окатия.“ По смисъл тя е също като нашето „На кукуво лято“ или, да речем, „Когато цъфнат нальмите“. Явно той искаше да каже, че нещо никога няма да стане. А стихчетата бяха ей така – от желанието да се заяжда по принцип. Просто той се гавреше, само дето не разбра с кого. Трябва да е било с онзи самохвалко, японца.

Предварителни изводи:

1. Не успях да открия никакви сведения, които биха ни помогнали да намерим Магьосника на Саракш.

2. Не мога да дам никакви препоръки как да продължи търсенето му.

Т. Глумов

(Край на осмия документ)

На 6 май вечерта ме прие нашият президент Атос-Сидоров. Взех със себе си най-интересните материали, а същността на работата, както и предложенията си, му изложих устно. Той вече беше страшно болен, лицето му беше посивяло като суха пръст, мъчеше го задух. Твърде дълго отлагах това посещение – той нямаше сили дори да се учуди както трябва. Рече ми, че ще прегледа материалите, ще си помисли и утре ще ми се обади.

На 7 май целия ден седях в кабинета ей и чаках да ме извика. Той не ме потърси. Вечерта ми съобщи, че е получил много силен пристъп, едва е оживял и сега е в болницата. И отново всичко се стовари на моята глава, и то така, че ми смаза кокалите и душата ми отиде чак в зъбите.

Отгоре на всичко на 8 май получих отчета на Тойво за посещението му в Института на чудаците. Отметнах в списъка си неговата фамилия, вкарах донесението му в регистратора и се захванах да измисля задача за Петя Силецки. До този момент от моите хора и института не бяха ходили само той и Зося Морозова.

Горе-долу по това време Тойво е разговарял в своята стая с Гриша Серосозин. Сега ще възстановя техния разговор, преди всичко за да видите какво настроение цареше по това време и накъде бяха насочени мислите на моите сътрудници. Но само като качество. Количественото

съотношение си беше, както по-рано: на едната страна – Тойво, сам-самичък, а на другата – всички останали.

ОТДЕЛЪТ ЗА ИЗВЪНРЕДНИ ПРОИЗШЕСТВИЯ,
РАБОТНА СТАЯ „Д“.
8 МАЙ 99 ГОДИНА. НАДВЕЧЕР

Гриша Серосовин влезе, както обикновено, без да почука, спря се на прага и попита:

– Може ли да поговорим малко?

Тойво сложи настрана „Вертикалният прогрес“ (творението на анонимния К. Оксовю) и като сведе глава, огледа Гриша.

– Може. Само че смятам скоро да си ходя.

– Сандро пак ли го няма?

Тойво погледна към бюрото на Сандро. То беше празно и безупречно чисто.

– Да. Трети ден.

Гриша седна зад бюрото на Сандро и вирна крак връз крак.

– А ти къде изчезна вчера? – попита той.

– В Харков.

– Аха, значи и ти беше в Харков?

– Че колко души ходиха?

– Ами почти всички. През последния месец май че целият отдел ходи до Харков. Слушай, Тойво, виж за какво съм дошъл при теб. Ти нали се занимава с „внезапните гении“?

– Да. Само че отдавна. По-миналата година.

– Спомняш ли си Соди?

– Помня го. Бартоломео Соди. Математикът, който стана изповедник.

– Точно така. За него става дума – каза Гриша. – В сведението за Соди се натъкнах на едно изречение. Цитирам: „Има данни, че малко преди превъплъщението Б. Соди е преживял лична трагедия.“ Ако ти си съставял това сведение, имам два въпроса. Що за трагедия е било това и откъде си изровил тези данни?

Тойво протегна ръка и извика своята програма на терминала. Подборът и сортирането на информацията бяха завършили, сега програмата обработваше резултатите. Без да бърза, Тойво се захвана да подрежда бюрото си. Гриша търпеливо го изчакваше. Беше свикнал.

– Щом там е написано, че „има данни“ – каза Тойво, – значи тези

данни съм ги получил от Биг Бъг.

Той замълча. Гриша почака още малко, размени местата на кръстосаните си крака и рече:

– Някак си не върви за такава дреболия да ходя при Биг Бъг. Добре, ще гледам да мина и без това... Слушай, Тойво, не ти ли се струва, че в последно време нашият Биг Бъг е един такъв изнервен?

Тойво повдигна рамене.

– Може би – каза той. – Президентът е съвсем зле. Горбовски, казват, бил на смъртно легло. А пък нали той ги познава. И при това добре.

Гриша рече замислено:

– Между другото, ако искаш да знаеш, аз също познавам Горбовски. Помниш ли... всъщност тогава ти не беше при нас... когато се самоуби Камил. Последният от Дяволската дузина. Всъщност за тебе, разбира се, случаят с Дяволската дузина също е... вятър и мъгла. Аз например оттогава така и нищо не съм чувал за него... Е, самото самоубийство като факт, а по-точно би трябвало да се каже – саморазрушението на този нещастен Камил – не предизвика никакво съмнение. Но не беше ясно защо го направи? Наистина явно личеше, че животът не му се услажда, през последните сто години той беше абсолютно самотен... Ние с тебе даже не можем да си представим такава самота... Но думата ми не беше за това. Биг Бъг тогава ме изпрати при Горбовски, защото се оказа, че навремето той бил близък с този Камил и даже се опитвал някак си да го приобщи... Ти чуваш ли ме какво ти говоря?

– Да – рече Тойво, след като кимна няколко пъти.

– Знаеш ли какъв вид имаш?

– Знам – каза Тойво. – Приличам на човек, който усилено мисли за нещо свое. Вече си ми го казвал. Няколко пъти. Много е шаблонно. Не смяташ ли?

Вместо отговор Гриша внезапно извади от горното си джобче автоматична писалка и я запрати право по главата на Тойво – като копие през цялата стая. Тойво хвана писалката с два пръста във въздуха на няколко сантиметра от лицето си и рече:

– Мудно.

„Мудно“ – написа той на листа пред себе си.

– Вие ме щадите, милостиви господине – продължи Тойво. – А от милост нямам нужда. Твърде вредна е за мене.

– Виж какво, Тойво – искрено загрижен каза Гриша, – знам, че имаш добра реакция. Чак блестяща не е, но е добра, първокласна реакция на професионалист. Обаче видът ти... Разбери ме, като твой

треньор по субакс просто смятам, че съм длъжен от време на време да проверявам способен ли си да реагираш на това, което те заобикаля, или наистина си изпаднал в катаlepsия...

– Все пак днес съм уморен – рече Тойво. – Програмата свършва вече. Ей-сега ще излязат резултатите и си тръгвам.

– А какво си вкарал в машината?

„Вътре има“ – написа Тойво на листа и каза:

– Вътре има китове. Птици. Вътре има леминги, плъхове, полски мишки. Всякакви такива дребни животинки има вътре.

– И какво правят там?

– Загиват. Или бягат. Умират, като сами излизат на брега, давят се, отлитат от местата, където живеят от паметивека.

– Защо?

– Виж, това никой не знае. Преди два-три века тези работи са били обичайно явление, макар че и тогава не са разбирали защо става така. След това дълго време такова нещо не се е случвало. Изобщо. А ето че сега започна отново.

– Извинявай – каза Гриша. – Всичко това, разбира се, е страшно интересно, но какво общо имаме ние с тази работа?

Тойво мълчеше и без да дочака отговора, Гриша попита:

– Смяташ, че това може да има някакво отношение към Страниците, така ли?

Тойво старателно огледа писалката от всички страни, като я въртеше с пръсти, хвана я в единия край и кой знае защо, я погледна на светлината от прозореца.

– Всичко, което не знаем как да обясним, може да има отношение към Страниците.

– Изящна формулировка – възхити се Гриша.

– А може и да няма – добави Тойво. – Откъде намираш такива красиви вещи? Уж писалка като писалка. Може ли да има нещо по-банално? А пък на мен ми е приятно да гледам твоята писалка... Знаеш ли – каза той, – защо не ми я подариш. Пък аз ще я подаря на Ася. Искане ми се да я зарадвам. Поне с едно нещо.

– Пък аз поне с едно нещо да зарадвам тебе – рече Гриша.

– А пък ти поне с едно нещо да зарадваш мен.

– Вземи я – каза Гриша. – Твоя е. Подарявам я, поднасяй я, излъжи нещо. Кажеш, че уж сам си я измислил за любимата. Тайно си я майсторил нощем.

– Благодаря – тихо рече Тойво, като пхна писалката в джоба си.

– Но имай предвид! – предупреди го с пръст Гриша. – Ей там, зад ъгъла на Улицата на червените кленове, има автомат, който бълва точно такива писалки.

Тойво отново извади писалката и взе да я разглежда.

– Все едно – тъжно рече той. – Ето че ти си забелязал този автомат по Улицата на червените кленове, а на мен през ум не ми е минало да му обърна внимание...

– Затова пък ти си забелязал неразборията в света на китовете! – каза Гриша.

„На китовете“ – написа Тойво на листа.

– А между другото – продума той, – ето на, ти си човек с бистра глава, непредубеден, ти как мислиш? Какво трябва да е станало, та стадо китове, които си опитомил, грижил си се за тях, приласкал си ги, та тия китове изведнъж както преди векове, в ония зловни времена, да вземат да се хвърлят в плитчините да умират? Мълчаливо, дори без да свирнат за помощ, заедно с малките си... Можеш ли да си представиш каквато и да било причина за такова самоубийство?

– А по-рано защо са излизали на брега?

– Какво ги е карало навремето да излизат в плитчините също не се знае. Но тогава хората са могли поне нещо да предполагат. Китовете са били измъчвани от паразити, нападали са ги косатки и дълбоководни калмарн, хора са бродели на лов за китове... Даже имало предположение, че китовете слагали край на живота си в знак на протест... Но днес!

– А какво казват специалистите?

– Специалистите изпратиха запитване в „Комкон-2“: установете причината, поради която отново се появиха случаи на самоубийства на китообразни.

– Хмм... ясно. А пастирите какво казват?

– Ами то всичко започна от пастирите. Те твърдят, че някакъв сляп ужас тласка китовете към гибел. И пастирите недоумяват, дори не могат да си представят от какво могат да се страхуват днешните китове.

– М-да – каза Гриша. – По всичко личи, че този път наистина няма да мине без Странниците.

„Няма да мине“ – написа Тойво, ограда думите в рамка, после в още една рамка и взе да запълва разстоянието между двете рамки.

– Макар че, от друга страна – продължи Гриша, – това вече се е случвало хиляди пъти. Чудим се, не знаем вече какво да мислим, приписваме греха на Странниците, ще си изкълчим мозъците как да се доберем до тях, а после – ха! – какво да видим, кой е този стар познат,

дето се мярка в дъното на цялата работа? Кой е онзи твърде изтънченият, с горделивата усмивка, сякаш е господ-бог вечерта на шестия ден от сътворението? Чия е онази толкова позната, побеляла като сняг, къса остра брадичка? Мистър Флеминг, сър! Откъде изникнахте тук, сър? А ще благоволите ли да се изправите до стената, сър? В Световния съвет, в Извънредения трибунал!

– Но съгласете се, сър, че това не би бил най-лошият вариант – забеляза Тойво.

– Има си хас! Макар понякога да ми се струва, че бих предпочел да си имам работа с цяла дузина Странници, отколкото с един такъв като Флеминг. Всъщност навярно това е така, защото Странниците са почти хипотетични същества, а пък Флеминг със своята испанска брадичка е съвсем реален мошеник до мозъка на костите си. Потискащо реален със своята белоснежна испанска брадичка, със своята Нижния Пеша, със своите научни бандити и с проклетата си световна слава!...

– Виждам, че тази негова испанска брадичка много ти е влязла в очите. Какво ти пречи толкова...

– Изобщо не ми пречи брадичката му – злъчно възрази Гриша. – Та нали него тъкмо за испанската му брадичка можем да го хванем. Ама Странниците за какво ще хванем, ако излезе, че те са забъркани в тази работа?

Тойво грижливо намести писалката в джоба си, надигна се и заста на до прозореца. Мимоходом забеляза, че Гриша го гледа внимателно, свалил краката си на пода и дори леко наведен напред. Беше тихо, само от терминала от време на време се чуваше леко писукане в такт със сменящите се на екрана на дисплея междинни таблици.

– Или ти се надяваш, че все пак те не са замесени в тази каша, а? – попита Гриша.

Известно време Тойво не му отговори, а след това внезапно промълви, без да се обръща:

– Сега вече не се надявам.

– Какво искаш да кажеш?

– Те са.

Гриша присви очи.

– Какво?!

Тойво се обърна към него.

– Сигурен съм, че Странниците са на Земята и действуват.

(По-късно Гриша ми разказа, че в този момент изпитал много неприятна слабост. Това, което ставало, му се струвало недействително.

Цялата работа била в личността на Тойво Глумов: много трудно му било да свърже тези думи на Тойво Глумов с личността на Тойво Глумов. Изключено било да се шегува, защото Тойво Глумов никога не се шегувал по повод на Странниците. Думите на Тойво не можело да бъдат необмислени, защото Тойво никога не изказвал прибързано мнението си. Ама тези думи изобщо не можели да бъдат и верни, защото това въобще не можело да бъде вярно. Всъщност Тойво би могъл и да греши...)

Гриша попита с неестествен глас:

– Биг Бъг знае ли за това?

– Запознал съм го с всички факти.

– И какво стана?

– Засега, както виждаш, нищо – каза Тойво.

Гриша се отпусна и отново се разположи удобно в креслото.

– Ти просто си сбъркал – рече той с облекчение.

Тойво мълчеше.

– Дявол да те вземе! – внезапно възкликна Гриша. – Докъде ме докара с твоите мрачни фантазии! Обля ме със студен душ, чак тръпки ме полазиха!

Тойво мълчеше. Той пак се обърна към прозореца. Гриша взе да пъшка, хвана края на носа си с два пръста и като сгърчи лице, завъртя носа си няколко пъти.

– Не – каза той. – Там е работата, че не мога като тебе. Не мога и туйто. Прекалено сериозно е. Гади ми се само като си помисля. Та това не ти е лична работа: аз, значи, вярвам, а пък вие – както искате. Щом съм повярвал, аз съм длъжен да захвърля всичко, да пожертвувам всичко, което имам, да се откажа от всичко друго на този свят... ако трябва, за монах да се подстрижа, дявол да го вземе! Но нали в живота има много пътища! Що за чудо е това – да се навреш така, че да потънеш целият в едно нещо... Макар че, разбира се, понякога ми става срамно и страшно, и тогава наистина ти се възхищавам... А друг път – както сега например – направо ме хваща яд да те гледам... не мога да понасям това твое самоизтезание, тази твоя мания за саможертва... И тогава ми идва да остроумнича, да ти се подигравам, да обърна на шега всичко това, което стоварваш на главите ни...

– Слушай – рече Тойво. – Какво искаш от мен?

Гриша млъкна.

– Наистина – обади се той след малко. – Какво искам от теб? Не знам.

– А аз знам. Ти искаш всичко да е наред и всеки ден животът да

става по-хубав.

– А така! – вдигна палеца си Гриша.

Той искаше да каже още нещо, нещо лековато, което да премахне стеснението от проявената доверчивост между тях през последните минути, но в този момент прозвуча мелодичният сигнал за края на програмата и на бюрото с леки тласъци пропълзя лентата с резултатите.

Тойво я разгледа цялата, ред по ред, грижливо я ската по гънките и я пхна в процепа на запомнящото устройство.

– Нищо интересно ли няма? – попита Гриша с прозиращо съчувствие в гласа.

– Как да ти кажа... – смутолеви Тойво. Сега той наистина мислеше напрегнато за нещо друго. – Отново пролетта на 81-ва година.

– А защо отново?

Тойво прекара пръсти по сензорния пулт на терминала, за да пусне поредния цикъл на програмата.

– През март 81-ва година – каза той – за първи път от два века насам е отбелязан случай сиви китове масово да се самоубиват.

– Ясно – нетърпеливо рече Гриша. – Но какво искаше да кажеш с това „отново“?

Тойво стана.

– Тя е дълга история – промълви той. – После ще прочетеш бюлетина. Хайде да си тръгваме.

ДОМЪТ НА ТОЙВО ГЛУМОВ 8 МАЙ 99 ГОДИНА. ВЕЧЕРТА

Те вечеряха в стаята, обаяна в червено от залеза. Ася беше разстроена. Квасът на Пашковски, доставян в деликатесния комбинат направо от Пандора (в живи торби-биоконтейнери, покрити с теракотова скреж и наежени от роговите куки на изпарителите, по шест килограма скъпоценна мая във всяка торба), отново се беше разбунтувал. Ароматът му самопроизволно беше преминал в клас „сигма“, а горчивината му бе достигнала последния допустим градус. В експертния съвет имаше разногласия. Магистъра поиска, докато се изясни причината, да се спре производството на известните по цялата планета „алапайчета“, а Бруно – безочливо дрънкало, хлапе, нахалник – заяви: откъде накъде? Никога досега той не беше се осмелявал да гъкне срещу Магистъра, а днес най-неочаквано взе да държи реч. Обикновените любители, значи, чисто и просто няма да забележат тази промяна във вкуса, а пък що се отнася до познавачите, нека му отсекат главата, ако най-малко всеки пети не се прехласне по тази вкусова разновидност... Като че ли някой после ще седне да му реже главата... Да, но него го подкрепиха! И сега изобщо не е ясно какво ще стане...

Ася отвори прозореца, седна на перваза и се загледа надолу, в двукилометровата синьо-зелена пропаст.

- Страхувам се, че ще се наложи да летя до Пандора – каза тя.
- За дълго ли? – попита Тойво.
- Не знам. Може да се окаже за дълго.
- А какъв смисъл има да ходиш? – попита Тойво внимателно.
- Разбираш ли, работата е там... Магистъра смята, че тук, на Земята, сме проверили всичко, което може да се провери. Значи нещо не е наред на плантациите. Може би там се е появил нов щам... А възможно е нещо да става и при пренасянето... Не знаем.
- Веднъж ти вече летя до Пандора – рече Тойво, който ставаше все по-мрачен. – Замина уж за една седмица, а пък седя там три месеца.
- Ами какво мога да направя аз?
- Не знам какво можеш да направиш ти... Но знам, че три месеца без теб ог чувствавах ужасно.
- А две години как изкара без мен? Когато беше на онази там... как се казваше...

– Сети се, нали! Че то кога беше! Тогава бях млад, глупак бях тогава... По онова време бях прогресор! Железен човек – само мускули, маска и челюст! Слушай, я по-добре на Пандора да отиде твоята Соня, а? Тя е млада, красива, може пък там да се омъжи...

– Разбира се, и Соня ще тръгне. А нещо друго измисли ли?

– Измислих. Нека да замине Магистъра. Той забърка тази каша, нека сега той отиде на Пандора.

Ася само го погледна.

– Добре де, вземам си думите обратно – бързо каза Тойво. – Грешка. Сбърках.

– Той дори Свердловск не бива да напуска! Та той има вкусови пъпчици! Вече четвърт век не е излизал даже от своя квартал!

– Запомних – взе да отсича думите Тойво и да натъртва на всяка от тях. – Край. Втори път – няма. Изтърсих глупост. Изтървах се. Нека Бруно да замине.

Ася още няколко мига го изгаря с очи, искрящи от възмущение, а после се обърна и отново взе да гледа през прозореца.

– Бруно не може да тръгне – рече тя сърдито. – Сега той се занимава с онзи негов нов букет. Исква да го зафиксира и да го стандартизира... Ще видим, все още не се знае кой ще замине... – Тя стрелна с очи Тойво и се засмя. – Виж го ти него! Как само се омърлуши! „Три месеца... Какво ще правя без тебе...“

Тойво веднага стана, прекоси стаята и седна на пода в краката на Ася, като облегна глава на коленете ѝ.

– Та нали така или иначе трябва да излезеш в отпуск – каза Ася. – А там ще имаш възможност да ходиш на лов... Та това все пак е Пандора! Би могъл да се разходиш до Дюнните... Плантациите ни можеш да разгледаш... Ти даже си нямаш представа какво нещо са плантациите на Пашковски!...

Тойво не отвърна нищо, само още по-силно притисна бузата си до коленете ѝ. Тогава и тя замълча, и известно време двамата не разговаряха, а после Ася попита:

– Май с тебе става нещо, а?

– Защо мислиш така?

– Не знам. Но като те гледам.

Тойво въздъхна дълбоко, стана от пода и също седна на перваза.

– Права си – мрачно рече той. – Нещо става. С мен.

– Какво ти има?

С премрежени очи Тойво взе да разглежда черните ивици на

облаците, прорязващи медночервеното зарево на залеза. Синкаво-черните камари на горичките, пръснати на хоризонта. Тънките черни небостъргачи с хиляди етажи, стърчащи като снопове стрели от колчани сред кварталите. Меднопроблясващият гигантски купол на Форумата отляво и неестествено гладката повърхност на кръглото Море отдясно. И черните ластовици, които с писък падаха стремглаво като копия от висящата градина на горния квартал и изчезваха в листата на висящата градина в квартала под него.

– Какво става? – попита Ася.

– Ти си изумително красива – рече Тойво. – Имаш вежди като гайтан. Не знам точно какво значи това, но то е казано за нещо много красиво. За тебе. Ти даже не си красива, ти си прекрасна. Милолика кокошка. И грижите ти са мили. И твоят свят е мил. И дори твоят Бруно е мил, като си помислиш... И изобщо светът е прекрасен, ако искаш да знаеш... „Светът прекрасен е – същинско цвете. Дарени с радости блажени са девет бъбрека, сърцата двете и тези четири дроба черни...“ Не зная какви са тези стихове. Изведнъж изплуваха в главата ми и ми се прииска да ги чуеш... И запомни какво ще ти кажа! Има много голяма вероятност съвсем скоро да пристигна при теб на Пандора. Защото просто всеки момент чакам търпението му да се изчерпи и той наистина да ме отпрати в отпуск. А може и изобщо да ме изпъди. По очите му познавам, твърди са като орехи. От ясно по-ясно се вижда, като на дисплей. А сега давай да приемем чай.

– Нищо не излиза, а? – попита тя.

Тойво извърна очи и повдигна неопределено рамене.

– Защото всичко беше замислено погрешно още в началото – разпалено каза Ася. – Защото още от самото начало задачата не беше формулирана правилно! Не можеш да си поставяш една задача така, че никакъв резултат да не те задоволява. Поначало хипотезата ти беше порочна – помниш ли какво ти казах? Ако наистина Странниците бяха излезли най-малко, няма щеше да се зарадваш? А сега започваш да мислиш, че тях ги няма никакви, и пак се чувствуваш зле – сбъркал си, излиза, че твоята хипотеза е невярна, смяташ, че си загубил играта, а всъщност нищо не си загубил...

– Да не би да съм спорил с тебе някога – смирено рече Тойво. – Какво да се прави, все аз съм виновен, такава ми е съдбата...

– Видя ли, че сега и той се разочарова от тази ваша идея... Разбира се, не вярвам, че ще те изгони, ама че глупости дрънкаш, та той те обича и те цени, всички го знаят... Но наистина не биваше толкова години да

се съсипвате – и за какво всъщност? Фактически нямате нищо черно на бяло, само една гола идея. Несъмнено идеята е много интересна, на всеки може да му настръхнат косите от нея, но толкоз. И нищо повече! По същество това просто е инверсия на нещо, което хората правят толкова отдавна... просто прогресорство наопаки и нищо повече... Щом ние вкарваме в правия път нечия история, значи някой може да се опита да изправи и нашата... Почакай, изслушай ме! Първо, вие забравяте, че не всяка възможна инверсия се проявява в действителността. Граматиката е едно нещо, а действителността – друго. Затова отначало всичко това ви изглежда интересно, а сега просто прилича на... е, да речем, на нещо срамно... Знаеш ли какво ми каза вчера един мой високопоставен колега. Ами той рече: „Вижте, тук не е «Комкон». На ония в «Комкон» само може да им завижда човек. Когато се сблъскат с някоя наистина сериозна загадка, те бързат да я припишат на Странниците, обявяват я за резултат от тяхната дейност и туйто!“

– Интересно кой е казал това? – мрачно попита Тойво.

– Че какво значение има? Ето например нашият квас се разбунтува. Защо трябва да търсим причините? Всичко е ясно: виновни са Странниците! Кървавата ръка на свръхцивилизацията! И не се сърди, моля те. Хей, не се ядосвай! Тези насмешки не ти харесват, но нали ти почти никога не ги чуваш. А пък аз ги слушам постоянно. Стига ми само „синдромът на Сикорски“... И това вече не е шега, нали? Това вече е присъда, миличките ми! Това е диагноза!

Тойво вече беше успял да се овладее.

– Слушай – рече той. – Що се отнася до кваса, това е интересно хрумване. Ами че то е извънредно произшествие! Защо не сте съобщили досега? – строго попита той. – Не знаете ли какъв е редът? Сега ще изправим Магистъра до стената!

– Винаги го обръщаш на шега – сърдито каза Ася. – Всички наоколо едно си знаят – да се шегуват!

– Чудесно! – поде мисълта й Тойво. – Трябва да се радват! Когато започне истинската работа, няма да им е до шеги...

Ася раздразнено тропна с юмрук по коляното си.

– Боже мой! Какво си взел да се преструваш пред мен? Та ти не щеш да се шегуваш, никак не ти е до шеги на тебе, че нали хората най-много от това се дразнят като ви гледат! Изградили сте около себе си един навъсен, мрачен свят, изпълнен със заплахи, във вашия свят царят страх и подозрителност... Но защо? Откъде накъде? Как се появи у вас тази космическа мизантропия?

Тойво не отговори.

– Може би защото всичките тези ваши необясними извънредни произшествия са някакви трагедии? Но нали извънредните произшествия винаги са трагедии! Дали е тайнствено, или може да се обясни – няма значение, защото все си остава извънредно произшествие! Така ли е?

– Не е вярно – рече Тойво.

– Как така? Да не би да има други, щастливи извънредни произшествия?

– Понякога има.

– Например? – злъчно попита Ася.

– Хайде по-добре да пием чай – предложи Тойво.

– Чакай малко, не се измъквай. Моля те, преди това ми дай пример за някое щастливо, бодро, жизнерадостно извънредно произшествие.

– Добре – каза Тойво. – Но после ще пием чай. Разбрахме ли се?

– Престани да се занаяш – рече Ася.

Те замълчаха. Долу, сред гъстия листак на градините, сред сиво-черния здрач заблещукаха разноцветни огньове. И искрите от тази жарова обляха черните стволоче на небостъргачите с хиляди етажи.

– Знаеш ли кой е Гужон? – попита Тойво.

– Разбира се.

– А Соди?

– Има си хас!

– С какво според теб са забележителни тези хора?

– „Според мен“! Не според мен, а всички знаят, че Гужон е изключителен композитор, а Соди е велик изповедник... А според теб?

– А според мен те са необикновени хора заради нещо съвсем друго – рече Тойво. – До петдесетгодишна възраст Алберт Гужон просто е бил добър агрофизик и толкоз. Не се е отличавал с никакви музикални способности. А Бартолому Соди четиридесет години се е занимавал с тъмните функции и е бил сух, педантичен и необщителен човек. Ето къде преди всичко се крие необикновеното в тези хора според мен.

– Какво искаш да кажеш? Откъде накъде намираш нещо изключително в това? Хората имали скрит талант, работили дълго и упорито... а сетне количеството прераснало в качество...

– Не е имало количество, Ася, там е цялата работа. Качеството само по себе си внезапно се променило. Коренно. Просто за миг. Като взрив.

Ася замълча, като мърдаше устни, а после попита със злъч, в която се прокрадваше неувереност:

– Да не би пък според тебе Страниците да са ги вдъхновили, а?

– Не съм казал такова нещо. Ти поиска да ти дам примери за щастливи и жизнерадостни извънредни произшествия. Моля, заповядай. Бих могъл да ти изредя още десетина имена, които наистина са по-малко известни.

– Добре. Но защо всъщност се занимавате с това? Откъде накъде ви засяга тази работа?

– Ние се занимаваме с всякакви извънредни произшествия.

– Та нали това питам: какво им е извънредното на тези произшествия?

– Те не могат да бъдат обяснени в рамките на днешните ни представи.

– Та колко необясними неща има на този свят! – извика Ася. – Ридърството също е необяснимо, само че свикнахме с него...

– Това, с което сме свикнали, не го смятаме за необикновено. Ние не се занимаваме с явленията, Ася. Ние се занимаваме с произшествията, със събитията. Нещо не е било, не е ставали хиляда години, а сетне изведнъж се е случило. Защо се е случило? Не е ясно. Как може да се обясни? Специалистите вдигат рамене. Тогава му обръщаме внимание. Разбираш ли, Асенка, ти неправилно класифицираш извънредните произшествия. Ние не ги делим на щастливи и трагични, ние ги делим на обясними и необясними.

– И ти смяташ, че всяко необяснимо извънредно произшествие представлява потенциална заплаха, така ли?

– Да. Включително и щастливите.

– И каква заплаха може да представлява необяснимото превръщане на един обикновен агрофизик в гениален музикант?

– Не се изразих съвсем точно. Заплаха представлява не извънредното произшествие само по себе си. Обикновено най-тайнствените извънредни произшествия са напълно безобидни. Понякога дори комични. Заплахата може да произтича от самата причина за извънредното произшествие. От механизма, който е породил това произшествие. Нали въпросът може да се постави така: защо на някого е притрябвало да превърща агрофизика в музикант?

– А може би всичко това е просто статистическа флукуация¹⁹!

– Може наистина. Но там е работата, че не знаем дали е така... Между другото обърни внимание докъде стигна ти самата. Бъди така

19. Флукуация (от лат.) – безредни, дребни отклонения на случайни величини от техни-те средни стойности, които се наблюдават при физични, биологични и социално-ико-номически явления. – Б.пр.

добра да ми кажеш с какво твоето обяснение е по-добро от нашето? Защо да бъде статистическа флукуация, която по определение не може да ое предскаже, нито да се управлява, а да не са Странниците, които също не са цвете за мирисане, но все пак поне по принцип можеш да се надяваш да ги пипнеш на местопрестъплението. Да, естествено „статистическата флукуация“ звучи къде-къде по-сериозно, научно и безпристрастно, не е като ония долнопробни, втръснали до гуша, отегчително романтични и досадно легендарни...

– Чакай малко, не бъде толкова злъчен, моля те – каза Ася. – Та никой не отрича твоите Странници. Аз изобщо не ти говорех за това... Съвсем ме обърка... И винаги ме объркваш! И мене, и твоя Максим, а после ходиш с повесен нос и другите, ако си нямат работа, нека да те утешават... Да, сетих се какво исках да кажа. Добре, нека Странниците наистина да се намесват в нашия живот. Не споря. Но защо това да е лошо – ето какво искам да те питам?! Защо ги превръщате в страшни призраци, в плашила – ето това не мога да разбера!? И никой не може да го разбере... Защо, когато ти вкарваш в правия път историята на другите светове, това беше хубаво, а когато някой ое заеме да изправи твоята история... Та днес всяко дете знае, че свръхразумът непременно твори добрини!

– Свръхразумът твори свръхдобрини – рече Тойво.

– Е? Толкова по-добре.

– Не – каза Тойво. – Изобщо не е „толкова по-добре“. Какво нещо е доброто ние знаем, макар и това да не е толкова сигурно. Но виж, какво нещо е свръхдоброто...

Ася отново заудря с юмруци по коленете си.

– Не мога да разбера! Умът ми не го побира! Откъде се е пръкнала у вас тази презумпция за заплаха? Обясни ми, приведи разумни доводи!

– Всички вие абсолютно неправилно схващате нашата позиция – рече Тойво, вече раздражен. – Никой не смята, че Странниците се стремят да причинят зло на хората от Земята. Това наистина е почти изключено. От друго се страхуваме обаче, от нещо съвсем друго! Опасяваме се, че те ще започнат да творят на Земята добрини така, както те си ги представят!

– Доброто винаги си е добро! – каза Ася настойчиво.

– Прекрасно знаеш, че не е така. А може би наистина не знаеш? Но нали ти обяснявах. Бях прогресор само три години, сеех добро, само добро и нищо освен доброто и, боже мой, как ме ненавиждаха тези хора! И бяха прави. Защото боговете пристигнаха, без да ги питат. Никой

не беше ги канил, но те се натрапиха и взеха да творят добрини. Онова същото добро, което винаги си остава добро. И вършеха всичко тайно, защото много добре съзнаваха, че простосмъртните няма да проумеят техните цели, а ако ги схванат, няма да ги приемат... Ето така изглежда морално-етичната същност на това дяволско положение, в което се намирахме! Принцип, който обаче ние не умеем да приложим спрямо себе си. Защо ли? Ами защото не можем да си представим какво могат да ни предложат Странниците. В случая аналогията не върви! Но аз знам със сигурност две неща. Те дойдоха, без да сме ги канили – това е едното. И пристигнаха тайно – това е другото. А щом е така, значи се подразбира, че те по-добре от нас знаят какво ни е нужно – това първо, и са абсолютно сигурни, че или няма да схванем, или няма да приемем техните цели – това пък е второто. Не знам ти как мислиш, но аз не искам това да стане. Не искам! И край – каза той решително. – И стига толкова вече. Аз съм уморен, лош, отрупан с грижи човек, който е поел на плещите си неопикуема отговорност. Страдам от синдрома на Сикорски, психопат съм и подозирам всички. Никога не обичам, аз съм изрод, аз съм мъченик, страдам от мономания, всички трябва да се отнасят внимателно към мен, да ме обграждат със съчувствие... да ходят около мен на пръсти, да ме целуват по гушката, да ми подслаждат живота с вицове... И с чай. Боже мой, днес май, както върви, така и няма да ми дадат да пия чай?

Без да продума, Ася скочи от перваза и отиде да прави чай. Тойво полегна на дивана. От прозореца едва се дочуваше монотонният звън на някакъв екзотичен музикален инструмент. Ненадейно в стаята влетя огромна пеперуда, направи един кръг над масата и кацна на екрана на визора, като разпери мъхнатите си черни, живописно изпъстрени крила. Лежейки, Тойво се пресегна към вградения пулт за обслужване, но не го достигна и безсилно отпусна ръка.

Ася влезе с подноса, наля чая в чашите и седна до него.

– Виж – прошепна Тойво, като посочи с очи пеперудата.

– Колко е красива – също шепнешком отвърна Ася.

– Може би ще поиска да поживее тук с нас, а?

– Не, няма да иска – каза Ася.

– Защо? Помниш ли, Казарянови имаха водно конче...

– То не живееше у тях. Гостуваше им ей така, от време на време...

– Тогава нека и тя ни идва на гости понякога. Ще я наричаме

Марфа.

* * *

Разбира се, нямам намерение да твърдя, че разговорът между тях вечерта на 8 май е протекъл точно така, дума по дума. Но знам със сигурност, че те изобщо са говорили на тези теми, спорили са и не са стигнали до съгласие. И никой от тях не е успял да докаже нещо на другия – и това ми е добре известно.

Ася естествено не е могла да зарази мъжа си със своя вселенски оптимизъм. Нейният оптимизъм се е подхранвал от самата атмосфера, която я заобикаляше, от хората, с които работеше, от самата същност на нейната толкова благоуханна и добродетелна работа. Тойво пък е живеел далеч извън пределите на този оптимистичен свят, в неговия свят е царяло постоянно безпокойство и всички са били нашрек, там оптимизмът се е предавал от човек на човек с голяма мъка само при благоприятно стечение на обстоятелствата, и то не за дълго.

Но и Тойво не е успял да превърне жена си в съмишленик, да я зарази с чувството си за надигащата се опасност. Разсъжденията му не са били достатъчно реални и осезаеми, а напротив – твърде отвлечени и измислени; просто възглед за света, чиято правота според Ася с нищо не се е потвърждавала, нещо като професионално заболяване. Той така и не е успял да „ужаси“ Ася, да ѝ предаде поне част от своето отвращение, от гнева и ненавистта си...

Затова в бурята те се оказаха толкова разединени и неподготвени, сякаш никога не бяха спорили помежду си за това, нито се бяха карали, нито бяха правили яростни опити да се убедят един друг.

Сутринта на 9 май Тойво за втори път замина за Харков, за да се срещне вое пак с ясновидеца Хирота и окончателно да приключи случая с посещението на Магьосника.

ДЕВЕТИ ДОКУМЕНТ

ДОНЕСЕНИЕ-ДОКЛАД

№017/99

„Комкон-2“

Урал-Север

Дата: 9 май 99 година

Автор: Т. Глумов, инспектор

Тема 009: „Посещението на старата дама“

Съдържание: допълнение към д/д №016/99

Сусуму Хирота, наричан още Сенриган, ме прие в работния си кабинет в 10:45 часа. Той е среден на ръст, пъргав старец, който изглежда по-възрастен за годините си. Твърде много е влюбен в своята „дарба“ и използва всеки удобен случай да демонстрира тази своя „дарба“: жена ви има неприятности в работата си... тя непременно ще отиде на Пандора, изобщо не се надявайте, че всичко ще се размине... ето това стило ви го е подарил приятел, а вие сте забравили да го предадете на жена си... И така нататък, все в този дух. Трябва да призная, че човек се чувства доста неприятно. По думите му „оттеглянето на Магьосника“ е изглеждало така: „Явно той страшно се уплаши, че сега ще науча нещо съкровено за него, и тогава си плю на петите. Изобщо не му мина през ума, че на мен той ми изглежда като празен блестящо бял екран, без нито един открояващ се детайл, та нали е същество от друг свят...“

Т. Глумов

(Край на деветия документ)

ДЕСЕТИ ДОКУМЕНТ

ВАЖНО!

ДОНЕСЕНИЕ-ДОКЛАД

№018/99

„Комкон-2“

Урал-Север

Дата: 9 май 99 година

Автор: Т. Глумов, инспектор

Тема 009: „Посещението на старата дама“

Съдържание: Институтът на чудаците се интересува от свидетелите на събитията в Малая Пеша

По време на разговора ми с дежурния диспечер в Института на чудаците на 9 май в 11:50 часа се случи следното произшествие.

Докато разговаряше с мен, дежурният диспечер Темирканов в същото време много бързо и професионално приемаше данните от регистратора и ги въвеждаше в терминала на машината. В процеса на получаването им тези данни се появяваха и на контролния дисплей в гледния вид: фамилия, име и презиме; (очевидно) възраст; професия; име на населено място (навярно месторождение, местоживеене или месторабота?) и някакъв шестразреден индекс. Не обръщах внимание на дисплея, докато внезапно на него не се появи:

КУБОТИЕВА АЛБИНА МИЛАНОВНА

96 БАЛЕРИНА АРХАНГЕЛСК 001507

После се появиха две фамилии, които нищо не ми говореха, а след това:

КОСТЕНЕЦКИ КИР

12 УЧЕНИК ПЕТРОЗАВОДСК, 001507

Напомням, че тези двамата се водят при нас като свидетели на събитията в Малая Пеша (вж. д/д №015/99 от 7 май т.г.).

Очевидно за няколко секунди съм престанал да се владея, защото Темирканов ме попита какво толкова ме е учудило. Запазих самообладание и отговорих, че ме е смутило името на Албина Куботиева – балерината, за която толкова са ми разказвали моите

родители, запалени поклонници на балета; удивен съм, че виждам нейното име тук, няма Великата Албина притежава и метапсихически таланти? Темирканов се засмя и отвърна, че не е изключено. По неговите думи в регистраторите на всички филиали на института непрекъснато постъпват сведения за хора, които теоретично могат да представляват интерес за метапсихолозите. Преобладаващата част от сведенията идват от терминалите на клиниките, болниците, здравните пунктове и другите медицински заведения, където има стандартни психоанализатори. Само в Харковския филиал за едно денонощие се натрупват стотици имена на кандидати, но на практика всичко това е вятър работа: истинските „чудаци“ се оказват едва ли не само един на сто хиляди кандидати.

При това положение сметнах, че ще бъде по-добре да сменя темата на разговора.

Т. Глумов

(Край на десетия документ)

ЕДИНАДЕСЕТИ ДОКУМЕНТ

РАБОТНА ФОНОГРАМА

Дата: 10 май 99 година

Събеседници: М. Камерер, началник на отдела за извънредни
произшествия, и Т. Глумов, инспектор

Тема 009: „Посещението на старата дама“

Съдържание: Институтът на чудаците като възможен обект
на тема 009

Камерер: Любопитна история. Ама и ти си наблюдателен,
моего момче. И на гърба си имаш очи! Е, сигурно имаш и готова
версия, Давай!

Глумов: Крайния извод ли искате да чуете или логиката?

Камерер: Логиката, ако обичаш.

Глумов: Най-просто беше да допусна, че някой възторжен
привърженик на метапсихологията е съобщил имената на Албина
и Кир в Харков. Ако е бил свидетел на събитията в Малая Пеша,
той би могъл да бъде поразен от техните реакции, които не са ка-
то на другите, и да е съобщил за видяното на компетентните ли-
ца. Пресметнах, че най-малко трима души биха могли да напра-
вят това. Базил Неверов от аварийната служба. Лекторът Олег
Панкратов, бивш астроархеолог. И неговата жена, художничката
Зоя Дядова. Разбира се, те не са били свидетели в точния смисъл
на думата, но в този случай това няма значение... Не рискувах да
разговарям с тях без вашето разрешение, макар да смятам, че спо-
койно мога направо да ги попитам дали са давали или не си дава-
ли някакви сведения о института...

Камерер: Има и по-прост начин...

Глумов: Да, по индекса. Да направя официално запитване в
института. Но тъкмо този начин няма да ни свърши никаква рабо-
та, защото може да се окаже, че наистина е бил някой запален
доброжелател: тогава всичко ще се изясни и няма да има нужда
да ни дават повече никакви обяснения. Но аз предлагам да разг-
ледаме друг вариант. Става дума за това, че не е имало никакви
доброжелателни осведомители, а там е присъствувал специален
наблюдател от Института на чудаците.

Пауза

Глумов: Да предположим, че в Малая Пеша се намирал специален наблюдател от Института на чудаците. Това означава, че там се е провеждал някакъв психологически експеримент, целта на който е била, да речем, необикновените хора да се отсеят от нормалните. За да може например по-нататък от необикновените да се подберат онези, които притежават така наречената „чуждестранност“. В такъв случай е възможен един от двата варианта. Или Институтът на чудаците е обикновен изследователски център и в него работят най-обикновени учени, които провеждат обичайни експерименти, макар и доста съмнителни от етична гледна точка. Но тогава не е ясно, откъде разполагат те с технология, която значително превъзхожда дори перспективните възможности на нашата ембриомеханика и на нашето био-конструиране.

Пауза

Глумов: Или експериментът в Малая Пеша не е бил организиран от хора, както и предположихме в началото. Тогава що за заведение е този Институт на чудаците?...

Пауза

Глумов: Тогава този институт всъщност не е никакъв институт, онези „чуждестранци“ там не са никакви „чуждестранци“, а персоналът в действителност изобщо не се занимава с метапсихология.

Камерер: А с какво? С какво се занимават те там и какви са те изобщо?

Глумов: Значи ли това, че отново смятате разсъжденията ми за неубедителни?

Камерер: Напротив, моето момче. Напротив! Та тези твои разсъждения ми изглеждат даже прекалено убедителни. Но бих искал да изкажеш своята идея точно, сухо и недвусмислено. Като в доклад.

Глумов: Моля. Така нареченият Институт на чудаците всъщност е машина в ръцете на Странниците, с помощта на която те отсяват хората по засега неизвестен за мен признак. Това е.

Камерер: И следователно Даня Логовенко, заместникът на тамошния директор и мой отдавнашен приятел, е...

Глумов (прекъсва го): Не! Това би било прекалено фантастично. Но не може ли, вашият Даня Логовенко да е бил отсят преди много време. Отдавнашното му познанство с вас нали не го предпазва от това. Той е бил подбран и работи за Странниците. Както и целият персонал на института, да не говорим пък за „чудаците“...

Пауза

Глумов: Те поне от двадесет години се занимават с този подбор. Когато подходящите хора са станали достатъчно на брой, те са организирали института, поставили са там своите камери с пълзяща честота и под предлог, че търсят „чудаци“, прекарват през тях по десет хиляди души годишно... А кой знае още колко такива заведения има на планетата, скрити под най-различни фирми...

Пауза

Глумов: И Магьосника е избягал от института чак на Саракш не защото са го обидили или го е свил стомахът. Той е подушил Странниците! Също като нашите китове, като лемингите... „Когато слепите видят окатия“ – та това е казано за нас двамата. „Да виждат гори и планини и нищо да не виждат“ – това също е за нас, Биг Бъг!

Пауза

Глумов: С две думи май че за първи път в историята ще можем да пипнем Странниците на местопрестъплението.

Камерер: Да. И всичко това започна от две имена, които ти случайно си забелязал на дисплея... Между другото, сигурен ли си, че всичко това е било случайност? (Бързо добавя.) Добре-добре, да не говорим за това. Ти какво предлагаш да направим?

Глумов: Аз ли?

Камерер: Да. Ти.

Глумов: Е, щом искате да знаете моето мнение... Според мен първите стъпки, които трябва да предприемем, са очевидни. Преди всичко трябва да открием там Страниците и да изобличим подобрите хора. Ще организираме тайно ментокопирно наблюдение, а ако потрябва, всички до един насила ще ги подложим на най-дълбоко ментокопиране... Предполагам, че те са се подготвили за това и ще блокират своята памет... Но това не е страшно, защото тъкмо то ще ги разобличи... Лошо ще стане, ако умеят да възпроизвеждат лъжлива памет...

Камерер: Добре. Стига. Браво на тебе, хвала ти, добре поработи. А сега слушай заповедта. Подготви ми списъци на следните лица. Първо, на лицата с инверсия на „синдрома на пингвина“ – всички, които са регистрирани при лекарите до ден днешен. Второ, на лицата, които не са минали през фукамизация...

Глумов (прекъсва го): Та те са над един милион души!

Камерер: Не. Имам предвид лицата, които са се отказали от „ваксината ма зрелостта“, те са около двадесет хиляди души. Ще се наложи да се потрудиш, но сме длъжни да бъдем подготвени. И трето, събери всички данни, с които разполагаме, за безследно изчезналите и ги обобщи в един списък.

Глумов: Да включва ли и тези, които по-късно са се появили?

Камерер: Най-вече тях. С тази работа се занимава Сандро, ще го прехвърля при тебе. Това е.

Глумов: Списък на хората с инверсия, списък на „несъгласните“, списък на внезапно появилите се. Ясно, И все пак, Биг Бъг...

Камерер: Кажи.

Глумов: Все пак разрешете ми да поговоря с Неверов и с онова семейство от Малая Пеша.

Камерер: За да ти е чиста съвестта ли?

Глумов: Да. Ами ако все пак се окаже някой запален доброжелател...

Камерер: Разрешавам. (И след кратка пауза.) Интересно какво ще правиш, ако наистина се окаже, че е бил някой обикновен доброжелател...

(Край на единадесетия документ)

* * *

Сега още веднъж прослушах тази фонограма. Гласът ми тогава е бил млад, високомерен и уверен, глас на човек, който определя съдбините на хората, за когото няма тайни нито в миналото, нито в настоящето, нито в бъдещето, човек, който знае какво прави и е абсолютно убеден в своята правота. Сега просто съм изумен какъв великолепен актьор и лицемер съм бил тогава. А всъщност по това време нервите ми бяха опънати докрай. Имах готов план за действие, чаках, но нямах сили да дочакам президентът да го утвърди, все се канех, но не можех да събера достатъчно дързост да отида при Комов без това одобрение.

И независимо от всичко това много ясно си спомням какво огромно удоволствие изпитвах оная сутрин, като слушах Тойво Глумов и го наблюдавах. Та това наистина беше неговият звезден час. Пет години той бе издирвал тези нечовеци, които тайно бяха нахлули на неговата Земя; бе ги търсил въпреки постоянните несполуки, останал почти сам, без никой ни най-малко да го насърчава, измъчван от снизхождението на любимата жена; преследваше ги и все пак ги намери. Прав излезе. Оказа се по-прозорлив, по-търпелив и по-сериозен от всички, от всички тези шегаджии, лекомислени философи и интелектуални шрауси.

Впрочем мисълта, че той е тържествувал, естествено ми хрумна сега. Предполагам, че тогава, той не е изпитвал нищо освен мъчително нетърпение колкото може по-скоро да хване противника за гърлото. Та нали, като доказа безспорно, че неговият противник е на Земята и действа, тогава той още нямаше и представа какво всъщност бе доказал.

Аз знаех. И въпреки това, като го гледах нея сутрин, му се възхищавах, гордеех се с него, любувах му се, той би могъл да ми бъде син и аз бих искал да имам точно такъв син.

Затрупах го с работа преди всичко защото исках да го затворя в кабинета му, зад бюрото. Отговорът от института все още не беше присигнал, а списъците така или иначе трябваше да бъдат съставени.

ДВНАДЕСЕТИ ДОКУМЕНТ

ДОНЕСЕНИЕ-ДОКЛАД

№019/99

„Комкон-2“

Урал-Север

Дата: 10 май 99 година

Автор: Т. Глумов, инспектор

Тема 009: „Посещението на старата дама“

Съдържание: сведенията за събитията в Малая Пеша е изпратил в института О. О. Панкратов

В съответствие с Вашето нареждане разговарях с Б. Неверов, с О. Панкратов и със З. Дядова, за да установя дали някой от тях е изпращал в Института на чудаците сведения за особеното поведение на някои лица по време на произшествието в Малая Пеша през нощта на 8 май т. г.

1. С Базил Неверов от аварийната служба разговарях по видео-канала вчера към обяд. Сведения от оперативен характер не получих. Няма съмнение, че той за първи път чуваше за Института на чудаците.

2. Олег Олегович Панкратов и жена му Зося Лядова срещнах по време на една почивка на регионалната конференция на астроархеолозите-любители в Сиктивкар. По време на непринуден разговор на чашка кафе Олег Олегович оживено и с голямо удоволствие подхвана думите ми за чудесата в Института на чудаците и по собствено желание, без какъвто и да било натиск от моя страна, ми съобщи следните факти:

– от години насам той активно сътрудничи на Института на чудаците и дори има свой собствен индекс като самостоятелен и постоянен източник на сведения;

– именно благодарение на неговите усилия метапсихолозите се добрали до такива забележителни феномени, като Рита Глузка (Лошото око), Лебей Маланг (психопараморф²⁰) и Константин Мовзон (Пети Повелител на мухите);

20. Психопараморф (от гр.) – фантастично понятие, въведено от братя Стругацки за човек, способен на всякакъв род психически превъплъщения. – Б.пр.

– много ми е благодарен, че него ден в Малая Пеша толкова любезно и навреме му предоставих сведенията за изумителната Албина и покъртителния Кир; сведения, които той тутакси изпратил в института:

– три пъти му се е случвало да ходи в института – на годишните конференции на сътрудниците; не познава лично Даниил Александрович Логовенко, но много го уважава като един от най-изтъкнатите учени.

3. Като имам предвид всичко това, смятам, че д/д №018/99 не представлява интерес за тема 009.

Т. Глумов

(Край на дванадесетия документ)

ТРИНАДЕСЕТИ ДОКУМЕНТ

ДО НАЧАЛНИКА НА ОТДЕЛА
ЗА ИЗВЪНРЕДНИ ПРОИЗШЕСТВИЯ М. КАМЕРЕР
РАПОРТ
ОТ ИНСПЕКТОР Т. ГЛУМОВ

Моля да ми бъде предоставен шестмесечен отпуск, тъй като се налага да придружавам съпругата си, която заминава в продължителна служебна командировка на Пандора.

Т. Глумов
10.05.99

РЕЗОЛЮЦИЯ: Не разрешавам. Продължавайте да изпълнявате своите задачи.

М. Камерер
10 май 99 г.

(Край на тринадесетия документ)

ОТДЕЛЪТ ЗА ИЗВЪНРЕДНИ ПРОИЗШЕСТВИЯ, РАБОТНА СТАЯ „Д“. 11 МАЙ 99 ГОДИНА

Сутринта на 11 май Тойво дойде мрачен на работа и прочете моята резолюция. Явно през нощта се беше успокоил. Той не възрази, нито пък взе да настоява, а се затвори в стаята си и се захвана да съставя списъка на хората с инверсия. Доста бързо излезли наяве седем души, но само на двама от тях имената били известни, а останалите се водели като „болен №3, сервомеханик“, „Теодор П., етнолингвист“ и все така докрая.

Към обяд в стая „Д“ се появил Сандро Мтбевари, с изпито лице, прижълтял и разчорлен. Щом седнал зад бюрото си, без всякакви предисловия и присъщите му шеговити подмятания след завръщане от дълги походи, той доложил на Тойво, че по нареждане на Биг Бъг минава на негово разположение, но отначало би искал да завърши отчета за командировката си. „Че какво ти пречи?“ – попитал Тойво, като наострил уши, доста учуден от вида му. Ами пречело му това, отвърнал Сандро раздражено, че с него се случила една история, за която не му било ясно дали да пише в отчета и ако трябвало да пише, в каква форма да я поднесе.

И той веднага започнал да разказва, като с мъка намирал подходящите думи, увличал се в подробностите и през цялото време някак нервно се присмивал на себе си.

Тази сутрин той излязъл от нула-Т-кабината в курортното селище Розалинда (недалеч от Биариц), марширувал пет километра по самотната камениста пътека сред лозята и към 10 часа стигнал до целта: под него била Долината на розите. Пътеката водела надолу към вилата „Добрият вятър“, чийто островърх покрив стърчал изпод буйния зелен гъсталак. Сандро машинално засякъл времето – било 10 часът без една минута, както бил предвидил. Преди да слезе към вилата, той приседнал на голям объл черен камък и взел да изтърсва камъчетата от сандалите си. Вече било доста горещо, напеченият камък парел през шортите и ужасно му се пиело вода.

Очевидно тъкмо в този момент му прилошало. Ушите му зазвънели и сякаш слънчевият ден помръкнал. Сторило му се, че слиза по

пътеката, върви, без да чувства краката си, покрай приятна наглед беседа, която не бил забелязал отгоре, край глайдер с отворен капак и разхвърлен двигател (от него сякаш били извадени цели блокове), покрай огромно рунтаво куче, което лежало на сянка и равнодушно го следяло с поглед, повесило червения си език. После той се изкачил по стълбата на верандата, цялата оплетена в рози. При това ясно чувал скърцането на стъпалата, но както и по-рано, някак си не чувствувал краката под себе си. В дъното на верандата имало маса, отрупана с някакви странни предмети, а над нея, подпрян с широко разперени ръце на плота, бил надвиснал човекът, който му трябвал.

Този човек вдигнал към него малките си, скрити под сивите вежди очи и по лицето му се изписала лека досада. Сандро се представил и почти без да чува собствения си глас, взел да излага своята легенда, но не успял да стигне дори до средата, когато човекът ужско се намръщил и рекъл нещо от рода на: „Как можа да дойдеш по никое време“, след което Сандро изплувал от шемета и дошъл на себе си, целият облян в пот и с десния сандал в ръка. Той седял на валчестия камък, напеченият гранит го изгарял под шортите и пак било 10 часът без една минута. Е, да речем, били изминали някъде към петнадесет секунди, не повече.

Той се обул, изтрил потното си лице и тогава явно шеметът пак го връхлетял. Отново се спущал по пътеката, без да усеща краката си, светът му изглеждал така, сякаш го гледал през неутрален светлофилтър, а в главата му се въртяла само една мисъл: как можах да дойда по никое време... И пак отляво пред очите му преминала оная красива беседа (на пода се въргала кукла с един крак и без ръце), преминал и глайдерът (на борда му било изобразено палаво дяволче) и се оказало, че там има още един глайдер, малко по-навътре и също с вдигнат капак, а кучето си било прибрало езика и сега дремело, подпряло тежката си глава на лапите. (Едно такова странно куче, а дали изобщо било куче?) Стъпалата проскърцали. На верандата го лъхнала прохлада. И човекът отново го погледнал изпод сивите си вежди, навъсил се и рекъл с престолено страшен глас, както се говори на разлудувало се дете: „Какво ти казах на тебе? Сега нямам време! Марш оттука!“ И Сандро пак дошъл на себе си, но вече не седял на валчестия камък, а на сухата бодлива трева до него, и му се повдигнало.

„Абе какво става с мене днес?“ – помислил си той със страх и досада и се опитал да се съвземе. Светът все така чезнел в полумрак и ушите му звънели, но в същото време Сандро вече напълно се бил овладял. Било почти 10 часът, усещал силна жажда, но вече не се чувствувал слаб и

трябвало да свърши работата, за която пристигнал тук. Той се изправил и в същия миг видял, че долу от зелените шубраци излиза на пътеката същият онзи човек. Той се спрял и се загледал някъде встрани от Сандро, а веднага след него от хрусталаците; излязло и застанало до краката му същото онова рунтаво куче, и то се загледало към Сандро, и Сандро мимоходом забелязал, че то не е никакво куче, ами млад главанак. И Сандро вдигнал ръка, без сам да знае защо – дали за да им махне за поздрав, или за да привлече вниманието им, но онзи човек ое обърнал с гръб към него, а на Сандро му причерняло пред очите и земята рязко се завъртяла надолу и наляво.

Когато отново дошъл на себе си, се оказало, че седи на една пейка в курортното градче Розалинда, а наблизко е онази същата нула-Г-кабина, от която бил пристигнал тук. Все така продължавало леко да му се гади и изпитвал жажда, но светът му изглеждал ясен и приветлив и било 10 часът и 42 минути. Безгрижните елегантно облечени хора, които минавали покрай него, започнали да го гледат с безпокойство и да забавят крачките си, после неочаквано отнякъде се изтъркалял киберсервитьор и му поднесъл висока запотена чаша с някакъв специалитет на заведението...

След като го изслушал докрая, Тойво известно време мълчал, а после казал, като внимателно подбирал думите си:

– Всичко това на всяка цена трябва да го включиш в доклада си.

– Да речем, че го включа – отвърнал Сандро. – Но на какво да се опра?

– Както ми го разказа, така и го напиши.

– На тебе ти го разказах така, сякаш ми е прилошало от горещината и съм видял всичко това като насън.

– Значи не си сигурен, че е било сън.

– Че откъде да знам? Та нали всичко това бих могъл да ти го разкажа така, сякаш съм бил изпаднал под въздействието на хипноза и всичко това е било насочена халюцинация...

– Мислиш, че тази халюцинация ти е внушил главанакът ли?

– Не знам. Може би. Но по-скоро не вярвам. Той беше твърде далеч от мен, най-малко на 70 метра... Пък и беше доста млад, за да може да се справи с такова нещо... И после – откъде накъде?

Двамата помълчали. След това Тойво попитал:

– А какво каза Биг Бъг?

– Уф, той не ми даде устата си да отворя, даже не ме погледна. „За-ет съм, отивай на разположение на Глумов.“

– Я ми кажи – рекъл Тойво, – сигурен ли си, че нито веднъж не си слизал до тази вила?

– В нищо вече не съм сигурен. Само в едно съм убеден, че работата с тези „вануинкълъвци“ никак, ама никак не е чиста. Занимавам се с тях от началото на годината, а нищо не се изяснява. Напротив, с всеки следващ случай работата става по-мътна. Но, разбира се, такова нещо като днешното още не беше се случвало, това вече е извън всякаква мярка...

Тойво казал през зъби:

– Ти разбираш ли на какво мирише тази работа, ако всичко това наистина се е случило с тебе? – И изведнъж се сетил. – Чакай малко! А регистраторът? Какво има в паметта на твоя регистратор?

Напълно примирен със съдбата си, Сандро отвърнал:

– Нищо няма в регистратора ми. Оказа се, че не е бил включен.

– Знаеш ли какво заслужаваш!!!

– Знам. Макар много добре да си спомням, че специално го заредих отново и го включих, преди да изляза.

ЧЕТИРИНАДЕСЕТИ ДОКУМЕНТ

ДОНЕСЕНИЕ-ДОКЛАД

№047/99

„Комкон-2“

Урал-Север

Дата: 4–11 май 99 година

Автор: С. М. Мтбевари, инспектор

Тема 101: „Рип Ван Уинкъл“

Съдържание: резултати от проверката на „групата от 80-те години“

Вашето нареждане да извърша проверката получих на 4 май сутринта и веднага пристъпих към изпълнението му.

4 май, 22:40.

Астангов, Юрий Николаевич. На контролния адрес отсъства. Нов адрес в ГВИ не е оставил. Запитванията до роднините, приятелите и хората, които го познават служебно, не дадоха никакви резултати. Всички отговаряха едно и също: нищо не можем да кажем, през последните години не поддържахме връзка, защото след завръщането си през 95 година той стана още по-необщителен. отколкото преди да излезне. Нищо не излезе и от проверката в космодрумната мрежа, в околосемния нулев транспорт и в системата на ППО (предприятията с повишена опасност). Предполагам, че Ю. Астангов, както и миналия път, „се е уединил в дебри-те на басейна на Амазонка, за да доизглади своята нова философска система“. (Интересно би било да поговорим с някой, който познава предишните му философски системи. Лекарите отричат, но според мен той си е побъркан.)

6 май, 23:30.

Фернан Леер. Бях приет от него на контролния адрес в 11:05 часа. Изложих му своята легенда, след което разговаряхме до 12:50. Ф. Леер заяви, че се чувства превъзходно, не е забелязал симптоми на някаква болест, не усеща да има никакви последи-твия от амнезията през 89–91 година и затова смята, че няма

никаква нужда да се подлага на ментокопиране. Към казаното през 91 година не може да прибави нищо ново, защото, както и преди, нищо не помни. Отдавна не се интересува от трансмантийното инженерство²¹, а през последните няколко години се занимава изключително с изобретения и изследвания в областта на многомерните игри. Той разговаря с мен доброжелателно, но разсеяно. После изведнъж се оживи: дойде му наум да ме научи да играя на „сний-снап-снуре“. Тогава се разделихме. (Изясних: Ф. Лер наистина е станал голям специалист в областта на многомерните игри и даже си е спечелил прякора „мъката на академиците“.)

Туул, Алберт Оскарович. На контролния адрес отсъства. Новият адрес в ГВИ е: Венусбург (Венера). На този адрес също го няма. Според данните на Венерианската регистратура А. Туул никога не се е мяркал на Венера. През 97 година той съобщил на майка си, че смята да поработи при следотърсачите е лагера „Хиус“ (на планетата Кала-и-Муг). Оттогава тя, общо взето, постоянно получава от него вести (последната е от март т.г.). Тези вести всъщност представляват дълги писма, в които той подробно и в твърде художествена форма разказва как търсят следите на цивилизацията на „таласъмите“. Според данните от лагера „Хиус“ А. Туул никога не е бил там, но доста често се обажда по нулевата свръзка на грунтокопача на групата Е. Капустин, който е абсолютно сигурен, че неговият приятел А. Туул живее на Земята на котролния адрес. За последен път Капустин в разговарял с Туул на 1 януари т.г. Проверката в космодрумната мрежа показва, че от 96 година (когато се завърна) той неведнъж е ходил в Дълбокия Космос, като последния път се е завърнал от Курорт през октомври 98 година. Според проверката в околосемния нулев транспорт от 96-а насам той много пъти е посещавал Луната, „Оранжерията“ и ГОП. Проверката в системата на ППО пък показва, че от декември 96-а до октомври 97-а е работил като астроном в абисалната лаборатория „Гускарора-16“. Предполагам, че А. Туул в невероятно лекомислен човек, с принижено чувство за социална отговорност: той не си е извадил поука от инцидента през

21. Трансмантийно инженерство (от лат. и гр.) – фантастичен термин, въведен от братя Стругацки, за изследвания на процеси и явления, които не могат да бъдат предсказани. – Б.пр.

96 година и както по-рано не желае да обръща внимание на такива дреболии като точния си личен адрес.

8 май, 22:10.

Багратиони, Маврикий Амазаспович. На контролния адрес отсъства. В ГВИ няма нов адрес. Близки роднини, с които да поддържа постоянни връзки, няма поради почтената си възраст. Деловите си връзки е прекъснал преди четвърт век. И двамата му стари приятели, които са ни известни от следствието по неговото изчезване през 81 година, в момента не живеят на контролните си адреси и засега не успях да открия къде се намират. Проверката в космодрумната мрежа, в околоземния нулев транспорт и в системата на ППО не даде никакви резултати. Данните от Геронтологичния център показват, че от много години не могат да го хванат, за да го подложат на изследвания. Предполагам, че става дума за нерегистриран нещастен случай. Смятам, че ще бъде по-добре да открием приятелите му, за да им съобщим.

Чжан, Мартин. На контролния адрес отсъства. Новият му адрес в ГВИ е: базата „Матрикс“ (Втора, ЕН 7113). Командирован е на „Матрикс“ през януари 93 година от Института по био-конфигурации като интерпретатор. Сега (от декември 98 година) е в продължителен отпуск, който прекарва неизвестно къде. Проверката в космодрумната мрежа, в околоземния нулев транспорт и в системата на ППО показа, че от декември 98 година за него няма данни. Тук възниква един курioз: С. Ван, съсед на М. Чжан на контролния адрес, твърди, че видял М. Чжан през март т.г. ; М. Чжан пред очите му пристигнал с глайдер в своята градина и без да влиза в дома си, се захванал да разглобява глайдера: на поздравя на С. Ван отвърнал небрежно и избягнал всякакъв разговор. С. Ван излязъл по работа, а когато се върнал след няколко часа, нито М. Чжан, нито глайдерът били там и повече не се появили. Тази история е интересна, защото и тайната на първото изчезване на М. Чжан е свързана с това, че регистраторите от космодрумната мрежа не са отбелязали нито неговото заминаване, нито неговото пристигане. Възниква въпросът дали няма организми, чийто генетичен код не се възприема и не се оприличава в съществуващите системи на регистриране? Като имам предвид, че М. Чжан се води на отчет в краковския Институт по регенерация във връзка с възстановяването на двата му крака и през цялото време след

възстановяването нито веднъж не се явил в Краков за профилактика, смятам за нужно да предадем на ръководството на базата „Матрикс“ съобщението на института, че ако М. Чжан продължава да не се явява на профилактичен преглед, го заплашват сериозни усложнения: съобщението е при мен, а в института са твърде обезпокоени от безотговорното поведение на М. Чжан.

9 май, 21:30.

Окигбо, Киприан. Той ме прие на контролния адрес в 10:15 часа. Посрещна ме любезно и приветливо, макар да имаше вид на човек, който мисли за нещо друго. Настани ме в гостната, пяхна ми в ръцете чаша кокосово мляко, изслуша моята легенда и каза: „Боже мой, та това никак не е смешно!“; след което се оттегли със загрижен вид някъде навътре в дома си. Чаках го цял час, а после огледах дома. Нищо не открих. Прозорците в кабинета, двете спални и мансардата бяха широко отворени, но под тях нямаше никакви следи. В ателието (?) му пък напротив – всички прозорци бяха плътно затворени и закрити с метални щори и вътре цареше нетърпим студ (трябва да е било някъде под минус пет градуса, водата в аквариума беше покрита с ледена коричка). При това не открих никакви следи от хладилно устройство. Халатът, с който К. Окигбо ме прие, се въргаляше на пода в кабинета. Почаках стопанина още два часа, след което разпитах съседите. Нищо съществено не установих: К. Окигбо бил затворен човек, гости не приемал, почти през цялото време стоял у дома си, не се грижел за градината, а иначе бил приветлив, много обичал малките деца, особено бебетата, които още не са проходили, и знаел как да се отнася с тях. Може би само ми се е сторило, че К. Окигбо ме прие? (Вж. д/д №048/99)

11 май, 10:45

При опит да установя дали Емил Фар-Але се намира на контролния адрес ми прилоша и имах съновидения. Тъй като не съм в състояние да определя дали това, което се случи, се отнася лично до мен, или представлява интерес и за работата ми, отделих отчета за него в специално донесение-доклад №048/99.

Сандро Мтбевари

(Край на четиринадесетия документ)

Така и никога не разбрах какво впечатление са направили на Тойво Глумов резултатите от проверката на Сандро Мтбевари. Мисля, че е бил поразен. И не са го потресли толкова резултатите сами по себе си, колкото мисълта, че той до такава степен си е позволявал да подценява наистина невероятното могъщество на противника.

Не видях Тойво нито на 11-и, нито на 12-и, нито на 13-и май. Навярно това са били трудни дни за него, когато се е приспособявал към новата си роля – ролята на Альоша Попович, пред когото вместо очаквания огромен Идол Погански внезапно се появява самият злобен бог Локи. Но през всичките тези дни се сещах и мислех за него, защото за мен утрото на 11 май започна с два документа.

ПЕТНАДЕСЕТИ ДОКУМЕНТ

ДО НАЧАЛНИКА НА ОТДЕЛА ЗА ИЗВЪНРЕДНИ
ПРОИЗШЕСТВИЯ
ОТ ПРЕЗИДЕНТА

Скъпи Биг Бъг!

Какво да се прави, ще ме слагат на операционната маса. Но както се казва, всяко зло за добро. Моите задължения поема (струва ми се, от утре) Г. Комов. Той, разбира се, ще ги изпълнява наред със своите. Предадох му всичките Ваши материали. Няма да скрия, че той се отнесе скептично към тях. Но Комов ме познава, а познава и Вас. Сега той е подготвен, така че има надежда да го убедите, особено ако успеете да се сдобие с новите материали, които смятахте да набавите. При това отсега нататък ще имате работа не само с президента на сектор в КК-2, но и с влиятелен член на Световния съвет. Желая Ви успех, а пък Вие пожелайте успех на мен.

Атос
11.05.99

(Край на петнадесетия документ)

ШЕСТНАДЕСЕТИ ДОКУМЕНТ

Мак!

1. Глумов, Тойво Александрович днес е поставен под наблюдение. (Зарегистриран е в 8:05.)

2. Днес са поставени под наблюдение и:

– Каскази, Артек, 18, ученик, Техеран, 7:05

– Мауки, Чарлс, 63, маритехник, Одеса, 8:25

Лаборанта

11 май 99 година

(Край на шестнадесетия документ)

Може би е странно, но почти не помня какво преживях, когато прочетох смайващото съобщение на Лаборанта. Спомних си само усещането – беше като неочакван и дори подъл камшичен удар по лицето изневиделица, ей така, без причина, от засада, когато не го очакваш, когато чакаш нещо друго. По детински обидно ми беше, до сълзи, това е всичко, което си спомням, само това е останало от онзи навярно цял час, който прекарах с провикнала челюст, втрещен пред себе си, с неவிждащи очи.

Сигурно тогава в главата ми са се мяркали глупави мисли за измяна, за предателство. Навярно съм изпитвал ярост, досада и жестоко разочарование заради това, че вече беше разработен определен план за действие, в който на всеки беше отредено особено място, а сега в този план зейна дупка, която беше невъзможно да запълня. И горчивина, разбира се, ме беше налегнала, безнадеждна мъка за загубата, за загубата на приятеля, на съмишленика, на сина.

А най-точно казано, това беше временно умопомрачение, дори не душевен смут, а безразборно разхвърляни отломки от чувства.

После полека-лека дойдох на себе си и отново взех да разсъждавам – хладнокръвно и методично, така, както следваше да разсъждавам в моето положение.

Вятърът на боговете надига буря, но той издува и платната.

И като разсъждавах хладнокръвно и методично в онова мъгливо утро, все пак успях да намеря в своя план ново място за новия Тойво

Глумов. И тогава ми се стори, че това ново място никак не е лошо, а напротив – то е несравнимо по-важно от старото. В моя план се появиха далечни перспективи, сега вече не предстоеше да се отбраняваме, а да тръгнем в настъпление.

Същия ден се свързах с Комов и той ми определи среща за следващия ден, 12 май.

На 12 май рано сутринта Комов ме прие в кабинета на президента. Представих му всички материали, събрани до този момент. Разговорът продължи пет часа. Моят план беше утвърден с незначителни поправки. (Не се наемам да твърдя, че тогава съумях напълно да разсея скептицизма на Комов, но несъмнено успях да го заинтересувам.)

Пак на 12 май, щом се върнах на работното си място, също като хонтийските проникатели в хорските души поседях няколко минути, опрял показалците си в слепоочията и изпаднал във възвишени размишления, а после извиках Гриша Серосовин и му дадох задача. В 18:05 той се обади, че задачата е изпълнена. Не ми оставаше нищо друго, освен да чакам.

Даня Логовенко позвъни на 13-и сутринта.

СЕДЕМНАДЕСЕТИ ДОКУМЕНТ

РАБОТНА ФОНОГРАМА

Събеседници: М. Камерер, началник на отдела за извънредни произшествия, и Д. Логовенко, заместник-директор на Харковския филиал на ИМИ

Тема: □ □ □

Съдържание: □ □ □

Логовенко: Здравей, Максим, аз съм.

Камерер: Привет. Какво ще кажеш, а?

Логовенко: Ами ще кажа, че всичко беше скроено много ловко.

Камерер: Радвам се, че ти е харесало.

Логовенко: Не бих казал, че чак толкова ми хареса, но съм длъжен да отдам заслуженото на стария си приятел.

Пауза

Логовенко: Ог цялата тази работа разбирам, че искаш да се срещнеш с мен и да поговорим открито.

Камерер: Да. Но не аз. И може би не с тебе.

Логовенко: Ще се наложи да говорите с мен. Но щом няма да бъдеш ти, кой ще бъде?

Камерер: Комов.

Логовенко: Охо! Значи все пак си се решил...

Камерер: Комов сега ми е пряк началник.

Логовенко: А, ето каква била работата... Добре. Кога и къде?

Камерер: Комов иска в разговора да участвува и Горбовски.

Логовенко: Леонид Андреевич? Та той нали е на смъртно легло...

Камерер: Тъкмо затова. Нека той да чуе всичко това. От тебе.

Пауза

Логовенко: Да. Май че наистина е дошло време да поговорим.

Камерер: Утре в 15:00 при Горбовски. Знаеш ли къде живее? Домът му е близо до Краслава, на река Даугава.

Логовенко: Да, знам. До утре. Нещо друго ще кажеш ли?

Камерер:

Не. До утре.

(Разговорът е воден от 9:02 до 9:04 часа.)

(Край на седемнадесетия документ)

Радвам се, че въпреки своята енергичност и безкрайна добросъвестност групата „Людени“ никога не ми е дотягала по повод Даниил Александрович Логовенко. А пък нали ние с Даня се знаем от паметивека, от шестдесетте благословени години, когато аз, тогава млад и дяволски енергичен служител на „Комкон“, преминах специален курс по психология в Киевския университет и там Даня, тогава млад и дяволски енергичен метапсихолог, ми водеше практическите занимания, а вечер ние двамата наистина дяволски енергично ухажвахме очарователните и дяволски капризни млади киевчанки. Той явно ми оказваше по-голямо внимание, отколкото на останалите курсисти, ние се сприятелихме и първите години, би могло да се каже, се срещаме постоянно. После нашите професии ни разделиха, взехме да се срещаме все по-рядко, а от началото на осемдесетте години изобщо престаняхме да се виждаме (до оная вечер на чашка чай у нас а навечерието на събитията). На него никак не му провървя в семейния живот и сега е ясно защо. Изобщо той се оказва нещастен човек, което далеч не може да се каже за мене.

Въобщо всеки, който сериозно се е занимавал с епохата на Голямото откровение, е склонен да смята, че прекрасно знае кой е Даниил Логовенко. Ама че заблуждение! Та какво знае за Нютон човек, който е прочел дори най-пълните му събрани съчинения? Да, Логовенко игра изключително важна роля в Голямото откровение. „Импулсът на Логовенко“, „Т-програмата на Логовенко“, „Декларацията на Логовенко“, „Комитетът на Логовенко“...

А знаете ли каква е съдбата на съпругата на Логовенко?

А как попадна той в курсовете по висша и аномална етология в град Сплит?

А защо през 66 година сред тълпата от курсисти той обърна особено внимание на М. Камерер, енергичен служител на „Комкон“, вдъхващ

много надежди?

А какво е мислил Д. Логовенко по повод Голямото откровение – той не пророкуваше, не излизаше с декларации, не проповядваше, а мислеше и се вълнуваше чак до дъното на нечовешката си душа!

Много такива въпроси могат да бъдат зададени. На някои от тях предполагам, че бих могъл точно да отговоря. По отношение на други мога само да градя предположения. А много ще останат без отговор днес и завинаги.

ОСЕМНАДЕСЕТИ ДОКУМЕНТ

ДОНЕСЕНИЕ-ДОКЛАД

№020/99

„Комкон-2“

Урал-Север

Дата: 13 май 99 година

Автор: Г. Глумов, инспектор

Тема 009: „Посещението на старата дама“

Съдържание: резултати от сравняването на списъка на лицата с инверсия на „синдрома на пингвина“ със списъка „Тема“

По Ваше нареждане въз основа на всички достъпни източници съставих списък на случаите, при които има инверсия на „синдрома на пингвина“. Открих общо 12 случая, от които успях да установя личността на 10 души. Като сравних списъка на идентифицираните хора с инверсия със списъка „Т“, установих, че и в двата списъка са включени следните лица:

1. Кривокликов, Иван Георгиевич, 65-годишен, психиатър в базата „Лембой“ (ЕН 2105)

2. Пакала, Алф-Христиан, 31-годишен, оператор-строител в Строителната организация на Аляска, Анкоридж

3. Йо, Ника, 48-годишна, предачка-дизайнер в комбината „Иравади“. Пхияпоун

4. Туул, Алберт Оскарович, 59-годишен, гастроном, в момента не е известно къде се намира (вж. д/д №047/99 на Сандро Мтбевари)

Процентът на съвпаденията ми се струва изключително голям. А фактът, че А. О. Туул фактически фигурира в трите списъка е още по-удивителен.

Смятам, че е нужно да насоча Вашето внимание към пълния списък на лицата с инверсия на „синдрома на пингвина“. Списъкът е приложен отделно.

Т. Глумов

(Край на осемнадесетия документ)

„ДОМЪТ НА ЛЕОНИД“ (КРАСЛАВА, ЛАТВИЯ). 14 МАЙ 99 ГОДИНА. 15:00 ЧАСЪТ

При Краслава Даугава бе тясна, бистра и чиста. Над жълтеещия сух пясък на плажната ивица стръмно нагоре към боровете се издигаше пещерлив склон. По сиво-белите квадрати на кръглата площадка за кацане, надвиснала над водата, се припичаха на слънце безразборно спрели разноцветни флайери. Бяха три – старомодни, тежки машини, каквито днес навярно ползваха само старците, родени през миналия век.

Тойво се пресегна да отвори вратата на глайдера, но аз му казах:
– Недей. Почакай.

Гледах нагоре, там, където сред боровете прозираха кремавите стени на малката къща, а от нея към стръмния бряг се виеше в множество чупки посивяла от времето дървена стълба. По нея бавно слизаше някакъв мъж в бяло – тежък, тромав, почти квадратен, очевидно много възрастен човек, който здраво се държеше с дясната ръка за парапета и всеки път внимателно поставяше крака си, стъпало по стъпало, а слънчевите отблясъци подскачаха по големия му гладък череп. Познах го. Беше Август-Йохан Бадер, десантник и следотърсач. Руина от героична епоха.

– Ще почакаме, докато слезе – казах аз. – Не ми се ще да се срещнем.

Извърнах глава и се загледах в друга посока, през реката към отсрещния бряг, и Тойво също тактично се обърна, и ние седяхме така, докато до нас достигна тежкото проскърцване на стъпалата и взехме да дочуваме свистящото напрегнато дишане и още някакви неуместни звуци, напомнящи поривисто хълцане, и ето че старецът мина покрай глайдера, затътри подметки по пластичното покритие на площадката, мярна се пред очите ми и аз неволно се загледах в лицето му.

Отблизо то ми се стори абсолютно непознато. Беше изкривено от мъка. Меките му бузи бяха провиснали и се тресяха, устата му зееше малодушно, а от подпухналите му очи течеха сълзи.

Прегърбен, Бадер се приближи до старомодния жълто-зелен флайер, най-допотопния от трите, с някакви глупави израстъци на кърмата, с уродливи процепи за насочване на едновременните автопилоти, със смачкани бордове, с отдавна загубили блясъка си никелирани ръчки; той се приближи, отвори вратата и като пшккаше или хлипаше се

намъкна в кабината.

Дълго време нищо не се случи. Флайерът си седеше с разтворена врата, а старецът вътре или събираше сили преди да полети, или пък плачеше, оборил голата си глава на олющения кръгъл шурвал. След това една кафява ръка най-сетне изпълзя от белия маншет, протегна се и тръшна вратата. С неочаквана лекота и абсолютно безшумно допотопната машина излетя от площадката и се понесе над реката между двата стръмни бряга.

– Това беше Бадер – казах аз. – Взел си е последно сбогом... Да вървим.

Измъкнахме се от глайдера и се заизкачвахме по стълбата.

– Стегни се – рекох на Тойво, без да се извърщам към него. – Оти-ваш да докладваш. Ще има много важен делови разговор. Какво си се отпуснал.

– Радвам се, че ще има делови разговор – отвърна Тойво зад гърба ми. – Ама тъй като гледам, сега май не е време за делови разговори.

– Грешиш. Тъкмо сега му е времето. А що се отнася до Бадер... Сега не мисли за това. Мисли за работата.

– Добре – смирено рече Тойво.

Къщата на Горбовски – „Домът на Леонид“ – беше съвсем, съвсем стандартно архитектурно творение от началото на века: любимото жилище на хората, проправяли пътя в Космоса, към дълбините на океана или към земните недра, измъчени от тъга по идиличния начин на живот сред природата – без работилница, без стопански двор, без кухня... но затова пък с енергийна пристройка за обслужване на личната нула-Т-кабина, която се полагаше на Горбовски като член на Световния съвет. А наоколо имаше борове, пиренови хрусталаци, миришеше на нагрети борови иглички и пчелите сънено жужаха в неподвижния въздух.

Изкачихме се на верандата и през разтворената врата влязохме в къщата. В гостната, където прозорците бяха плътно закрити с щори и светеше само лампионът край дивана, седеше някакъв човек, преметнал крак върз крак, и разглеждаше на светлината от лампиона някаква карта или ментосхема. Това бе Комов.

– Здравейте – казах аз, а Тойво мълчаливо кимна.

– Здравейте-здравейте – рече Комов някак нетърпеливо. – Заповядайте, седнете. Той спи. Заспа. Този проклет Бадер съвсем го съсипа... Вие сигурно сте Глумов?

– Да – каза Гойно.

Комов се втренчи в него и взе с любопитство да го разглежда.

Изкашлях се и той тутакси се опомни.

– Майка ви случайно не е ли Майя Тойвовна Глумова? – попита Комов.

– Да – каза Тойво.

– Имал съм удоволствието да работя с нея – рече Комов.

– Така ли? – каза Тойво.

– Да. Тя не ви ли е разказвала? За операция „Ковчег“...

– Да. Знам тази история – каза Тойво.

– С какво се занимава сега Майя Тойвовна?

– С ксенотехнологиите.

– Къде? При кого?

– В Сорбоната. Мисля, че е при Салиния.

Комов кимаше. Той непрекъснато гледаше Тойво. Очите му блестяха. Явно видът на порасналия син на Майя Глумова пробуждаше в него някакви злободневни спомени. Отново се изкашлях и Комов веднага се извърна към мен.

– Ще се наложи да почакаме. Не ми се ще да го будя. Той се усмихваше насън. Явно сънуваше нещо хубаво... Дявол да го вземе Бадер с неговите сълзи и сополи!

– Лекарите какво казват? – попитах аз.

– Все едно и също. Няма желание да живее. А за това лекарства няма... По-точно има, но той не иска да ги взема. Вече не му е интересно да живее, там е работата. Ние не можем да го разберем... Все пак той вече е на сто и петдесет години... Глумов, я ми кажете, ако обичате, с какво се занимава баща ви?

– Почти не го виждам – отвърна Тойво. – Струва ми се, че сега е хибризатор. Май че на Яйла.

– А вие... – понечи да продължи Комов, но замълча, защото от дъното на къщата се разнесе слаб дрезгав глас:

– Генадий! Кой е там при вас, отгатък? Нека да влязат...

– Да вървим – каза Комов, като скочи.

Прозорците в спалнята бяха широко отворени. Горбовски лежеше на дивана, завит до гърдите с голям вълнен шал на квадрати, и изглеждаше невъобразимо дълъг, мършав и жалък, чак да заревеш. Лицето му беше изпито, знаменитият му месест нос, напомнящ някога пантоф, беше станал кожа и кости, а хлътналите му очи бяха мътни и печални. Те сякаш повече не искаха да гледат, но трябваше да гледат и ето че гледаха.

– А-а, Максик... – рече Горбовски. щом ме видя. – Ти си все

същият... напет хубавец... Драго ми е да те видя, радвам се...

Не беше вярно. Не му беше драго, че вижда Максик. Вече нищо не го радваше. Навярно му се струваше, че се усмихва приветливо, но всъщност на лицето му беше изписана гримаса на печална любезност. То излъчваше безкрайно и милостиво търпение. Сякаш Леонид Андреевич сега си мислеше: ето че дойде и друг... какво пък, не може да е за дълго... и те ще си отидат, както си заминаха всички преди тях, и пак ще останем насаме с покоя в душата ми...

– А това момче кое е? – полюбопитствува Горбовски, като явно положи усилие да превъзмогне апатията си.

– Тойво Глумов – рече Комов. – Инспектор от „Комкон“. Нали говорихме...

– Да-да-да... – вяло каза Горбовски. – Спомням си. Разказвахте ми „Посещението на старата дама“... Седнете, Тойво, седнете, моето момче... Слушам ви...

Тойво седна и ме погледна въпросително.

– Кажете ми мнението по въпроса – рекох аз. – И го обосновани.

Тойво започна:

– Сега ще изложа една теорема. Не съм я съставил аз. Изказа я преди пет години доктор Бромбърг. Ето за какво става дума. В началото на осемдесетте години някаква свръхцивилизация, която за по-кратко наричаме Странниците, започва активна прогресорска дейност на нашата планета. Една от целите на тази дейност е подборът. С помощта на най-различни способности Странниците подбират сред човечеството тези индивиди, които според известни на тях признаци са годни за... например са годни за контакт. Или за по-нататъшно усъвършенстване на вида. Или дори за превръщане в Странници. Навярно Странниците имат и други цели, за които не се досещаме, но самият факт, че те се занимават при нас с подбор, с отсяване на хора, за мен вече е абсолютно очевиден и сега ще се опитам да го докажа.

Тойво замълча. Комов се беше вторачил в него. Горбовски сякаш спеше, но пръстите му, сключени на гърдите, току помръдваха, като описваха във въздуха заплетени фигури.

– Продължавайте, моето момче – рече Горбовски.

Тойво продължи. Той разказа за „синдрома на пингвина“: с помощта на някакво „решето“, с което преградили входа на сектор 41/02, Странниците явно пресявали хората, страдащи от скрита космофобия, и отделяли скритите космофили. Той разказа за събитията в Малая Пеша: там с помощта на явно извънземна биотехника и технология те провели

опит за пресяване на космофобите и отделяне на космофилите. Разказа и за борбата около приемането на „Поправката“. Очевидно фукамизацията или пречела на Странниците при подбора, или заплашвала да потисне в идните поколения ония качества на хората, които са необходими на Странниците, затова те по някакъв начин организирали и успешно провели кампанията да се отмени задължението хората да се подлагат на тази процедура. Година след година броят на „подбраните“ (ще ги наричаме така) все растял и растял, това не можело да остане незабелязано, не бихме могли да не съзрем „подбраните“ и ето че ги усетихме. Безследно изчезналите през осемдесетте години... внезапно превръщане на обикновени хора в гении... току-що откритите от Сандро Мтбевари хора с фантастични способности... и накрая – така наречения Институт на Чудаците в Харков, който несъмнено е най-активният център на Странниците за откриване на кандидати да бъдат „подбрани“...

– Те дори много-много не се прикриват – каза Тойво. – Явно сега се чувствуват толкова силни, че вече не се страхуват да не би да ги разкрием. Възможно е да смятат, че вече не сме в състояние нищо да променим. Не знам... Всъщност аз свърших. Ще ми се само да добавя, че естествено ние само надникнахме под покривалото, което скрива активната дейност на Странниците, за да зърнем нищожна част от нея. Това трябва да го имаме предвид. И в заключение съм длъжен да спомена с добра дума доктор Бромбърг, който още преди пет години, без да разполага на практика с никакви сведения в подкрепа на своята теорема, е изчислил буквално всички явления, които сега откриваме – и възникването на масови фобии, и внезапно появяване на таланти у хората, и дори необичайното поведение на животните, например на китовете.

Тойво се обърна към мен и рече:

– Аз свърших.

Кимнах. Всички мълчахме.

– Странниците, та Странниците – почти пропя Горбовски. Сега той лежеше, придърпал шала чак до носа си. – Като си помисля само, че откакто се помня, още от детството си, все това слушам: Странниците, та Странниците... Има нещо, заради което вие, Тойво, никак не ги обичате. Защо, моето момче?

– Не обичам прогресорите – отвърна Тойво съдържано и тутакси добави: – Леонид Андреевич, та нали и аз самият бях прогресор...

– Никой не обича прогресорите – промърмори Горбовски. – Даже самите прогресори... – Той въздъхна дълбоко и отново затвори очи. – Честно казано, не виждам тук никакъв проблем. Това са само остроумни

тълкувания и нищо повече. Предайте вашите материали, да речем, на педагозите и те ще ги изтълкуват по свой начин, не по-малко остроумен от вашия. Хората, които работят в дълбините на океана – също... те имат свои митове, свои Странници... Не се обиждайте, Тойво, но само като споменахте за Бромбърг и застанах нащрек...

– А между другото всички разработки на Бромбърг за Монокосмоса изчезнаха... – тихо рече Комов.

– Ами че той, разбира се, изобщо не е разработвал тази тема! – изсмя се в шепата си Горбовски. – Вие не познавахте Бромбърг. Той беше злъчен старец с фантастично въображение. Максик му изпраща писмо, с което, разтревожен, го моли за съдействие. Бромбърг, който никога дотогава не е мислил по тези въпроси, се настанява удобно в креслото, втренчва се в палеца си и само за миг изсмуква от него хипотезата за монокосмоса. Всичко това му отнема една вечер. А на сутринта, разбира се, вече е забравил всичко... Той беше не само велик фантазьор, но и голям познавач на забранената наука, пипето му раждаше неимоверно количество невъобразими аналогии...

Тъкмо Горбовски замълча и Комов рече:

– Ако правилно съм ви разбрал, Глумов, вие твърдите, че в момента Странниците са тук, на Земята? Имам предвид, че присъствуват тук като същества. Като индивиди...

– Не – рече Тойво. – Не твърдя това.

– Тогава, ако правилно съм ви разбрал, Глумов, вие твърдите, че на Земята живеят и действуват съзнателни помагачи и съучастници на Странниците? „Подбрани“, както вие ги наричате...

– Да.

– Можете ли да назовете някои имена?

– Да. За някои съм убеден до известна степен.

– Кажете ги.

– Алберт Оскарович Туул. За него е почти сигурно. Киприан Окигбо. Мартин Чжан. Емил Фар-Але. За тях също е почти сигурно. Мога да назова още десетина имена, но за тях вече не съм толкова уверен.

– Общували ли сте с някои от тях?

– Мисля, че да. В Института на чудаците. Според мен те там са много. Но кои именно – засега точно не мога да посоча.

– Сиреч искате да кажете, че не знаете как да ги отличавате от обикновените хора?

– Естествено. На външен вид те по нищо не се отличават от нас. Но можем да ги разкрием, като съпоставим сведенията за поведението им.

Поне с достатъчна степен на вероятност. Убеден съм обаче, че в Института на чудациите има някаква апаратура, с помощта на която те без грешка могат да определят своя човек.

Комов ме стрелна с очи. Тойво забеляза това и рече предизвикателно:

– Да! Смятам, че вече няма време за церемонии! Ще се наложи да нахърним някои завоевания на висшия хуманизъм! Ние имаме работа с прогресори и ще трябва да се държим като прогресори!

– А как по-точно? – попита Комов, като се наведе напред и нададе ухо.

– Ще използваме целия арсенал на нашата оперативна методика! От внедряването на агенти до принудителното ментокопиране, от...

И в този миг Горбовски издаде провлачен стон и ние, уплашени, се обърнахме към него. Комов дори скочи на крака. Обаче с Леонид Андреевич не беше се случило нищо лошо. Той лежеше в предишната поза, само дето гримасата на престорена любезност по изпитото му лице се беше сменила с гримаса на гнусливо раздражение.

– В каква каша се опитвате да ме забъркате? – с болка в гласа рече той. – Да не сте ученици или студенти, та вие сте възрастни хора... Да не би наистина да нямате съвест? Ето затова не обичам всичките тези разговори за Странниците... и никога не съм ги обичал! Та те винаги довеждат до точно такива панически детективски бръщолевения! И кога най-сетне ще разберете, че тези неща взаимно се изключват... Или Странниците са свръхцивилизация и тогава пет пари не дават за нас, защото са същества с друга история, с други интереси и не се занимават с прогресорство, и изобщо в цялата Вселена само нашето човечество се занимава с прогресорство, защото такава ни е историята, защото оплакваме миналото си... Ние не можем да го променим и се стремим поне да помогнем на другите, щом като навремето не сме могли да помогнем на себе си... Ето откъде идва нашето прогресорство! А Странниците, дори ако миналото им е приличало на нашето, са отишли толкова далеч от него, че изобщо не го помнят, както ние не помним страданията на първия хуманоид, който се е мъчил да превърне заобления камък в брадва... – Той помълча малко. – За една свръхцивилизация да се занимава с прогресорство е точно толкова безсмислено, колкото ние сега да създадем духовни училища за подготовка на псалтове по селата...

Той отново замълча и мълча доста дълго, като ни мереше с поглед един след друг. Изгледах Тойво накриво. Той извърна очи и надигна два-три пъти дясното си рамо, сякаш искаше да покаже, че има някои

контрааргументи, но тук не му е удобно да ги изложи. А пък Комов, свъсил гъстите си черни вежди, гледаше встрани.

– Уф-уф-уф-фу-фу... – изпъшка Горбовски. – Не съумях да ви убедя. Добре, тогава ще ви нахокам като хората. Ако дори такова зелено хлапе като нашия миличък Тойво е успял... ъ-ъ-ъ... да разобличи тези прогресори, що за Странници са те, по дяволите? Та размърдайте си малко мозъците! Нима една свръхцивилизация не би могла да организира своята работа така, че нищо да не забележите? А щом сте усетили нещо, що за свръхцивилизация е тя, дявол да го вземе? Китовете нещо били побеснели, аха, туй ще е работа на Странниците!... Махайте се от очите ми и ме оставете спокойно да умра!

Всички станахме. Комов тихо ми напомни:

– Почакайте ме в гостната.

Кимнах.

Тойво смутено се поклони на Горбовски. Старецът не му обърна никакво внимание. Той сърдито гледаше в тавана, като мърдаше посивелите си устни.

Двамата с Тойво излязохме. Затворих плътно вратата и дочух как със слабо свистене и шляпване се включи системата за звукова изолация.

В гостната Тойво тутакси седна на дивана под лампиона, подпря се с длани на събраните си колене и застина. Не ме поглеждаше. Явно не му беше до мене.

(Днес сутринта му казах;

– Тръгваш с мен. Ще говориш пред Комов и Горбовски.

– Защо? – слисано попита той.

– А ти какво си въобразяваш, че ще можем да минем без Световния съвет ли?

– Но защо аз?

– Нали ти казах вече. Защото сега е твой ред.

– Добре – рече той, като сви устни.

Храбро момче беше Тойво Глумов. Никога не отстъпваше. Можеше само да бъде отблъснат.)

И ето че го отблъснах. Наблюдавах го от ъгъла на стаята. Известно време той не помръдваше, после мълчаливо запрелиства натрупаните на ниската масичка ментосхеми, изпъстрени с разноцветни бележки на лекарите. След това стана и взе да се разхожда от единия до другия ъгъл на тъмната стая с ръце на гърба.

В къщата цареше мъртва тишина. Нито гласовете от спалнята се

чуваха, нито шумът на гората проникваше през плътно закритите с щори прозорци. Той не чуваше дори собствените си стъпки.

Гостната на Леонид Андреевич беше подредена по спартански. Лампион (абажурът му явно беше направен саморъчно), под него голям диван и ниска масичка. В отсрещния ъгъл имаше няколко седалки, очевидно извънземно производство и явно предназначени за извънземни задници. А в другия ъгъл се мъдреше или някакво екзотично растение, или пък старинна закачалка за шапки. И това бяха всичките мебели. Имаше и няколко малки картини в прозрачни рамки, най-голямата беше с размер на лист от албум.

Тойво се приближи и взе да ги разглежда. Бяха детски рисунки. Акварели. Гуаш. Рисунки с перо. Малки къщички и до тях големи девойки, на които боровете стигаха до коленете. Кучета (или главанащи?). Слон Тахорг. Някакво космическо съоръжение – фантастичен звездолет или може би хангар... Тойво въздъхна и се върна на дивана. Следях го внимателно.

В очите му имаше сълзи. Вече беше престанал да мисли за изгубената битка. Там, зад вратата, умираше Горбовски – умираше цяла епоха, умираше една жива легенда. Звездният пилот. Десантникът. Откривателят на цивилизации. Създателят на Големия „Комкон“. Членът на Световния съвет. Дядо Горбовски... Най-вече дядо Горбовски. Именно – дядо Горбовски. Той беше като от приказките – винаги добър и затова винаги прав. Такава беше неговата епоха, че добротата винаги побеждаваше. „От всички възможни решения избери онова, с което ще направиш най-голяма добрина.“ Не най-обещаващото, не най-рационалното, не най-прогресивното и, разбира се, не най-ефективното, а онова, което носи добрина! Той никога не беше изричал тези думи, дори твърде ехидно вземаше на подбив онези свои биографи, които му ги приписваха, и навярно никога не беше мислил с такива думи, но цялата същност на неговия живот се заключаваше именно в тях. И, разбира се, тези думи не бяха рецепта, не всеки е надарен с доброта, това е също така талант, както музикалният слух или ясновидството, само че по-рядко срещан. И сълзите напиреха, защото умираше най-добрият от хората. И на надгробния му камък щеше да бъде изсечено: „Той беше най-добрият“...

Струва ми се, че Тойво мислеше точно така. Всичко, на което се надеявах в бъдеще, се крепеше на предположението, че Тойво мисли именно по този начин.

Изминаха четиридесет и три минути.

Внезапно вратата широко се отвори. Всичко беше като в приказка. Или като на кино. Горбовски, невъобразимо източен в раираната си пижама, слаб и весел, неуверено пристъпи със ситни крачки в гостната, като влачеше след себе си огромния кариран шал, чиито ресни се бяха закачили за някое от копчетата му.

– Аха, още си тук! – с радостно задоволство рече той, като се обърна към вцепенения Тойво. – Бъдещето е пред нас, моето момче! Бъдещето е пред нас! Ти си прав!

И като изрече тези загадъчни думи, той се устреми, леко поклащайки се, към най-близкия прозорец и вдигна щорите. Стана ослепително светло и ние замижахме, а Горбовски се обърна и се втренчи в Тойво, който беше замрял до лампиона в стойка „мирно“. Погледнах към Комов. Той явно сияеше, ухилен до уши и доволен като котка, която токущо е излапала златната рибка. Имаше вид на сладкодумен шегаджия, който само преди миг е направил голям номер. Пък то си беше и така наистина.

– Добре, добре! – рече Горбовски. – Браво!

Свел глава на една страна, той се приближаваше към Тойво, като открито го оглеждаше от главата до петите, и щом стигна до него, сложи ръка на рамото му.

– Е, мисля, че ще ме извиниш за грубостта, моето момче – каза той. – Но нали и аз бях прав... А бях малко рязък, защото съм станал раздрънителен. Да си кажа привичката, да умираш е отвратителна работа. Не ми обръщай внимание.

Тойво мълчеше. Той естествено нищо не разбираше. Комов беше замислил и нагласил тази работа. Горбовски знаеше точно толкова, колкото Комов беше сметнал за нужно да му каже. Добре можех да си представя за какво бяха разговаряли преди малко в спалнята. А Тойво нищо не разбираше.

Хванах го за лакътя и казах на Горбовски:

– Ние тръгваме, Леонид Андреевич.

Горбовски кимна:

– Вървете, разбира се. Благодаря ви. Много ми помогнахте. Пак ще се видим, и то не веднъж.

Когато излязохме на верандата, Тойво рече:

– Може би ще ми обясните какво значи всичко това?

– Нали виждаш: той е замислил и вече не иска да умира – казах аз.

– Защо?

– Моля да ме извиниш, Тойво, но въпросът ти е глупав...

Тойво помълча и рече:

– Май наистина съм глупак. Поне никога досега не съм се чувствувал такъв глупак... Благодаря ви, че толкова сте загрижен за мен, Биг Бъг.

Аз само изхъмках. Мълчаливо тръгнахме надолу по стълбата към площадката за кацане. Насреща ни бавно се изкачваше някакъв човек.

– Добре – каза Тойво. – Но трябва ли да продължа да работя по темата?

– Естествено.

– Но нали станах за смях!

– Напротив. Направи много добро впечатление.

Тойво промърмори нещо под носа си. До площадката на стълбата в края на първата чупка стигнахме едновременно с човека, който се изкачваше насреща ни. Беше заместник-директорът на Харковския филиал на Института за метапсихически изследвания Даниил Александрович Логовенко, поруменял и умислен.

– Привет – каза ми той. – Нали не закъснях много?

– Не много – отвърнах аз. – Той те чака.

И тогава Д. А. Логовенко с възможно най-заговорническия вид намигна на Тойво, след което пое нагоре по стълбата, като сега вече явно бързаше. Тойво присви очи и го изпроводи с недружелюбен поглед.

ДЕВЕТНАДЕСЕТИ ДОКУМЕНТ

ПОВЕРИТЕЛНО!
САМО ЗА ЧЛЕНОВЕТЕ НА ПРЕЗИДИУМА НА
СВЕТОВНИЯ СЪВЕТ!

Екз. №115

Съдържание: запис на разговора, състоял се в „Дома на Леонид“ (Краслава, Латвия) на 14 май 99 година

Участници: Л. А. Горбовски, член на Световния съвет: Г. Ю. Комов, член на Световния съвет, вр.и.д. президент на сектора „Урал-Север“ на КК-2 Д. А. Логовенко. зам. директор на Харковския филиал на ИМИ

Комов: С една дума вие фактически по нищо не се отличавате от обикновения човек?

Логовенко: Разликата е огромна, но... Сега, когато седя тук и разговарям с вас, аз се отличавам от вас само по съзнанието, че не съм такъв като вас. Това е едно от моите равнища... доста измоторително между другото. Нужно е да полагам усилия да бъда на това равнище, но все пак навреме свикнах, а повечето от нас вече завинаги отвикнаха от това равнище... Та сега, на това равнище, разликата може да се открие само със специална апаратура.

Комов: Искате да кажете, че на другите равнища...

Логовенко: Да. На другите равнища всичко е по-различно. Съзнанието е друго, физиологията е друга... дори обликът ни е друг...

Комов: Сиреч на другите равнища вече не сте хора?

Логовенко: Ние изобщо не сме хора. Нека не ви обърква това, че сме родени човечи и от хората...

Горбовски: Моля да ме извините, Даниил Александрович. А не бихте ли могли да ни покажете нещо... Разберете ме правилно, не бих искал да ви обидя, но засега... всичко това са само думи... Какво ще кажете, а? Нека видим някое друго равнище, ако не ви затруднявам, а?

Логовенко (весело се засмива): Моля...

(Чуват се тихи звуци, напомнящи преливащо се изсвирване, нечий неразбираем възглас, звън на счупено стъкло.)

Логовенко: Извинете, мислех, че е нечупливо.

(Пауза около десет секунди)

Логовенко: Той ли е?

Горбовски: Н-не... Май че... Не-не, не е той. Онзи е, ей го там, седи на първаза...

Логовенко: Един момент...

Горбовски: Няма нужда, не си правете труда, убедихте ме. Благодаря ви.

Комов: Не можях да разбера какво стана. Това фокус ли беше? Аз бих...

(Във фонограмата следва празно място: липсват 12 минути и 23 секунди.)

Логовенко: ...съвсем друг.

Комов: А какво общо има тук фукамизацията?

Логовенко: Възбуждането на хипоталамуса води до разрушаване на третата импулсна система. Не можем да допуснем това, докато не се научим да я възстановяваме.

Комов: И проведохте кампанията по приемане на Поправката...

Логовенко: Строго погледнато, кампанията проведохте вие. Но по наша инициатива, разбира се.

Комов: А „синдрома на пингвина“?

Логовенко: Не ви разбрах.

Комов: Става дума за онези фобии, които вие причинихте със своите опити... космофобиите, ксенофобиите...

Логовенко: Да-да, разбирам. Вижте, има няколко способа и методики за откриване на третата импулсна система у човека. Аз самият се уповавам на приборите, но моите колеги...

Комов: С една дума имате пръст в тази работа?

Логовенко: Разбира се! Та ние сме много малко и създаваме своята раса със собствените си ръце, в този момент, мимоходом. Допускам, че някои наши похвати ви изглеждат не съвсем

морални и дори жестоки... но трябва да признаете, че нито веднъж не допуснахме да се случи нещо с необратими последици.

Комов: Да предположим. Ако не смятаме китовете.

Логовенко: Моля да ме извините, но няма какво „да предпологаме“, ние наистина не сме допуснали такова нещо. А що се отнася до китообразните...

(Във фонограмата следва празно място: липсват 2 минути и 12 секунди.)

Комов: ...не това ни интересуваше. Забележете, Леонид Андреевич, нашите момчета са се заблудили за първопричината, но във всяко отношение, освен е тълкуванието на следите, са били прави.

Логовенко: Защо „освен“? Не знам кои са тези „ваши момчета“, но Максим Камерер успя съвсем точно да се добере до нас. Така и не можах да разбера по какъв начин в ръцете му се озова списъкът на всички хора, които се превърнаха в людени през последните три години...

Горбовски: Прощавайте, вие казахте „Людени“?

Логовенко: Все още нямаме общоприето име, с което самите ние да се наричаме. Повечето от нас използват термина „метахом“, така да се каже – „следчовек“. Някои наричат себе си „мизити“²². Аз предпочитам да се наричаме „Людени“. Първо, това име прилича на руската дума „люди“²³ и, второ, един от първите людени беше Павел Люденов, той е нашият Адам. Освен това съществува и полушеговитият термин „хомо луденс“...

Комов: „Играещ човек“...

Логовенко: Да. „Играещ човек“. А пък според любителите на черния хумор „люден“ е анаграма на думата „нелюд“, сиреч „не-човек“. Ама че шегобийци се извъдили... Та Максим се сдобил със списъка на людените и много ловко ми го тикна под носа, като ми даде да разбера, че нашето съществуване вече не е тайна за вас. Честно казано, изпитах облекчение. Най-после възникна пряк повод да започнем преговори. Та нали повече от месец вече

22. Мизит (от лат.) – Освободен от плен. – Б.пр.

23. Думата „люди“ (хора) съществува във всички славянски езици. Някога така се е наричала тринадесетата буква в славянската азбука на братята Кирил и Методий. – Б.пр.

чувствах, че кръгът се затваря около мене и се опитвах да разбера какво мисли Максим...

Комов: Значи вие не умеете да четете чужди мисли? Та нали ридърите...

(Във фонограмата следва празно място: липсват 9 минути и 44 секунди.)

Логовенко: ...да ни попречи. И не само заради това. Смятахме, че трябва да запазим тайната преди всичко във ваш интерес, в интерес на човечеството. Бих искал напълно да изясним този въпрос. Ние не сме хора. Ние сме людени. Не си правете погрешни изводи. Ние не сме резултат от биологична революция. Ние се появихме, защото човечеството достигна определено равнище на социално-технологична организация. Още преди сто години бихме могли да открием третата импулсна система в човешкия организъм, но да я подтикнем към действие се оказва възможно едва в началото на нашия век, а пък да придържахме людените по спиралата на психофизиологичното развитие, като ги водим от едно равнище към друго и така до края... сиреч според вашите понятия да възпитаваме людените – това стана възможно съвсем наскоро...

Горбовски: Чакайте-чакайте! Значи тази трета импулсна система все пак я има във всеки човешки организъм, така ли?

Логовенко: За съжаление не е така, Леонид Андреевич. Там е трагедията. Вероятността у човек да бъде открита третата импулсна система е не повече от едно на сто хиляди. Засега не знаем откъде се е появила тя и защо е възникнала. По всяка вероятност тя е следствие от някаква древна мутация.

Комов: Един на сто хиляди – това не е чак толкова малко, като имаме превид колко милиарда е човечеството...

Логовенко: Затова се наложи да пазим всичко в тайна. Разберете ме правилно. Деветдесет процента от людените въобще не се интересуват от съдбата на човечеството и изобщо от човечеството. Но има и една група от такива като мене. Ние не искаме да забравим, че сме плът от вашата плът и имаме една и съща родина, и вече много години си блъскаме главата как да смекчим последиците... Та нали фактически нещата изглеждат така, сякаш човечеството се разпада на два биологични вида. И няма как да

избегнете чувството за унижение при мисълта, че един от вас далеч е надскочил онзи предел в развитието, който е непреодолим за сто хиляди души. А пък този, единият, няма къде да се дене от чувството за вина. И най-страшното е, че пропастта разделя семейства, приятели...

Комов: Значи метахомът вече престава да бъде привързан към близките си?

Логовснко: Тук има индивидуални различия. Не е така просто, както си мислите. Най-типичният модел на отношенията на людените към хората е близък до отношението на много зает възрастен човек с богат житейски опит към симпатични, но безкрайно отегчителни дечурлига. А сега си представете какви са отношенията между людена и неговия баща, между людена и най-близкия му приятел, между людена и неговия учител...

Горбовски: Между людена и жена му...

Логовенко: Това са трагедии. Леонид Андреевич. Истински трагедии.

Комов: Виждам, че вземате присърце създаването се положение. В такъв случай може би най-простото решение е да спрете. Нали в края на краищата това зависи само от вас...

Логовенко: А не ви ли се струва, че такова действие би било неморално?

Комов: А на вас не ви ли се струва, че няма никакъв морал в това човечеството да се довежда до шоково състояние? Да се създава масов комплекс за малоценност, младежта да се изправя пред факта, че нейните възможности са ограничени!

Логовенко: Та нали затова съм дошъл при вас – да намерим изход.

Комов: Изходът е един. Вие сте длъжни да напуснете Земята.

Логовенко; Извинете, кои по-точно имате предвид?

Комов: Вие, метахомите.

Логовенко: Геннадий Юриевич, пак повтарям: по-голямата част от людените не живеят на Земята. Всичките им интереси, целият им живот са извън Земята. Дявол да го вземе, вие да не живеете в постелята си! А със Земята постоянно са свързани само акушерите като мен и хомопсихолозите... и още няколко десетки от най-нещастните сред нас – тези, които не могат да се откъснат от близките и любимите си!

Горбовски: А!

Логовенко: Казахте ли нещо?

Горбовски: Нищо-нищо. Слушам ви внимателно.

Комов: Значи искате да кажете, че людените и земяците на практика нямат никакви общи интереси, така ли?

Логовенко: Да.

Комов: А някакво сътрудничество възможно ли е?

Логовенко: В коя област?

Комов: Вие по-добре знаете.

Логовенко: Страхувам се, че хората не могат да ни бъдат полезни. Що се отнася до нас... Знаете ли, има една стара народна мъдрост. В нашия случай тя ще прозвучи доста жестоко, но ще ви я припомня: „Можеш да научиш мечката да кара велосипед, но ще има ли тя някаква полза от това и дали ще ѝ хареса?“ Извинете ме, за бога. Но вие самите казахте, че нямаме никакви общи интереси. (Пауза) Естествено, ако допуснем, че Земята и човечеството могат да бъдат заплашени от някаква опасност, ние ще се притечем на помощ, без да се замисляме и с цялата си сила.

Комов: Е, благодарим и за това.

(Продължителна пауза, чува се как бълбука течност, звън на чукащи се чаши, едва доловими глътки, пъшкане.)

Горбовски: Да-а, това е сериозно предизвикателство за нашия оптимизъм. Но като си помисля, човечеството е приемало и по-страшни предизвикателства... И изобщо не мога да ви разбера, Генадий. Та вие толкова страстно ратувахте за вертикалния прогрес. Ами ето ви го вертикалния прогрес! В най-чистия му вид! Човечеството, което досега се разливаше по процъфтяващата равнина под светлите небеса, изведнъж се устремява нагоре. Естествено не всички вкупом, на тълпи, но защо това толкова много ви огорчава? Винаги е било така. И навярно така ще бъде... Човечеството винаги е навлизало в бъдещето кълн по кълн, чрез най-добрите си представители. И винаги сме се гордеели със своите гении, а не сме страдали, че ние, да речем, не принадлежим към тях. А пък Даниил Александрович какво взел да ни разправя, че не бил човек, а люден, та това е чисто и просто терминология... Все едно – вие сте хора, при това земяни, и няма къде да се денете. Просто още сте млади и зелени.

Комов: Вашето лекомислие, Леонид Андреевич, понякога направо ме изумява.

Горбовски: Я-а-а, колко се... горещите, гълъбчето ми. Ето това е прогресът. С цялата му прелест. Та къде сте виждали прогрес без шок, без тъга, без унижение? Без такива, които отиват далеч напред, и такива, които изостават?...

Комов: Е, хубава работа! „И тези, които ще ме унищожат, посрещам с приветствени химни“...

Горбовски: В случая по-скоро би прилягало нещо от рода на... ъ-ъ-ъ... „И тези, които ще ме надминат, изпращам с приветствени химни“...

Логовенко: Геннадий Юриевич, може ли да се опитам да ви утеша? Освен третата импулсна система ние открихме в организма на хомо сапиенса четвърта нискочестотна и пета... засега безименна система. Какво ще стане, ако успеем да подтикнем към действие тези системи, ние – даже ние! – не бихме могли и да предположим. Както не можем да предположим колко такива системи има още у човека... (Пауза) Какво да се прави! Зад гърба ни има шест научно-технически революции, две технологически контрареволюции, две кризи... щеш не щеш, започваш да еволюираш.

Горбовски: Точно така. Ако бяхме седели мирно и тихо като тагоряните или леонидяните – нямаше да се мъчим. Кой ни е крив, че се увлякохме по технологиите!

Комов: Добре, добре. Но какво представлява все пак метахотът? Какви са неговите цели, Даниил Александрович? Стимулите му? Интересите му? Или това е тайна?

Логовенко: Никакви тайни нямаме.

(Тук фонограмата прекъсва: следващите 34 минути и 11 секунди безвъзвратно са изтрити.)

15 май 99 година

М. Камерер

(Край на деветнадесетия документ)

Срамувам се, като си спомня, че през всичките тези последни дни бях в състояние, близко до еуфорията. Чувствавах се така, сякаш

внезапно се бях освободил от непоносимо физическо усилие. Навярно нещо подобно е изпитвал Сизиф, когато камъкът най-сетне се изтръгвал от ръцете му и му се удавала блажената възможност да поседи малко на върха, преди да започне всичко отначало.

Всеки землянин преживя Голямото откровение по свой начин. Но, ей богу, това, което се стовари на моята глава, не може да се сравнява с участието на когото и да било.

Отново прочетох всичко, което съм написал досега, и взех да се опасявам да не би превратно да схванете моите преживявания във връзка с Голямото откровение. Може да останете с впечатление, че тогава съм се страхувал за съдбата на човечеството. Разбира се, и без такива страхове не минах – нали все още не знаех абсолютно нищо за хората, освен това, че те съществуват. Така че се страхувах. И от време на време в главата ми се мяркаше като вик на отчаяние паническата мисъл: „Край, ето ти на, играчка-плагка!“ И имах чувството, че правя пагубно остър завой под гребена на вълната, когато изглежда, че всеки миг кормилото може да се изтръгне от ръцете ти и да полетиш в неизвестността, безпомощен като дивак по време на земетресение... Но над всичко това все пак преобладаваше унизителното чувство, породено от факта, че осъзнавах пълната си професионална непригодност. Изпуснахме питомното... Духнаха ни под опашката. Проиграхме случая. Проспахме го като бездарни любители...

И ето че сега цялата тази тежест се свлече от плещите ми. И между другото съвсем не защото Логовенко успя поне малко да ме убеди в нещо или да ме накара да му се доверя. Работата беше съвсем друга.

За месец и половина вече бях се примирил с чувството за професионално поражение. („Може да се преживява на този свят дори когато те мъчи съвестта“ – ето едно от малките неприятни открития, които човек прави с възрастта.)

Кормилото вече не можеше да се изтръгне от ръцете ми – бях го предал на други. И сега дори, едва ли не като страничен наблюдател, отбелязвах (за себе си), че Комов все пак май твърде много сгъстява боите, а Леонид Андреевич, както винаги, е прекалено сигурен, че всеки катаклизъм завършва щастливо...

Отново бях на своето място и съзнанието ми пак беше завладяно от обичайните грижи – например да осигуря постоянен и достатъчно изчерпателен поток от сведения за тези, които следваше да вземат решенията.

Вечерта на 15-и получих заповед от Комов да действувам така,

както намеря за добре.

Сутринта на 16-и извиках при себе си Тойво Глумов. Без всякакви предварителни обяснения му дадох да прочете текста на разговора в „Дома на Леонид“. Интересно е, че на практика бях уверен в успеха на начинанието.

Пък и откъде-накъде трябваше да се съмнявам?

ДВАДЕСЕТИ ДОКУМЕНТ

РАБОТНА ФОНОГРАМА

Дата: 16 май 99 година

Събеседници: М. Камерер, началник на отдела за извънредни
произшествия; Т. Глумов, инспектор

Тема: □ □ □

Съдържание: □ □ □

Глумов: Какво е имало на празните места?

Камерер: Браво. Ама че самообладание имаш, момчето ми.
Когато аз взех да разбирам как стоят нещата, спомням си, че по-
ловин час място не можах да си намеря.

Глумов: Та какво е имало на празните места?

Камерер: Не е известно.

Глумов: Как така не е известно?

Камерер: Ами така. Комов и Горбовски не си спомнят какво
е имало там. Те изобщо не са забелязали никакви празни места. А
фонограмата не може да се възстанови. На тези места тя дори не е
изтрита, а направо е унищожена. Разрушена е молекулярната
структура на материала в празните участъци.

Глумов: Странен начин да се водят преговори.

Камерер: Ще се наложи да свикнем.

Пауза

Глумов: Е, и сега какво ще правим?

Камерер: Ами засега знаем твърде малко. Изобщо така, като
гледам, имаме само две възможности. Или ще се научим да живе-
ем на този свят заедно с тях, или няма да се научим.

Глумов: Има и трета възможност.

Камерер: Не се пали. Няма трета възможност.

Глумов: Има трета възможност! Те как не се церемонят с
нас!

Камерер: Това не е довод.

Глумов: Довод е! Те не са искали разрешение от Световния
съвет! Толкова години тайно са превръщали хората в нечовеци!

Та те правят опити с хора! И дори сега, когато ги разобличихме, идват да преговарят и си позволяват...

Камерер (прекъсва го): Това, което искаш да предложиш, може да бъде сторено или открито – и тогава човечеството ще стане свидетел на абсолютно отвратително насилие; или скришом, подлично, зад сърба на общественото мнение...

Глумов (прекъсва го): Това са само думи! Главното е, че човечеството не бива да бъде инкубатор на нечовеци и още по-малко полигон за техните проклети опити! Извинете, Биг Бъг, но вие сбъркахте. Не биваше да посвещавате в тази работа нито Комов, нито Горбовски. Вие сте ги поставили в глупаво положение. Това си е наша работа, на „Комкон-2“, и тя е напълно в нашата компетенция. Мисля, че все още не е късно. Нека сложим този грях на душата си.

Камерер: Слушай, откъде се взе тази твоя ксенофобия? Та това не са Странниците, нито пък прогресорите които ти така ненавиждаш...

Глумов: Имам чувството, че те са още по-лоши от прогресорите. Те са предатели. Те са паразити. Нещо като онези оси, които снасят яйцата си в гъсениците...

Пауза

Камерер: Говори, говори. Кажу всичко.

Глумов: Нищо няма да кажа повече. Безсмислено е. Пет години се занимавам с този случай под вашето ръководство и през всичките тези пет години се влача като сляпо кученце... Е, поне сега ми кажете: кога научихте истината? Кога разбрахте, че това не са Странниците? Преди шест месеца? Преди осем месеца?

Камерер: Преди по-малко от два месеца.

Глумов: Все едно... Преди няколко седмици. Разбирам, има ли сте някакви свои съображения, не сте искали да ме осведомите за всички подробности, но как сте могли да скриете от мен, че се е променил самият обект на разследване? Как сте могли да си позволите това – да ме накарате да се правя на палячо? Да дрънкам глупости пред Горбовски и Комов... Само като си спомня, тръпки ме побиват!

Камерер: А не можеш ли да допуснеш, че е имало някаква причина за това?

Глумов: Мога. Но от това не ми става по-леко. Не знам каква е тази причина и дори не мога да си я представя. Пък и така, като ви гледам, ми се струва, че не се каните да ми обясните каква е била тази причина! Не, Биг Бъг, стига ми толкова. Не съм годен да работя с вас. Освободете ме, защото аз така или иначе ще си отида.

Пауза

Камерер: Не можех да ти разкажа истината. Отначало не можех да ти разкажа истината, защото не знаех какво трябва да правим с нея. В скоби: и сега не зная какво трябва да правя с нея, но вече други имат грижата да вземат решения...

Глумов: Не бива да се оправдавате, Биг Бъг.

Камерер: Мълчи. Все едно няма да ме ядосаш. Много ли обичаш истината? Ами тогава сега ще я чуеш. Цялата.

Пауза

Камерер: После те изпратих в Института на чудациите и пак бях принуден да чакам...

Глумов (прекъсва го): Какво общо има...

Камерер (прекъсва го): Казах ти, млъкни! Не е лесно да казваш истината, Тойво. Не да говориш право куме в очите, както обичат да правят хората на млади години, а да я поднасяш ей на такъв като тебе... още зелен, самоуверен, всезнаещ, на който всичко му е ясно... Мълчи и слушай.

Пауза

Камерер: После получих отговор от института. И този отговор ме извади от равновесие. Смятах, че проявявам само обичайната професионална предвидливост, а се оказа... Слушай, ти сега нали прочете текста на фонограмата. Не забеляза ли нещо странно?

Глумов: В него всичко е странно...

Камерер: Хайде, давай, размърдай си мозъка. Прочети го още веднъж, само че внимателно, от самото начало, от шапката. Е-е?

Глумов: „Само за членовете на Президиума...“ Как да го разбирам?

Камерер: Е? Е?

Глумов: Дадохте ми да прочета строго поверителен документ от особена важност... Зищо?

Камерер (бавно и едва ли не подмилкващо се): Както забеляза, в този документ има празни места. Та аз, значи, тая надежда, че някой ден, когато му дойде времето – ти ще решиш кога, – ще си спомниш с добро за мене и като на стар приятел ще ми помогнеш да запълня тези празноти.

Продължителна пауза

Камерер: Ето така изглежда цялата истина. Поне тази част от нея, която се отнася до тебе. Веднага щом научих, че в Института на чудациите се занимават с подбор на хора, тутакси нагласих работата така, че всички да отидете там един след друг под най-различни идиотски предлози. Взех тези мерки просто от елементарна предпазливост, разбираш ли? За да не оставя на противника и най-малкия шанс. За да бъде сигурен... Не, аз и така бях сигурен... За да знам абсолютно точно, че сред моите сътрудници има само хора...

Пауза

Камерер: Те там имат един апарат... уж за откриване на „чудаци“. През него минават всички посетители. Но всъщност тази машина търси така наречения „зъб Т на ментограмата“ или още „импулса на Логовенко“. Ако човек има годна за подтикване към действие трета импулсна система, в неговата ментограма се появява този, трижди проклет да е, зъб Т. Та ти имаш този зъб.

Продължителна пауза

Глумов: Но това са глупости, Биг Бъг.

Пауза

Глумов: Някой ви разиграва!

Пауза

Глумов: Но това е провокация! Те просто искат да ме извадят от играта. Явно съм научил нещо важно, само че все още не съм осъзнал неговата важност и те искат да ме отстранят... Та това е елементарно!

Пауза

Глумов: Та вие нали още от дете ме знаете! Минал съм през хиляди медицински комисии, аз съм най-обикновен човек! Не им вярвайте. Биг Бъг! Кой ви даде това сведение?... Не, не питам за името... Помислете си, откъде той може да знае всичко това? Та самият той сигурно е от тях... Как можете да му вярвате. (Вика.) Нещата не опират толкова до мене! Аз така или иначе ще си отида! Но по същия този начин те без нито един изстрел ще разстрелят целия „Комкон“! Помислихте ли за това?

Пауза

Глумов (с отпаднал глас): И какво ще правя сега? Но вие сигурно сте измислили какво да правя сега...

Камерер: Слушай. Не бива толкова да се разстройваш. Засега още нищо страшно не е станало. Какво си се развикал така, сякаш към тебе вече „самодоволно ухилени, се приближават с ножовете“? В края на краищата нали всичко е в твоите ръце! Щом не искаш – всичко ще си остане както е било!

Глумов: Откъде знаете?

Камерер: Виж какво, отникъде нищо не знам. Аз знам точно толкова, колкото и ти. Нали току-що чете какво пише там... Третата импулсна система е само потенция, тя трябва да бъде задействувана... после започва онова там... изкачването от равнище към равнище... Колко ми се ще да погледам как ще направят всичко това с тебе против волята ти!

Пауза

Глумов: Да. (Истерично се смее.) Ама още малко и щях да си глътна езика от страх, шефе!

Камерер: Ти просто не се сети.

Глумов: Просто ще избягам! Нека ме търсят, ако си нямат работа! А пък ако ме намерят и започнат да се натрапват... Вие ще им кажете, че никак не ги съветвам, нали!

Камерер: Едва ли ще искат да говорят с мен.

Глумов: Как така?

Камерер: Ами, виж какво, те изобщо не се съобразяват с нас. Положението коренно се промени и вече се налага да свикнем с това. Вече не ние избираме времето за разговора, нито пък определяме темата... На практика ние изобщо не контролираме събитията. Но съгласи се, че досега такова нещо не е имало! Тук, на Земята, сред нас действа сила... и то не каква да е сила, а цяло силище! И ние нищо не знаем за нея. По-точно знаем само толкова, колкото ни разрешават да знаем, а това, съгласи се, е едва ли не по-лошо, отколкото нищо да не знаем. На Земята май че взе да става неудобно, а? Не, нищо лошо не мога да кажа за тези людени, ама нали и нищо хубаво досега не съм чул за тях!

Пауза

Камерер: Те знаят всичко за нас, а ние не знаем нищо за тях. Това е унижително. Сега всеки от нас, който влезе в досег с тази история, се чувствава унижен... Ето сега ни предстои да подложим на дълбоко ментокопиране двама членове на Световния съвет – само за да възстановим за какво е ставало дума по време на историческия разговор в „Дома на Леонид“... И забележи, нито членовете на съвета, нито ние искаме това ментокопиране, то унижава всички нас, но няма къде да се денем, въпреки че вероятността да постигнем някакъв успех, както сам разбираш, е повече от съмнителна...

Глумов: Но нали имате своя агентура сред тях!

Камерер: По-точно не „сред тях“, а около тях. „Сред тях“ е мечта. При това, страхувам се – непостижима... Кой от тях ще поиска да ни помага? За какво ще му е това? Та да не би те да имат нещо общо с вас? А? Тойво!

Продължителна пауза

Глумов: Не, Максим. Не искам. Разбирам ви добре, но не искам.

Камерер: Страхуваш ли се?

Глумов: Не знам. Просто не искам. Аз съм човек и не искам да бъда нищо друго. Не искам да гледам на вас отвисоко. Не искам хора, които уважавам и обичам, да ми изглеждат като дечурлига. Разбирам, че се надявате да запазя човешкото в мен... Може би дори имате някакви основания да се надявате на това. Но аз не искам да рискувам. Не искам!

Пауза

Камерер: Какво пък... В края на краищата даже заслужаваш похвала за това.

(Край на двадесетия документ)

Бях сигурен, че ще успея – и сбърках.

Тойво Глумов, все пак излезе, че зле те познавах, моето момче. Ти ми изглеждаше по-твърд, по-способен да се браниш, дори, ако щеш, по-голям фанатик.

И накрая няколко думи за истинската цел, с която публикувам тези мои спомени.

Всички вие, които сте ги прочели и познавате книгата „Пет биографии на века“, навярно вече сте се досетили, че целта ми е да опровергая сензационната хипотеза на П. Сорока и Е. Браун, че още докато е бил прогресор на Гиганда, Тойво Глумов е бил забелязан от людените и разпознат като себеподобен. Че още тогава той е бил превърнат в люден, преминал е на съответното равнище и бил изпратен при мен в „Комкон-2“ не толкова като таен наблюдател, а по-скоро като човек, който ще ни заблуждава и ще подклажда нашата омраза. И че в продължение на пет години той само с това се е занимавал – да създава напрегната обстановка в „Комкон“ и да ни насъсква срещу Странниците, като тълкува всяка погрешна стъпка, всеки пропуск, всяка небрежност на людените като следствие от дейността на ненавистната свръхцивилизация. Пет години той разигравал цялото ръководство на „Комкон-2“ и, разбира се, преди всичко своя шеф и покровител Максим Камерер. А когато все пак сме

успели да разобличим людените, той разиграл пред доверчивия Биг Бъг последната трогателна сцена в комедията и излязъл от играта.

Предполагам, че всеки непредубеден читател, който не е чувал за теоретичните съждения на Сорока и Браун и вече се е запознал с моите мемоари, ще повдигне рамене и ще рече: „Ама че глупост, що за странна идея им е хрумнала, та тя противоречи на всичко, което току-що прочетох...“ Що се отнася до предубедения читател, до читателя, който досега е познавал Тойво Глумов само от „Петте биографии на века“, мога да му дам само един съвет: постарайте се да се отнесете безпристрастно към тези мемоари, няма нужда да подправяте с лютив сос въпроса за людените, който днес вече изглежда малко блудкав и безсолен.

Не ще и дума, в историята на Голямото откровение има много „бели петна“, но смея съвсем отговорно да твърдя, че Тойво Глумов няма никакво отношение към тези петна. И с цялата си отговорност заявявам, че всичките остроумни съждения на П. Сорока и Е. Браун са чисто и просто лекомислена глупост, поредният опит човек да се почеше зад лявото ухо с дясната ръка, като я провре изпод лявото коляно.

Що се отнася до „последната трогателна сцена в комедията“, само за едно нещо съжалявам, само за едно нещо се проклинам до ден днешен. Аз, старият дебелокож носорог, тогава не можах да разбера, не съумях да предусетя, че виждам Тойво Глумов за последен път.

ДВАДЕСЕТ И ПЪРВИ ДОКУМЕНТ

СВЕРДЛОВСК
„ТОПОЛА II“. АП. 9716
ЗА М. КАМЕРЕП

Биг Бъг!

Днес при мен намина Логовенко. Разговорът продължи от 12:15 до 14:05 часа. Логовенко беше много убедителен. Показа се, че всичко не е така просто, както си го представяхме. Например той твърди, че периодът на стационарното развитие на човечеството завършва и скоро ще настъпи епохата на биосоциалните и психосоциалните сътресения. Излиза, че главната задача на людените по отношение на човечеството е да стоят на стража (така да се каже, като „спасители в ръжта“). Днес на Земята и в Космоса живеят и играят 432 людени. На мен ми предлагат да стана четиристотин тридесет и третият, като за целта трябва да отида в Харков, в Института на чудациите, вдругиден, на 20 май към 10:00 часа.

Врагът на човешкия род ми нашепва, че само абсолютен идиот може да пропусне такава възможност. Лесно успявам да заглуша този шепот, защото, както добре знаете, никога не съм се стремил да имам влияние и не мога да търпя никакъв елит под каквато и да било форма. Няма да скрия, че последният разговор с вас ми направи силно впечатление и проникна много по-дълбоко в душата ми, отколкото би ми се искало. Ужасно неприятно е да се чувствуваш родоотстъпник. Не бих се колебал нито за миг в своя избор, но съм абсолютно сигурен, че веднага щом се превърна в люден, нищо (НИЩО!) човешко няма да остане у мен. Призвайте си, че дълбоко в душата си и Вие мислите така.

Няма да отида в Харков. През тия дни сериозно обмислих всичко и няма да отида в Харков, първо, защото това би било предателство спрямо Ася. Второ, защото обичам майка си и дълбоко я уважавам. И, трето, защото обичам своите приятели и миналото си. Превръщането ми в люден ще означава моята смърт. Това ще е неимоверно по-лошо дори от смъртта, защото за тези, които ме обичат, аз ще си остана жив, но неузнаваемо противен. Надменен,

самодоволен и самоуверен тип. А отгоре на това и, както изглежда, вечен.

Утре излитам след Ася за Пандора.

Сбогом. Желая Ви успех.

Ваш Т. Глумов

18 май 99 година

(Край на двадесет и първия документ)

ДВАДЕСЕТ И ВТОРИ ДОКУМЕНТ

ДОНЕСЕНИЕ-ДОКЛАД

№086/99

„Комкон-2“

Урал-Север

Дата: 14 ноември 99 година

Автор: С. Мтбевари, инспектор

Тема 081: „Вълните усмиряват вятъра“

Съдържание: разговор с Т. Глумов

Съгласно Вашето нареждане ще възпроизведа по памет моя разговор с бившия инспектор Т. Глумов, воден в средата на юли т.г. Около 17 часа, когато бях в работния си кабинет, се раздаде сигнал от видефона и на екрана се появи лицето на Т. Глумов. Беше весел, доста оживен и шумно ме поздрави. Откакто бях го видял за последен път, леко беше напълнял. След това проведехме приблизително следния разговор:

Глумов: Шефът къде се е дянал? Цял ден се опитвам да се свържа с него и не мога да го намеря.

Аз: Шефът е в командировка и скоро няма да се върне.

Глумов: Жалко. Съжалявам. Знаеш ли колко ми трябва. Как бих искал да си поговоря с него.

Аз: Напиши му писмо. Ще му го изпратят.

Глумов (след като се замисли малко): Дълга история. (Тази фраза я помня точно.)

Аз: Тогава кажи какво да му предадат. Или как да се свърже с тебе. Аз ще си запиша.

Глумов: Не. Непременно трябва да говоря лично с него.

Повече нищо съществено не каза или по-точно не си спомням да е казал.

Искам да подчертая, че по това време за Т. Глумов знаех само, че е освободен от работа по лични причини и е заминал при жена си на Пандора. Именно поради това изобщо не ми мина през ума да извърша най-простите неща или по-точно: да запиша разговора в регистратора; да установя канала за свързка; да уведомя президента и т.н. Мога да добавя само следното: останах с

впечатление, че Тойво се намира в помещение, осветено от естествена, слънчева светлина. Явно в този момент той се намираше на Земята, някъде в източното полукълбо.

Сандро Мтбевари

(Край на двадесет и втория документ)

ДВАДЕСЕТ И ТРЕТИ ДОКУМЕНТ

ДО ПРЕЗИДЕНТА НА СЕКТОРА УРАЛ-СЕВЕР ПРИ КК-2

Дата: 23 януари 101 година

Автор: М. Камерер, началник на отдела за извънредни
произшествия.

Тема 080: „Т. Глузов – метахом“

Президенте!

Нямам какво да Ви съобщя. Срещата не се състоя. Чаках го на Червения плаж, докато се стъмни съвсем. Той не дойде.

Естествено лесно беше да отида у тях и да го почакам там, но сметнах, че това ще бъде тактическа грешка. Та нали той няма за цел да ни мъти главите. Просто забравя. Да почакаме още малко.

М. Камерер

(Край на двадесет и третия документ)

ДВАДЕСЕТ И ЧЕТВЪРТИ ДОКУМЕНТ

КОМКОН-1
ДО ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА КОМИСИЯТА „МЕТАХОМ“
КОМОВ. Г. Ю.

Мон Капитен!

Изпращам ти два любопитни текста, които имат пряко отношение към обекта на сегашното ти страстно увлечение.

ПЪРВИ ТЕКСТ (Бележка на Т. Глумов до М. Камерер)

Скъпи Биг Бъг!

Много съм виновен пред Вас, но съм готов да поправа грешката си. Вдругиден, на втори, точно в 20:00 часа НЕПРЕМЕННО ще бъда въщи. Чакам Ви. Уверявам Ви, че ще има най-различни лакомства и обещавам всичко да Ви обясня. Макар че, доколкото разбирам, засега няма кой знае каква нужда.

ВТОРИ ТЕКСТ (Писмо на А. Глумова до М. Камерер, изпратено заедно с бележката на Т. Глумов)

Уважаеми Максим!

Той ме помоли да Ви изпратя тази бележка. Защо не я е пратил сам ли? Защо не Ви се е обадил, за да се разберете кога ще се срещнете? Не мога да Ви дам никакви разумни обяснения. Изобщо в последно време много рядко го разбирам, дори когато на пръв поглед става дума за най-обикновени неща. Но затова пък знам, че той е нещастен. Също както и всички останали. Когато е с мен, той се измъчва от скука. Когато пък е там, сам-самичък, тъгува за мен, иначе нямаше да се завръща. Разбира се, той не може да продължава да живее по този начин и ще трябва да избере едната от двете възможности. Знам коя ще избере. В последно време той се завръща все по-рядко и по-рядко. Познавам някои негови събрата, които изобщо престанаха да се завръщат. Те вече няма какво да правят на Земята.

Що се отнася до неговата покана, естествено ще се радвам да Ви видя, но не се надявайте, че ще дойде и той. Аз поне не се надявам. Ваша А. Глумова

Разбира се, Камерер отиде на срещата и естествено Т. Глумов не дойде.

Те си отиват, мон Капитен. По-точно – вече си отидоха. За винаги. Тръгнаха си нещастни и оставиха след себе си нещастници. Човешината – това е сериозно нещо.

Те бяха твърде нещастни от самото начало. Дълго се зальгваха, че така ще бъде само до време. Докато са самотни. Докато си нямат свое истинско общество. Свое човечество. Ама ето че станаха достатъчно много, за да разберат, че не там е спасението. Общество от самотници е невъзможно. Откъсването на любените от нас им струваше твърде скъпо...

Цената се оказа прекалено висока. Човек е обречен да страда дори когато нарича себе си люден, щом се опита да мине без човечеството.

Как всичко това изобщо не прилича на ония апокалиптични видения, които се надпреварвахме да си внушаваме един на друг преди четири години! Помниш ли как старият Горбовски, като се усмихваше хитро, изпъшка: „Вълните усмиряват вятъра...“ Всички ние закимахме разбиращо, а ти, спомням си, дори продължи този цитат с вид, многозначителен чак до кретенизъм. Но нима тогава го разбрахме? Никой от нас не го разбра. И сега, мон Капитан, когато те си отидоха и вече няма да се върнат, нима сега всички въздъгнахме с облекчение? Или може би със съжаление? Аз не знам. А ти?

Твой Атос
13.11.102 година

(Край на двадесет и четвъртия документ)

И ПОСЛЕДНИЯТ ДОКУМЕНТ

„Максим!

Нищо не мога да направя. Извиняват ми се с поклони до земята, уверяват ме, че искрено ме уважават и напълно ми съчувствуват, но нищо не се променя. Те вече превърнаха Тойво в «исторически факт».

Разбирам защо Тойво мълчи – всичко това не го интересува, пък и кой знае къде е той, в какви светове се е запилял?

Досещам се защо мълчи и Ася – става ми страшно, като си помисля, но, изглежда, са успели да я убедят.

Но Вие защо мълчите? Та нали Вие го обичахте, знам това, пък и той Ви обичаше!

М. Глумова
30 юни 126 година
Нарва Йъесуу“

Както виждате, вече не мълча, Майя Тойвовна. Казах всичко, което можех и което съумях да кажа.

КРАЙ

© 1985 Аркадий Стругацки
© 1985 Борис Стругацки
© 1987 Милан Асадуров, перевод от руски

Аркадий Стругацкий, Борис Стругацкий
Волны гасят ветер, 1985

Источник: <http://sfbg.us>

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/62>]